UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE

CATALOGUE
DES
MANUSCRITS ALCHIMIQUES GRECS

PUBLIÉ SOUS LA DIRECTION DE

J. BIDEZ, F. CUMONT, J. L. HEIBERG ET O. LAGERCRANTZ

III

LES MANUSCRITS DES ILES BRITANNIQUES

DÉCRITS PAR

DOROTHEA WALEY SINGER

AVEC LA COLLABORATION DE

ANNIE ANDERSON ET WILLIAM J. ANDERSON

EN APPENDICE

LES RECETTES ALCHIMIQUES

DU

CODEX HOLKHAMICUS

ÉDITÉES PAR

OTTO LAGERCRANTZ

BRUXELLES
MAURICE LAMERTIN, ÉDITEUR
58-60, RUE COUDENBERG, 58-60

1924

PRÉFACE

Nous tenons à exprimer ici notre gratitude à Madame Dorothea Waley Singer pour le grand service qu'elle nous a rendu en dressant cet inventaire. Un " avertissement " joint à notre préface montrera l'importance du catalogue général qui a fourni les éléments du présent fascicule.

Il importe de faire observer que la première partie de ce volume III (pages 1 à 28) a été tirée deux ans avant le volume I (*Parisini*). C'est la découverte des recettes alchimiques du *codex Holkhamicus*, due à M. Franz Cumont, qui vint en retarder la publication. M^me^ Dorothea Waley Singer et M^lle^ Annie Anderson voulurent bien se charger de nous fournir une description des feuillets du *Holkhamicus* qui nous intéressaient. La lecture de cette description suffit pour montrer à M. Otto Lagercrantz la valeur des textes inédits qui y étaient signalés et pour décider ce spécialiste éminent à en donner une édition et un commentaire dont on apercevra tout de suite le haut intérêt. Grâce à lui, nous savons à présent que les Byzantins ne se sont pas bornés — comme on le croyait — à lire et à interpréter les œuvres des anciens alchimistes grecs, et l'histoire de l'art " sacré " va s'enrichir ainsi d'un chapitre nouveau.

A la demande de Sir Frédéric Kenyon et sur la proposition de M. C. W. James, bibliothécaire de Holkham Hall, le comte de Leicester a bien voulu autoriser la reproduc-

tion photographique des extraits que M. Otto Lagercrantz se proposait d'éditer. Nous présentons à Lord Leicester nos remerciements sincères, ainsi qu'à tous ceux qui ont contribué avec lui à faciliter l'achèvement de ce volume.

Gand, le 30 juillet 1924.

J. BIDEZ.

AVERTISSEMENT

Aux manuscrits alchimiques grecs des diverses collections des Iles Britanniques qui sont décrits dans ce volume, nous avons joint le texte de deux recettes alchimiques, découvertes par les éditeurs des papyrus de Londres et d'Oxford.

Cet inventaire est le développement d'une des sections d'un catalogue général des anciens manuscrits scientifiques des Iles Britanniques. Les numéros du catalogue sont groupés, d'après les sujets traités, sous quarante rubriques environ. Dans chaque catégorie, les différentes copies des textes sont rangées suivant le siècle où elles ont été écrites. Le catalogue comprend actuellement près de 40.000 numéros; il est muni de tables indiquant les noms des auteurs, les idiomes des *codices* inventoriés et autant que possible les noms des copistes, ainsi que la provenance de chacun des recueils.

DOROTHEA WALEY SINGER.

CODEX LONDINENSIS

1. London, British Museum. Burney 91, 92.

Chartaceus (21.6 × 14.6 cm.), ff. 146 + iii; iii + 138 + iii, saec. XVI-XVII, in duos tomos distinctus. In folio vacuo ad initium : « Ex Bibliotheca Askeviana P.ii. Art. 584. I. Sims » [i. e. Anthony Askew, M. D., ob. 1772; n° 584 in catalogo librorum manuscriptorum venditorum a Leigh et Sotheby, 1785].

Continet tractatus multos astrologicos et astronomicos Graece qui nihil ad nostram rem pertinent ; sed manus recentior XVII fortasse saeculi addidit in pagina vacua (38v) receptum alchemicum. Cf. *Catalogue of MSS. in the British Museum, New Series*, I, Pt. II, *Burney Manuscripts*, London, 1840.

F. 38v. Titulus : Ἀπὸ τοῦ σιμίου τούτου τὴν ἀρχὴν ποιοῦμεν.
Inc. : Σφάλεται δὲ τὸ ὕδωρ οὕτῶς [sic]· συμβαίνη [sic] ὅτι ἀνέρχεται σὺν τοῖς ἀτμοῖς...
Expl. : πρὸς ἀνάλογον τοῦ ἀσιμίου καὶ αὖθις λαγάρισον ὡς εἴρηται.

CODICES OXONIENSES

---

2. Oxford, Bodleian Library. Canonici Gr. 95 [18548].

Chartaceus (cm 37.5 × 26), ff. 72 + ii., saec. XV, valde mutilus, e codice Marciano 299(M) descriptus. Verus ordo foliorum est: [Duo quaterniones 16 ff. perierunt], 39-62, [fol. unum periit], 64, 69-72, 65, [fol. unum periit], 2, [fol. unum periit], 68, 63, 66-7, [fol. unum periit], 3-36, [ff. sex perierunt], 37, [ff. duo perierunt], 38, [multi quaterniones, fortasse novem, omnino desunt]. In folio primo est index inaccuratus secundum ordinem recentiorem foliorum, cuius numeri etiam in margine codicis apponuntur; fol. 1v vacuum.

[Stephani Alexandrini *De Magna et Sacra Arte.* Libri VI-IX.]

F. 39. Inc. in medio lib. VI : [ὑλι]κὰ καὶ αἴτια πάντων ἡ ἀναφερομένη ἀτμίς, καὶ ἡ τῶν ξηρῶν καπνώδης ἀναθυμίασις, ἥτις καὶ προκειμένων ἐστὶν αἰτία παθῶν· ἐστὶ μὲν ἀτμὶς ὕλη ἀέρος, ὁ δὲ καπνὸς ὕλη πυρός· καὶ ἐπὶ μὲν ἴριδος, ἐκ νέφους ἡ ἀνάκλασις...

F. 43v. Expl. lib. VI : ἐκπλάττουσαν καὶ ἐκλάμπουσαν ἐπὶ τοὺς εἰς αὐτὸν πεποιθότας τὸν Ἰησοῦν θεὸν ἡμῶν.

Sequitur rubris litteris : Τοῦ αὐτοῦ Στεφάνου φιλοσόφου πρᾶξις σὺν θεῷ Ζ'.

Inc. lib. VII: Θεὸν τὸν ἄρρητον τὸν τῆς σοφίας καὶ ἀληθείας πατέρα, τὸν ζωῆς καὶ φωτὸς δωτῆρα, τὸν τῶν ὅλων αἴτιον καὶ πάντων ἐπέκεινα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ μονογενῆ υἱὸν σὺν τῷ θείῳ τῆς ἀληθείας πνεύματι...

F. 47v. Expl. lib. VII : σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ καὶ προσκυνητῷ αὐτοῦ Πνεύματι, εἰς πάντας τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Sequitur rubris litteris: Τοῦ αὐτοῦ Στεφάνου οἰκουμενικοῦ φιλοσόφου πρᾶξις η' περιτομῆς τῆς ἱερᾶς τέχνης.

F. 48. Inc. lib. VIII : Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ ἅγιε κύριε ὁ θεὸς

τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὁ καθολικὸς θεὸς καὶ παντοκράτωρ, ὁ τῶν ἁπάντων ἀγαθῶν αἴτιος καὶ δοτήρ, ὃν οἱ οὐρανοὶ ἐξομολογοῦνται καὶ διηγοῦνται...

F. 51. Expl. lib. VIII : καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς σύμπαντας καὶ ἀϊδίως διαιωνίζοντας αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.
Sequitur rubris litteris : Τοῦ αὐτοῦ Στεφάνου φιλοσόφου διδασκαλία πρὸς Ἡράκλειον τὸν βασιλέα· πρᾶξις σὺν θεῷ ἐννάτη.
Inc. lib. IX : Ὁ ἄναρχος καὶ ὑπεράρχιος θεός, ὁ ἀγαθὸς καὶ ὑπεράγαθος τῇ φύσει καὶ φιλάνθρωπος τῷ τρόπῳ, ὁ ἀπερίγραπτος καὶ ἀκατάληπτος, ὁ καθολικὸς θεὸς καὶ παντοκράτωρ, ὁ δημιουργὸς πάσης τῆς κτίσεως, ὁ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος...

F. 58. Expl. lib. IX : εἰς τὰ σώματα· ἐν σήψει γὰρ καὶ θέρμῃ γίνεται φάρμακον τρέχον εἰς πᾶν σῶμα ἀκωλύτως· ἐνταῦθα γὰρ τῆς φιλοσοφίας ἡ τέχνη πεπλήρωται. — [Rubris litteris] ἀληθ.

Ed. I. L. Ideler, *Physici et medici Graeci minores*, Berolini, 1842, vol. II, pp. 199-253. Fragmentum nostrum incipit a p. 224, lin. 7.

F. 58v. Titulus rubris litteris scriptus : Ἡλιοδώρου φιλοσόφου πρὸς Θεοδόσιον τὸν μέγαν βασιλέα περὶ τῆς τῶν φιλοσόφων μυστικῆς τέχνης διὰ στίχων ἰάμβων.
Inc. : Σκῆπτρα γαίης μέδοντες ὡς πᾶν ἐμφανές
μυστηπόλοι ἔποντες ἄρω [sic] δακτύλῳ
καὶ πανσόφων ἐπῶν τε τὴν γεῦσιν πᾶσαν
. . . .

F. 62v. Expl. in medio [v. 249] :
οὗτος γάρ ἐστιν εὐσεβείας ἔνθεος.

Ed. Fabricius, *Bibl. gr.*, cur. C. Harles, Hamburg, 1802, vol. VIII, p. 119 sq. Consentit codex noster cum codice Leid. in multis scripturis a Fabricio datis.

[Theophrasti *De Arte Sacra versus iambici.*]

[Verus ordo foliorum est 64, 69-72.]

F. 64. Inc. in medio a versu 35 :
ἰατρικῆς τέχνης τε καὶ ἐπιστήμης
. . . .

F. 64v. Expl. [v. 90] : τροπῶν σοφιστικῶν τέχνης τῶν σοφῶν (ῆς supra lineam)
F. 69. Inc. : χειμὼν γὰρ ὑγρὸς ψυχρὸς ἄρχεται κρύους
. . . .

F. 72. Expl. : συνεκπορευτῷ ὄντι θείῳ Πνεύματι
νῦν πάντας εἰς αἰῶνας αἰώνων· ἀμήν.

Ed. Ideler, *Physici et medici Graeci minores*, II, pp. 328-335. In nostro codice, post versum quem praebet Ideler, *l. l.*, p. 333, l. 31, leguntur hi tres versus, quos aut Ideler aut scriba codicis eius per homoioteleuton omisit :

F. 71. βάφει γὰρ οὗτος πυρὸς ὡς ἡμαγμένος
ἔσται ὅλος λάμπλων [sic] πῦρ εἰς βαφὴν φέρων
ὡς πορφυροῦν τὸ εἶδος ὄφρα πορφύραν.

Exstant hi versus in Marciano M, ut apparet ex cod. D'Orville 401. Cf. infra p. 15.

F. 72. Titulus rubris litteris scriptus : Ἱεροθέου φιλοσόφου περὶ τῆς αὐτῆς θείας καὶ ἱερᾶς τέχνης· διὰ στίχων.
[Verus ordo foliorum est : 72, 65 (deest fol. unum), 2]
Inc. : Ἀπάρξομαι προσπλέξας εὐφραδέστατον
εἰπὼν λόγων ποίημα τοῦ ἰαμβικοῦ
. . . .

F. 72v. Expl. : τὴν γνῶσιν· εὑρηκὼς δὲ ταύτην γνώσεται
F. 65. Inc. : ἄνωθεν ἐκπεμφθεῖσαν αὐτὴν ἀξίοις.
. . . .

F. 65v. Expl. : ζώνης τρίτην ἔπος ὡς ἡμαγμένου [sic]
[In folio deperdito erant versus 56]
F. 2. Inc. : ζητούμενον τὸ εἶδος ὡς σκοπεὺς λέγει
. . . .

F. 2v. Expl. : κοσμήσας ὡς παντουργὸς αὐτὸς φαιδρύνει

Desunt versus 14 ultimi.
Ed. Ideler, *Physici et medici Graeci minores*, II, pp. 336-342.

[Archelai *De Arte Divina carmen iambicum.*]

[Desunt quaedam. Verus ordo foliorum est : 68, 63, 66, 67 (deest fol. unum), 3.]

F. 68. Inc. in medio textus :
ψυχὴν δτ' ἂν καὶ σῶμα κοσμήσῃς σοφῶς
. . . .

F. 68v. Expl. : κάτω φέρων τε αὖθις ὄντα θήλεων.
F. 63. Inc. : τὸ πῦρ γὰρ ὥσπερ κοῦφον ὂν μετάρσιον
. . . .

F. 63v. Expl. : ταύτην μίαν γάλακτος εἰκονίζεται.
F. 66. Inc. : ὡς ἀστραπημόρφῳ γὰρ εἴδει καὶ γένει
. . . .

F. 66v. Expl. : ἄφωνον ἄψυχόν τε μὴ κινούμενον
F. 67. Inc. : ὡς προσδοκοῦν τοῦ τάφου ἀνάστασιν
. . . .

F. 67v. Expl. : ὡς τρίπλοκον τείχισμα καὶ στερέμνιον
[In folio deperdito erant versus 56]
F. 3. Inc. : τοῦ σώματος τὸ αἶσχος ἐκπλύνων ῥοαῖς
. . . .

Expl. : ἀϊδίους αἰῶνας αἰῶνας αἰώνων ἀμήν [sic].
[In mg.] στίχοι τκβ'.

Ed. Ideler, *Physici et medici Graeci minores,* II, pp. 343-352.

F. 3. Titulus rubris litteris scriptus : Πελαγίου φιλοσόφου περὶ τῆς θείας ταύτης καὶ ἱερᾶς τέχνης.
Inc. : Οἱ μὲν προγενέστεροι καὶ ἐρασταὶ καὶ ἀνάπλεοι φιλόσοφοι ἔφησαν ὅτι πᾶσα τέχνη ἕνεκεν τοῦ τέλους αὐτῆς ἐπινοεῖται τῷ βίῳ· οἷον ἡ τεκτονικὴ μία οὖσα διὰ τοῦτο...
F. 6v. Expl. : ὑγρότητός τε καὶ θερμότητος αὐξανόμενον ἀνθοφορεῖ καὶ τῇ πολλῇ γλυκύτητι καὶ τῇ ποιότητι τῆς φύσεως καρποφορεῖ. — $\frac{\lambda\alpha}{\Upsilon}$.

Ed. Berthelot, *Alchimistes Grecs,* II (Paris, 1888), pp. 253-261.

F. 6v. Titulus rubris litteris scriptus : Ὀστάνου φιλοσόφου πρὸς Πετασίον περὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς [sic] καὶ θείας τέχνης.
Inc. : Τῆς φύσεως τὸ ἄτρεπτον ἐν μικρῷ ὕδατι τέρπεται· αἱ κράσεις γὰρ αὐτὸ τέρπουσι τῆς ὑφεστώσης ὑποστάσεως· διὰ γὰρ τοῦ ἐρασμίου καὶ θείου ὕδατος τούτου πᾶν νόσημα θεραπεύεται· ὀφθαλμοὶ βέπουσι [sic] τυφλῶν, ὦτα...
F. 7. Expl. : ζωῆς καὶ σωτηρίας Χριστῷ Ἰησοῦ, σὺν τῷ νοερῷ καὶ ἡγεμονικῷ θείῳ Πνεύματι, δόξα, μεγαλοπρέπεια εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Ed. Berthelot, II, pp. 261 sq.

F. 7v. Titulus rubris litteris scriptus : Δημοκρίτου φυσικὰ καὶ μυστικά.
Inc. : Βαλὼν εἰς λύτραν α' πορφύρας διαβαλοῦ λύτραν σκορέαν (σιδήρου) εἰς οὔρου δραχμὰς ζ', ἐπίθες ἐπὶ πυρᾶς ὥστε λαβεῖν βράσματα· εἶτα λαβὼν ἀπὸ τοῦ πυρὸς τὸ ζέμα, βάλε εἰς λεκάνην...
F. 13. Expl. : ὕδατος ἡ ἄρσις· ἀλλὰ ταῦτα ἑκὼν παρεσιώπησα διὰ τὸ ἀφθόνως αὐτὰ ἐγκεῖσθαι καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις μου γραφαῖς. ἔρρωσθαι ἐν ταύτῃ τῇ γραφῇ.

Ed. Berthelot, II, pp. 41-53.

F. 13. Titulus rubris litteris scriptus : Συνεσίου φιλοσόφου πρὸς Διόσκορον εἰς τὴν βίβλον Δημοκρίτου, ὡς ἐν σχολίοις.
Inc. : Διοσκόρῳ ἱερεῖ τοῦ μεγάλου Σαράπιδος τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Θεοῦ τε συνευδοκοῦντος Συνέσιος φιλόσοφος χαίρειν. τῆς πεμφθείσης μοι ἐπιστολῆς παρὰ σοῦ περὶ τῆς τοῦ θείου Δημοκρίτου βίβλου οὐκ ἀμελέστερον ἔσχον...
F. 18. Expl. : χωσησιν [sic] ὁμοχρόους ἀποτελεῖσθαι εἰς ἓν χρῶμα· καὶ τὰ μὲν δύο ☽☽ ὑδραργυρίζονται καὶ εἰς σῆψιν ἀποχωρίζονται· θεοῦ δὲ βοηθοῦντος ἄρξομαι ὑπομνηματίζειν.

Ed. Berthelot, II, pp. 56-69.

F. 18. Titulus rubris litteris scriptus : Ἀνεπιγράφου φιλοσόφου περὶ θείου ὕδατος τῆς λευκώσεως.
Inc. : Καθ' ὅσον ἡ χρεία καλεῖ, τοσοῦτον προδίδοται· τὸ μὲν γὰρ πολὺ τοῦ ὑγροῦ διαχεῖσθαι αὐτὸ ποιεῖ· τὸ δὲ ἐλλείπειν

οὐκ ἐᾷ κατεργάζεσθαι· οὐκοῦν χρὴ τὰ ὑγρὰ ἐπιβάλλειν καθ' ὅσον ἡ χρεία ζητεῖ τοῦ κατεργάζεσθαι τὸ σύνθεμα καὶ...

F. 19. Expl. : ἁγίῳ Πνεύματι προσκυνούμενον, λατρευόμενον ὑπὸ πασῆς τῆς αὐτοῦ κτίσεως, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Ed. Berthelot, II, pp. 421-424.

F. 19. Titulus rubris litteris scriptus : Τοῦ αὐτοῦ ἀνεπιγράφου φιλοσόφου κατὰ ἀκολουθίαν χρήσεως ἐμφαῖνον τὸ τῆς χρυσοποιΐας συνεπτυγμένον σὺν Θεῷ.
Inc. : Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν τῆς χρυσοποιΐας συνεπτυξάμεθα θεωρημάτων [f. 19v] πρότερον, περὶ τῶν αὐτῆς διαλειψόμεθα, τοὺς κορυφαίους τινὰς εἶναι φάσκοντες· πρῶτος τοίνυν Ἑρμῆς ὁ τρισμέγιστος προσαγορευόμενος ἀναφέρεται...

F. 23. Expl. hic tractatus re vera l. 10 secundum textum a Berthelot editum, sed in nostro codice scriba sine ulla distinctione prosequitur hoc in modo : τόπον γὰρ τῆς λεγομένης ταριχείας καλεῖ Ζώσιμος ἐν τῇ περὶ ἀρετῆς }} προσπαθείας καθ' ἣν καὶ... [quod initium est tractatus Zosimi de quo cf. infra l. 21 sq.].

Ed. Berthelot, II, pp. 424-433.

[Zosimi *De virtute et interpretatione.*]

F. 23. Inc. sine titulo, quasi pars tractatus anonymi qui praecedit a fol. 19 : προσπαθείας καθ' ἣν καὶ μεθ' ἑρμηνείας τοῦ ἐνυπνιάζεσθαι αὐτόν φασί· καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ βωμός· καὶ διακωδωνήσων τοὺς τοῦ πυρὸς ἀρασμοὺς καὶ κοχλασμοὺς καὶ καύσεις τῶν ἀνθρώπων ἐνερχομένων καὶ καιομένων...

F. 30v. Expl. hic tractatus re vera l. 21 secundum textum a Berthelot editum, sed in nostro codice scriba sine ulla distinctione prosequitur hoc in modo : ἐν τούτῳ γὰρ ἀποσκιάσεις τὰ πέταλα· οὗτος ὁ ζωμὸς ἀρχὴ καὶ τέλος τοῦ παντὸς μυστηρίου ἡμῶν ἐδοκιμάσθη }} ἀλλ' ἵνα δαψιλέστερα τὰ ῥεύματα... [quod initium est tractatus Iohannis presbyteri de quo cf. infra p. 9, 1 sq.].

Ed. Berthelot, II, pp. 118-138, a quo cod. noster plurimis locis discrepat.

[Iohannis archipresbyteri *De arte divina.*]

F. 30v. Inc. sine titulo, quasi pars tractatus Zosimi qui praecedit a fol. 23 : ἀλλ' ἵνα δαψιλέστερα τὰ ῥεύματα ἔχωμεν, καθ' ἃ αἱ ἀπόρροιαι τῆς σεληνιακῆς ἀναρεύσεως γένωνται· πορεύου κατὰ τὸ σπήλαιον Ὀστάνους, καὶ ὅρα τὰ τῶν ὑδάτων ἀγγεῖα...

F. 32v. Expl. in medio : ἐπί τε χόος [sic] καὶ ἀλεύρων· ὥσπερ γὰρ ἐπὶ χόος καὶ ἀλεύρων τὸ ὑγρὸν οὐ κατὰ μέτρα τινὰ βάλλεται, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἡ χρεία ἐπιζητεῖ, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ συνθέματος.

Ed. Berthelot, II, pp. 263-267, 8.

F. 32v. Titulus rubris litteris scriptus : Ζωσίμου τοῦ θείου περὶ ἀρετῆς.
Inc. : Θέσις ὑδάτων καὶ κίνησις καὶ αὔξησις καὶ ἀποσωμάτωσις καὶ ἀποσπασμὸς πνεύματος ἀπὸ σώματος καὶ σύνδεσμος πνεύματος μετὰ σώματος, οὐ ξένων ἢ ἐπισάκτων φύσεων, ἀλλ' αὐτὴ καὶ μόνη εἰς ἑαυτὴν ἡ μονοειδὴς φύσις κέκτηται τά τε στερεόστρακα τῶν μετάλλων καὶ τὰ ὑγρόδρυα τῶν βοτανῶν...

F. 35. Expl. : μέθοδον ὑπὸ τὰς τρεῖς αἰθάλας, ἑξῆς γίνεται ὁ λεγόμενος χρυσός· ἰδοὺ καὶ τὴν ὕλην ἀπέχεις δαμάζων τὸ μονόειδον ὡς πολύειδον.

Ed. Berthelot, II, pp. 107-113.

F. 35. Titulus rubris litteris scriptus : Ζώσιμος λέγει.
Inc. : Περὶ τῆς ἀσβέστου δῆλα ὑμῖν ποιοῦμαι· γινώσκεται γὰρ ὅτι ὁ λίθος ὁ ἀλαβαστρίτης ἐγκέφαλος κέκληται, διὰ τὸ κάτοχον αὐτὸν εἶναι πάσης βαφῆς φεκτῆς [sic]· λαβὼν οὖν τὸν ἀλαβάστρινον λίθον ὄπτα νυχθήμερον καὶ ἔχε ἄσβεστον καὶ...

F. 35v. Expl. : καὶ λαβὼν ῥάκος ἐρίου, ἔκθλιβε ἐν τῷ μαργάρῳ ἵνα ἀποβάλῃ τὸ ἔλαιον, καὶ ἔχε εἰς τὰς χρείας τῶν καταβαφῶν· ἡ γὰρ τελείωσις τοῦ ὑλαίου διὰ τοῦ μαργάρου ἐστίν.

Ed. Berthelot, II, pp. 113-114, 20; deest in codice nostro ultimus paragraphus.

F. 35ᵛ. Titulus rubris litteris scriptus : Ἀγαθοδαίμονος.
Textus : Μετὰ τὴν τοῦ χαλκοῦ ἐξίωσιν καὶ μέλανσιν καὶ ἐς ὕστερον λεύκωσιν, τότε ἔσται βεβαία ξάνθωσις.

Ed. Berthelot, II, p. 115.

F. 35ᵛ. Titulus rubris litteris scriptus : Ἑρμοῦ.
Textus : Ἐὰν μὴ τὰ σώματα ἀσωματώσῃς καὶ τὰ ἀσώματα σωματώσῃς, οὐδὲν τὸ προσδοκώμενον ἔσται.

Ed. Berthelot, II, p. 115.

F. 35ᵛ. Titulus rubris litteris scriptus : Ὅτι σύνθετον καὶ οὐχ ἁπλοῦν τὸ εἶδος καὶ τίς ἡ οἰκονομία.
Inc. : Πότερον ἁπλοῦν ἐστιν ἢ σύνθετον ἢ μέρους φύσεως ἡ τέχνη ἡ παρὰ τοῖς διδασκάλοις φύσεως καλουμένης· φύσει μὲν ἁπλοῦν (χρυσόκολλα) ὢν γένος ἁπλοῦν κατὰ τὸν ἔνθεον Ἡσίοδον καὶ Ἄρατον, καὶ χρυσέα κεφαλὴ κατὰ τὸν θεσπέσιον Δανιὴλ...

F. 36ᵛ. Expl. : καὶ οὐδαμῶς ἔστηκεν ὁ νοῦς πασῶν τῶν γραφῶν εἰ μὴ ἐν τῷ ὀργάνῳ (ȣ) τῷ τὸν ἰὸν ἀνασπῶντι καὶ περὶ τῆς διὰ τοῦ ὀργάνου ἀνασπάσεως ὁ αὐτὸς καὶ τοῦτο φάσκει πρὸς τὸ πέρας τῆς τέχνης.

Ed. Berthelot, II, pp. 272-275.

F. 36ᵛ. Titulus rubris litteris scriptus: Ποίησις μᾶλλον τοῦ παντός.
Textus : Ἀλλ' ἐπειδὴ τῆς ἀμφοτέρων διετήσεως οὐκ ἀφῃρέθη τὸ κά-
Cetera omnia desunt.

Ed. Berthelot, II, p. 275.

[*Aquae divinae compositio*] fragmentum 17 linearum tantum.

F. 37. Inc. in medio : ὡς τῷ εἴδει ἀμήχανον ἐνδεῶς, πάντως ἀνάγκη ὁμολογουμένως ἕν ἐστι τῷ γένει τὸ θεῖον ὕδωρ, τῷδε τῷ γένει ἓν καὶ τῷ εἴδει· πλεῖον ἐστὶ τῷ (ἀριθμῷ)· καλῶς ἔφησεν ὁ Ζώσιμος...
Expl. tractatus in medio : ἀριθμῷ δὲ πλεῖον μυκύνεται [sic], ὁμοίως καὶ τῶν εἰρημένων ἕκαστον τῇ λειπομένῃ ἐν }} ἀμβλαγ ὁμοίως [cf. infra l. 13].

Ed. Berthelot, II, pp. 403, 12-404, 8.

Apparet ex hac pagina scribam huius codicis ante oculos habuisse codicem Marcianum 299 (M) compositum ut hodie : transiit enim a pagina 103ᵛ codicis Marciani τῇ λειπομένῃ ἐν, ad paginam 104, ἀμβλαγ ὁμοίως κεκαθαρμένου, sine ulla distinctione, lacuna non animadversa. Post fol. 103ᵛ codicis Marciani sequi debet 119, foliorum enim 104-118 ordo turbatus est. Cf. Berthelot, *Alchimistes Grecs, Introduction*, p. 184.

[*Tinctura ferri Indici eodem tempore scripta.*]

F. 37. Inc. in medio textus, cum fragmento praecedentis tractatus falso coniunctus : ἀμβλαγ ὁμοίως κεκαθαρμένου μιλ δ' καὶ μαγνησίας ὑελουργικῆς ἀνωτέρας θηλυκῆς μιλ β', κόψον ὁμοῦ πάντα μὴ πάνυ λεπτῶς, καὶ πρόσμιξον ταῖς δ' λίτραις τοῦ (σιδήρου)...

F. 37ᵛ. Expl. : ἐξ ἧς καὶ τὰ θαυμάσια ξίφη τεκταίνονται· ηὑρέθη δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν καὶ ἐξεδόθη Πέρσαις, καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθεν εἰς ἡμᾶς.

Ed. Berthelot, II, pp. 347, 13-348.

F. 37ᵛ. Titulus rubris litteris scriptus : Περὶ βαφῆς σιδήρου.
Inc. : Βαφὴ (σιδήρου) ἐστὶν ἡ σχεδὸν ἅπασι γνώσει τε λεπτῇ χρήσει τε πολλῇ· ἐπειδ' ἂν □ αἰγὸς λαβὼν πυρί τε καύσας καὶ τρίψας (ἅλατος) ἑνώσῃς διπλασίῳ, οὐ τῇ ὁλκῇ μόνον, τῷ δέ γε μεγέθει, ὕδατί τε τῷ γνωρίμῳ προσβαλὼν καὶ φυράσας τοσοῦτον, ὥστε τὴν...
Expl.: ὁμοίως ἀναδευθέντος, κατὰ τὸ λεγόμενον ἐπιτιθέμενα, στόματί τινι τούτων ἀπολαμβάνει, ἢ τὴν κατὰ τὴν βαφὴν στόμωσιν· καὶ οὕτω μὲν αὕτη.

Ed. Berthelot, II, pp. 342-343, 17.

Imo margine paginae adscriptum est « δευτέρα » unde apparet proximam paginam aliquando praebuisse δευτέρα βαφή κ. τ. λ. ut apud Berthelot; hodie autem in codice non exstant.

[*De ovo sic dicunt antiqui*] fragmentum.

F. 38. Inc. in medio : καὶ σώματα πνεύματα καὶ πανσπέρμιον καὶ πολλοῖς ἄλλοις ὀνόμασιν κέκληνται.
Τὸ δὲ αὐτοῦ φησι κόμι, καὶ ὀπὸν συκῆς, καὶ ὀπὸς συκαμίνου, καὶ ὀπὸν τηθυμάλλου [sic].
Τὸ δὲ κροκὸν λέγουσι μίσυ χαλκὸν καλακάνθην χαλκοῦ χάλκανθον ὀπτὴν...
Expl. in medio textu ut in cod. Marciano: ὥσπερ τὸ κίτρον ἔξωθεν ἔχει τὸ ξανθὸν καὶ ἔσωθεν ἔχει τὸ ὀξῶδες, οὕτως καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀρσενίκου· (θείου ἀπύρου) ὕδωρ ἐστὶ τὸ ὄξος τῶν ἀρχαίων.

Ed. Berthelot, II, pp. 18, 14-19, 17. Desunt in codice nostro tres ultimi paragraphi.

F. 38. Titulus rubris litteris scriptus : Ὑδραργύρου ποίησις.
Inc. : (Ὑδραργύρου ποίησις) Λαβὼν ψιμύθιον καὶ σανδαράχην ἴσα λείωσον μετὰ ὄξους, ἕως γένηται γλοιώδουν [?]· εἶτα βαλὼν εἰς λωπάδα ἀγάνωτον, πώμασον πώματι χαλκῷ καὶ περιπήλωσον καὶ ὑπόκαιε ἄνθραξιν ἠρέμα· καὶ ὅτ᾽ ἂν εἰκάσῃς ὅτι...
F. 38v. Expl. : (nam pagina proxima deest) : ἐὰν δὲ μὴ ᾖ γεγονώς, ἀνακινήσας πάλιν τῇ αὐτῇ ἀγωγῇ καὶ ἀνακαλύ-

Ed. Berthelot, II, pp. 220-222, 1.

---

3. Oxford, Bodleian Library. D'Orville 401 [Auct. X. 2. 4. 31] [17279].
Chartaceus (cm. 24 × 17.5), pp. vi + 350 (re vera vi + 376 ; paginae enim nonnullae non numeratae), saec. XVIII ineunte manibus variis et locis diversis exaratus. Constat ex sedecim catalogis manuscriptorum et impressorum notabiliorum qui in bibliothecis maxime Italicis conservantur. Excerpta quoque satis longa praebet. Prima pars pp. 1-172 ad Bibl. Scti Marci spectat. Saepe alternas paginas vacuas reliquit scriptor.
Habent pp. 1-110 catalogum manuscriptorum Venetorum et excerpta nonnulla quae nihil ad rem nostram pertinent.
Cf. F. Madan, ***Summary Catalogue of Western MSS in the Bodleian Library***, IV., ***Collections received during first half of Nineteenth Century***, Oxford, 1897, p. 117.

Notulae excerptaque e codice Marciano 299 (M).

P. 111. Inc. : « Arm. 2, a latere sinistro.
2. 2. 1. Auctores varii chymici. Codex in pergameno videtur circa XI saeculum scriptus. Vide de simili fere codice tomum XII bibliothecae celeberr. Fabricii. Nos hic apponemus quae ex Veneto libro, incerti si edita forent necne excerpsimus. Occurrit primo recensio auctorum qui hoc in opere continentur. »
Βίβλου σοφῶν πέφυκα σὺν θεῷ πίναξ.
Στεφάνου Ἀλεξανδρέως οἰκονομικοῦ φιλοσόφου καὶ διδασκάλου περὶ τῆς ἱερᾶς τέχνης τῆς τοῦ χρυσοῦ ποιήσεως.
Τοῦ αὐτοῦ πρᾶξις δευτέρα
. . . .

P. 115. Expl. : λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον τῆς χρυσοποιΐας
ἕτερα κεφάλαια διαφόρων ποιητῶν περὶ χρυσοποιΐας.

Cf. Berthelot, *Alchimistes Grecs, Introduction*, p. 174 sq.

P. 117. Inc. : « post indicem auctorum
praemittuntur hi versus
toti operi literis rubris. »
Τὴν βίβλον ὄλβον ὥσπερ ἐγκεκρυμμένον
ἔχουσαν ἄθρει τήνδε, πᾶς μουσῶν φίλος,
. . . .

P. 119. Expl. : ἐν τῇδε βίβῳ [sic] πανσόφῳ νοημάτων,
ὅνπερ σκέπων φύλαττε, Χριστὲ πάνταναξ.

[Om. v. 19.]
Ed. Berthelot, II, pp. 3-4.

P. 119. Inc. : « a. m. recentiori videtur
Sequuntur literis rubris. »

Σημεῖα τῆς ἐπιστήμης τῶν ἐγκειμένων ἐν τοῖς τεχνικοῖς συγγράμμασι τῶν φιλοσόφων καὶ μάλιστα τῆς μυστικῆς παρ᾽ αὐτοῖς λεγομένης φιλοσοφίας.

Sequuntur (pp. 119-125) tabulae quas arte phototypica ed. Berthelot, *Introduction*, pp. 104-110.

P. 126. « Sequuntur eadem pagina » :

Ὀνόματα τῶν φιλοσόφων τῆς θείας ἐπιστήμης καὶ τέχνης.

Μώσης	Μαρία
Δημόκριτος	Πετάσιος
Συνέσιος	Ἑρμῆς
Παύσηρις	Θεοσέβεια
Πιβίχιος	Ἀγαθοδαίμων
Ξενοκράτης	Θεόφιλος
Ἀφρικανος	Ἡσίδωρος
Λουκᾶς	Θαλής
Διογένης	Ἡράκλειτος
Ἵππασος	Ζώσιμος
Στέφανος	Φιλάρετος
Χίμης	Ἰουλιανή
Χριστιανὸς	Σέργιος.

}} Ἡλιο.

Ed. arte phototypica Berthelot, *Introduction*, p. 110.

P. 127. Titulus : Ἡλιοδώρου φιλοσόφου πρὸς Θεοδόσιον τὸν μέγαν βασιλέα περὶ τῆς τῶν φιλοσόφων μυστικῆς τέχνης διὰ στίχων ἰάμβων.
Inc. : Σκῆπτρα γέης μέδοντος ὡς πᾶν ἐμφανὲς
μυστηπόλοι ἕποντες ἄκρῳ δακτύλῳ
. . . .
ἐπεὶ σὺ θειόστεπτε καὶ σῶφρον μέδων

[Quem post versum 18 una linea est vacua, dein prosequitur excerptor :]

« Versus aliquot e medio carmine » :
οὗτος δὲ λευκὸς βότρυς εὐθαλὴς πέλων
. . . .
P. 128. πρώτης κλειδὸς πληροῦσα ἔργον δευτέρας.

[= vv. 182-201 apud Fabricium, *l. l.* infra ; dein praebet excerptor novem ultimos carminis versus :]

« Ultimi versus » :
ὡς χριστοπάτραις οὖσι δόξης ἐμπλέοις
. . . .

P. 129. Expl.: Θεῷ Λόγῳ σὺν Πατρὶ θείῳ Πνεύματι
εἰς κυκλικοὺς αἰῶνας αἰώνων ἀμήν. στίχοι σξη′ ·:·

« Hoc carmen est editum a celeberr. Fabricio tomo sexto bibliothecae graecae p. 790 sed differt in aliquot locis. »

Ed. Fabricius, *Bibl. gr.*, cur. G. Harles, Hamburg, 1802, vol. VIII, pp. 119-126.

P. 129. Titulus : Θεοφράστου φιλοσόφου περὶ τῆς αὐτῆς θείας τέχνης διὰ στίχων ἰάμβων.
Inc. : Οἱ τῶν σοφιστῶν ἄνδρες ὥσπερ ῥήτορες
. . . .
πάντας βροτοὺς σοφιστὰς ὡς εὐγνώμονας.

[= vv. 1-10 apud Ideler, *l. l.* infra ; dein prosequitur excerptor :]

« Ex medio carmine » :
ἐκ γὰρ νέφους ἐκρεύσας ὡς ὕδωρ ῥέον
. . . .
P. 130. ἔσται ὅλος λάμπων πῦρ εἰς βαφὴν φέρων.

[= p. 333, l. 12-31 apud Ideler, *l. l.* infra + 2. Ex hoc codice apparet versus duos quos omisit Ideler exstare in cod. Marciano (M); cf. supra p. 5, Oxon. Bibl. Bodl. Canonic. Gr. 95, fol. 71. Dein praebet excerptor sex ultimos carminis versus :]

« Ultimi versus » :
πᾶν ἔκφυλον καὶ μηδὲν εἰς πρᾶξιν τελεῖν
. . . .
Expl. : νῦν πάντας εἰς αἰῶνας αἰώνων· ἀμήν. στίχοι σξε′.

Ed. Ideler, *Physici et medici Graeci minores*, II, pp. 328-335.

P. 130. Titulus : Ἱεροθέου φιλοσόφου περὶ τῆς αὐτῆς θείας καὶ ἱερᾶς τέχνης διὰ στίχων.
Inc. : Ἀπάρχομαι προσπλέξας εὐφραδέστατον
. . . .
P. 131. Χριστοῦ θεοῦ νέμοντος ἐξ ὕψους χάριν.

[= vv. 1-20 apud Ideler, *l. l.* infra ; dein prosequitur excerptor :]

« Ex medio carmine » :
χρυσανθείης ἔκβλυσμα πηγῆς ἐκβλύσας
. . . .
P. 132. ἑωσφόρου ♀ ἐν ᾧπερ ἐξανθῇ φυτόν.

[= p. 338, l. 33-p. 339, l. 14 apud Ideler, *l. l.* infra; dein praebet excerptor duos ultimos carminis versus :]

« Ultimi versus » :

ἐκ χειλέων ψυχῆς τε καρδίας πόθου
εἰς κυκλικοὺς αἰῶνας αἰώνων ἀμήν. στίχοι σλ'.

Ed. Ideler, *Physici et medici Graeci minores*, II, pp. 336-342.

P. 132. Titulus : Ἀρχελάου φιλοσόφου περὶ τῆς αὐτῆς ἱερᾶς τέχνης διὰ στίχων ἰάμβων.
Inc. : Ἡ πάνσοφος καὶ θεία τέχνη τῶν σοφῶν

. . . .

P. 133. ἄπρακτος ἐστὶ μηδὲν αἰσθητὸν τελεῖν.

[= vv. 1-7 apud Ideler, *l. l.* infra; dein prosequitur excerptor :]

« Ex medio carmine » :

ταύτην λαβὼν φύλαττε σώματος δίχα

. . . .

P. 134. φαίνει ἄνωθεν μηδ' ὅλως κρυπτομένη.

[= p. 347, l. 28-p. 348, l. 26 apud Ideler, *l. l.* infra; dein praebet excerptor tres ultimos carminis versus :]

« Ultimi versus » :

τῷ Πατρὶ σὺν Λόγῳ τε θείῳ Πνεύματι
εἰς ἀπείρωνας καὶ κύκλους αἰωνίους
ἀϊδίους αἰῶνας αἰώνων ἀμήν. στίχοι τκβ'.

Ed. Ideler, *Physici et medici Graeci minores*, II, pp. 343-352.

[Fragmentum.]

P. 135. « Principium ».
Titulus : Τοῦ Χριστιανοῦ περὶ εὐσταθείας τοῦ χρυσοῦ.
Textus : Τῆς δευτέρας πραγματείας ἄρτι τὸν λόγον πεποιημένος καὶ τῶν λίθων τὰς μεθόδους ἀφθόνως ἐκθέμενος, ἐπὶ τὴν τρίτην εἴκω [l. ἥκω] πραγματείαν προδιηγούμενός τι χρήσιμον τῇ γραφῇ· ἐστὶ δὲ τοῦτο· τὰ θειώδη ὑπὸ τῶν θειώδων κρατοῦνται, τὰ ὑγρὰ ὑπὸ τῶν καταλλήλων ὑγρῶν. Τοῦτο μὲν τὸ προοίμιον ὁ ἐξ Ἀβδήρων σοφιστὴς ἐν τῇ τετάρτῃ τέθεικεν πραγματείᾳ, δεικνὺς ὅτι αὐτό ἐστιν καὶ ὑγρὸν καὶ κατάλληλον ὑγρὸν καὶ θειῶδες.

Ed. Berthelot, II, pp. 395-399.

P. 135. « Totum vero descripsimus libellum quia perhibetur » :
Titulus : Ἐκ τῶν Κλεοπάτρας περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.
Inc. : Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν ἐν πλάτει ἐξήγησις πρὸς εὐχερῆ εὕρησιν. ἑκάστης μνᾶς καὶ λιτρὸς καὶ ὀγκίας καὶ δραχμῆς καὶ γράμματος πόσους ἔχουσιν ὀβολούς...

P. 141. Expl. : τὸ σάτον ἐστὶν μόδης κούμουλος. σάτα τρία μοδία τρία. δέον γινώσκειν ὅτι ὁ Ἰὼβ ἐν τῇ πληγῇ ἐποίησεν ἔτη ἑπτὰ ἥμισυ.

Ed. F. Hultsch, *Reliquiae metrologicorum scriptorum*, pp. 253-257, Teubner, Leipzig, 1864-1866. Cf. Berthelot, *Alchimistes Grecs, Introduction, Avant-propos*, p. xii, et H. Kopp, *Beiträge zur Geschichte der Chymie, Beitrag* 415, Braunschweig, 1869.

P. 143. Titulus : Λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον τῆς χρυσοποιΐας.
Inc. :

A

Ἀφροδίτης σπέρμα ἐστὶν ἄνθος ♀. « Ducangius omittit praecipium ♀ χαλκοῦ. »

A

Ἀλάβαστρός ἐστιν ἄσβεστος, ἡ ἀπὸ τῶν φλοιῶν τῶν ᾠῶν καὶ ἅλας ἄνθιον καὶ ἅλας ἀμονιακὸν; καὶ ἅλας κοινόν. « Ducang. omittit quatuor ultimas voces. »

. . . .

P. 171. Expl. : ὤχρα ἀττική ἐστι ἀρσένικον : —
ὤχρα ἀττική ἐστι ὁ κρόκος τοῦ ᾠοῦ : —
ὠρόχαλκός ἐστι ὁ νικαινὸς ὁ διὰ καδμίας γινόμενος [sic]

* * * * * * * * * * * * * * *

Περὶ ξηρίου.

Ed. Berthelot, *Alchimistes Grecs*, pp. 4-17.

---

4. Oxford, Bodleian Library. Arch. Selden. B 18 [3364].
Chartaceus; constat ex partibus quattuor :
A. (cm. 30.5 × 21.5) ff. ii + 1-30, saec. XVI.
B. (cm. 30 5 × 21.5) ff. 31-186, saec. XVI.
C. (cm. [illegible] × 19) ff. ii + 187-194, saec. fort. XVII, ante 1694.
D. (cm. 29 × 21) ff. 195-206 + ii, saec. XVI.

A. In folio vacuo ante initium primae partis sunt verba: « ■ libris Davidis Hoeschelii Augustani. » Continet excerpta Polybii.

B. Continet haec altera pars excerpta Polybii quorum multa in prima parte reperiuntur. Cf. H. O. Coxe, *Catal. codd. mss. Bibl. Bodleianae*, I Codd. Gr., Oxonii, 1853. In folio 31 sunt verba : « E bibliotheca Illustrissimi Cardinalis D. Joyensis », manu Isaaci Casauboni exarata. In folio 185r sunt verba : « ἔτει Σωτῆρος Χριστοῦ αφογ' ταύτην ἀνέγνω Κλαύδιος ὁ Ναυλωτος, Καλάδευς, Ἀυαλλωνᾶιός τε καὶ Αἴδουος. Anno Servatoris Christi 1573o. — Hanc legens agnovit Historiam Cl. Naulotus Vallensis, Avallonaeus simul et Haeduus : Cl. Naulot Du Val Avallensis etc. ». Fere eadem scripsit in folio 32. Fortasse emit Claude Naulot Duval hunc codicem ex bibliotheca Guillaume Pelicier Montis Pessulani episcopi.

C. Tertia pars continet epistolam Pselli ad Michaelem, festinantius et satis neglegenter exaratam in charta vilissima.

D. Quarta pars habet haec verba in folio 195 : « Ioannis Dee, 1567, 4 Aprilis Mortlaci emi cum magno volumine graeco de arte sancta a Ioanne Baptista Hardencurtio » et alia manu : « De Chemia ». Veri simile est totam partem una manu esse exaratam ; variis autem utebatur atramentis, partes identidem addidit. Fortasse verus ordo foliorum est : 195, 205, 197-204, 206, 196. Sine dubio ante oculos habuit scriba huius partis aut codicem Laurentianum LXXXVI, 16 ipsum, aut exemplar ex eo exaratum.

F. 187. Titulus : Τοῦ ἁγιωτάτου καὶ σοφωτάτου καὶ ὑπερτίμου Ψέλλου περὶ χρυσοποιΐας πρὸς τὸν πατριάρχην κύριον Μιχαήλ.
Inc. : Ὁρᾷς ὁ ἐμὸς δυνάστης ἅ μοι [ex ὁ ἐμὸς corr.] ποιεῖ ἡ τῆς ἐμῆς ψυχῆς τυραννὶς ἀπὸ τοῦ τῆς [ex τούτου corr.] φιλοσοφίας μεγέθους ἐπὶ τὴν ἐμπύριον μεταβιβάζων τέχνην καὶ βάναυσον, καὶ πείθων τὰς ὕλας μετακινεῖν καὶ τὰς φύσεις μεταποιεῖν, εἰ καὶ τοῦτο ἴσως φιλόσοφον ἐκ τῆς περὶ τῆς φύσεως ἐπιστήμης ἠώρηται· πολλοὶ μὲν οὖν τελεστικὸν τοῦτο ἥγηνται καὶ ἀπόρρητον, καὶ εἰς οὐδεμίαν ἄγειν ἐπιχειροῦσι τῶν λογικῶν τεχνῶν...

F. 193. Expl. : καὶ τὴν ξάνθησιν καὶ τὰ ὄργανα καὶ τὸν κάμινον καὶ τὴν ὄπτησιν· τοῦτο δὲ καὶ Ἑρμῆς πεποίηται πρότερον· ὅθεν καὶ τὸ περὶ τούτων βιβλίον αὐτοῦ κλεῖδα ὠνόμασας· μόνος δὲ ὁ Ἄνουβις τὸν ἑπτάβιβλον αὐτοῦ διηρμήνευσε καὶ οὐδὲ οὗτος σαφῶς, αὐτίκα γὰρ ἄγνωστα τοῖς πολλοῖς τὰ ἐπὶ τῆς τέχνης ὀνόματα, οἷον τὸ σαμαρι, καὶ τὸ φακτικὸν καὶ τὸ πλακωτόν.

De hoc et ceteris codd. epistolae Pselli Περὶ χρυσοποιΐας cf. C. E. Ruelle, *Revue des Études grecques*, II, Paris, 1889, pp. 261 sq.

F. 205. Titulus rubris litteris scriptus : Πίναξ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς τέχνης τῶν φιλοσόφων.
Inc. : Φυλλὴ α' βίβλος χυμευτικῆς [ex χυμευτικὴ corr.] μεταλλικῆς [ex μεταλλικὴ corr.] καὶ χαλκουργικῆς [ex χαλκουργικὴ corr.] τῆς θείας καὶ ἱερᾶς τέχνης καὶ χρυσοῦλου.
Περὶ ἑρμηνείας τῶν σημείων τῆς ἱερᾶς τέχνης.
. . . .

F. 205v. Expl. : Ὁποῖον εἶναι χρὴ τοῖς ἤθεσιν τὸν μετιόντα τὴν ἐπιστήμην.
Ὅρκος περὶ ξηρίου· περὶ ἰοῦ.

F. 197. Inc. : Καδμίας πλύνσις· περὶ ξανθώσεως.
Ἄλλη δέ φησι περὶ χρώματος καὶ ἑψήσεως καὶ ἔργου μυστικοῦ θεωρία· Ζωσίμου τοῦ Πανοπλίτου γνησία γραφή.
. . . .

F. 198. Expl. : Ἀρχ(έλαος [sec. manu]) ὁ φιλόσοφος φάσκει περὶ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς τέχνης διὰ στοίχων ἰάμβων.
Τοῦ μακαρίου καὶ πανσόφου [scil. Ψελλοῦ] πρὸς τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην [scil. Μιχαὴλ] περὶ τῆς χρυσοποιΐας.

Consentit hic index tractatuum cum ordine et titulis codicis Laurentiani LXXXVI, 16. Cf. Bandini, *Catal. codd. mss. graec. Bibl. Med. Laurent.*, Florentiae, 1770, vol. III, col. 347 sq.

F. 198v. Titulus rubris litteris scriptus : Ὅρα ταῦτα τὰ σημεῖα καὶ νόει καλῶς· ἑρμηνεία τῶν σημείων τῆς ἱερᾶς τέχνης καὶ χρυσοῦλου βίβλου.
Inc. : Ἀρχὴ μὲν χρυσός ☉. χρυσοῦ ῥίνισμα ☉ ἄργυρος ☾ ὑδράργυρος ☽...

F. 200. Expl. : χοιρέου χο^{ρ} ποθηνὸν π̊, ξηρὸν ξ'.

Haec omnia fere eadem sunt quae reperiuntur arte photolypica impressa apud Berthelot, *Alchimistes Grecs, Introduction*, pp. 112-121.

F. 200v. Titulus rubris litteris scriptus : Λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον τῆς ἱερᾶς τέχνης, πρῶτον ἑλληνιστὶ μεταλευτικόν, τῶν τε σημείων καὶ τῶν ὀνομάτων.
Inc. : Ἀφροδίτης σπέρμα ἐστὶν ἄνθος. Ἀλάβαστρός ἐστιν ἄσβεστος ἀπὸ τῶν φλοιῶν τῶν ὠῶν, καὶ ἅλας ἄνθιον, καὶ ἅλας ἀμωνιακόν, καὶ ἀρωνιακόν [sic], καὶ ἅλας κοινόν ' : —

Ασβεστος Ἑρμοῦ τῶν ᾠῶν ἐστιν αἰθάλη, λυομένη διὰ ὄξους...

F. 203ᵛ. Expl. : ὤχρα ἀττικὴ ἐστὶν ὁ κρόκος τοῦ ᾠοῦ· λέγεται καὶ τὸ ἀρσενικόν· ὠρείχαλκος ἐστὶν ὁ νικαηνὸς ὁ διὰ καδμίας γινόμενος.

Τέλος τοῦ μεταλευτικοῦ λεξικοῦ.

Ed. Berthelot, II, pp. 4-17.

F. 203ᵛ. Titulus rubris litteris scriptus : Οἱ παλαιοί φασι περὶ τοῦ ᾠοῦ.

Inc. novo atramento (sed rubrae litterae eo ipso colore sunt scriptae quo tituli tractatuum praecedentium) : Οἱ μὲν λίθον χάλκιον, οἱ δὲ λίθον ἀρμένικον, ἄλλοι λίθον ἐγκέφαλον, λίθον αἰτήσιον, λίθον αἰγύπτιον, λίθον τὸν οὐ λίθον, ἕτεροι δὲ τὸ τοῦ κόσμου μίμημα...

F. 204. Expl. : τὴν ὕλην εὕροις κατὰ τὸ ζητούμενον· ἐὰν μὴ γένωνται τὰ δύο ἓν καὶ τὰ γ' ἓν καὶ ὅλον τὸ σύνθεμα ἕν, οὐδέν ἐστι τὸ προσδοκώμενον.

Ed. Berthelot, II, pp. 18-20.

F. 204ᵛ. Titulus rubris litteris scriptus : Ὀνοματοποιΐα τοῦ Ὠοῦ. Αὐτὸ γάρ ἐστι τὸ μυστήριον τῆς τέχνης.

Inc. : Τὸ ᾠὸν ἐκάλεσα τετράστοιχον διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ κόσμου μίμησιν, περιέχον δ' στοιχεῖα ἐν ἑαυτῷ· ὃν καὶ λίθον ἐκάλεσαν, ὃν κυλιοῖ ἡ ☾, καὶ λίθον τὸν οὐ λίθον...

Expl. : σινώπην (o) ποντικήν, νίτρον αἰγύπτιον, κυανὸν ἀρμενικόν (α), κρόκον κιλίκιον, ἐλύδριον· τὸ λευκὸν θεῖον ὕδωρ ἀπολελυμένον, ὄξος· ὕδωρ στυπτηρίας, ὕδωρ ἀσβέστου, ὕδωρ σπονδοκράμβης· καὶ τὰ ἑξῆς.

Ed. Berthelot, II, pp. 20-21.

F. 204ᵛ. Sequuntur haec initia titulique tantum :

Ἡ ἀληθινὴ αὕτη καὶ μυστικὴ χυμία κόπου μόνου δεῖ.

Ἡ γὰρ μέθοδος τῆς μυστικῆς χυμίας.

Ὁ οὐροβόρος δράκων· τοῦτο ἐστὶ τὸ μυστήριον.

Figura in nostro codice est omissa. Cf. Berthelot, II, p. 21.

F. 206. Titulus : Ζωσίμου τοῦ Πανοπολίτου ὑπομνήματα περὶ τοῦ θείου ὕδατος.

Inc. : Τοῦτό ἐστι τὸ θεῖον καὶ μέγα μυστήριον, τὸ ζητούμενον· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ πᾶν· δύο φύσεις μία οὐσία· ἡ γὰρ μία τὴν μίαν ἕλκει καὶ ἡ μία τὴν μίαν κρατεῖ· τοῦτο τὸ ἀργύριον ♒ τὸ ἀρσενόθηλυ...

Expl. : καὶ γὰρ ζωὴν ἔχει καὶ πνεῦμα καὶ ἀναιρετικόν ἐστι. Τοῦτο ὁ νοῶν καὶ ☍ καὶ ☾ ἔχει· ἡ μὲν δύναμις κέκρυπται· ἀνάκειται δὲ τῷ ἐρωτύλῳ.

Ed. Berthelot, II, p. 143-144.

F. 206. Tres lineae tantum : Ἓν τὸ πᾶν· δι' οὗ τὸ πᾶν· καὶ δι' αὐτοῦ τὸ πᾶν καὶ ἐν αὐτῷ τὸ πᾶν· εἷς ἐστιν ὁ ὄφις ὁ ἔχων τὰ δύο συνθέματα καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ♈ ☽ ☉ ☾ ☍.

[In margine manu recentiore] : « ἴον forl[asse] ».

[Zosimi *De organis et caminis*, § 14 et § 15.]

F. 206. Inc. : Βῆκος ὑάλινος, σωλὴν ὀστράκινος, μῆκος πήχεος (ω) ἑνός, λωπὰς (o) τὸ ἄγγος στενόστομον· ὁ δὲ τύπος ἔχειν δεῖ ἐπίλιθον κρατηρίαν...

Expl. : εἰς ἃ γίνεται καὶ ὕδωρ θεῖον ἄθικτον καὶ πῆξις ☽ καὶ μαλάγματος ποτίσεις καὶ βαφὴ μαλάγματος· εἰσὶ ταῦτα (sequuntur pleraque signa quae ed. Berthelot, *Introduction*, p. 152)· ὁ νοήσας μακάριος.

Ed. Berthelot, II, pp. 234-235.

[*De tribico et de solene*, § 1.]

F. 206ᵛ. Inc. : Ἑξῆς δὲ τὸν τριβικόνα (ι) [sic] ὑπογράψω· καλεῖται δὲ αὕτη ἡ δι' ἀσκοῦ ἡ παρὰ Μαρίας τεχνοπαράδοτος· ἔχει δὲ οὕτω· ποίησον, φησὶν ἡ Μαρία, ἐκ χαλκοῦ ἐλατοῦ σωλῆνας τρεῖς λεπτὸν τὸ ἔλασμα ἔχοντας σταθμοῦ πάχος μικρὸν παχύτερον ὡσεὶ χαλκοῦ τηγάνου πλακουντηρίου...

Expl. : ὑαλίνους μεγάλους, παχεῖς, ἵνα μὴ ῥαγῶσιν ἀπὸ τῆς θέρμης τοῦ ὕδατος κομιζούσης τὸ ἀναβαῖνον· τὸ δὲ σχῆμα τοῦτο, λιχανὸς σωλήν.

Ed. Berthelot, II, p. 236.

[*De tribico et de solene*, § 2.]

F. 206v. Textus: Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος τρόπος κομιδῆς ὕδατος θείου, ἀλλ' οὐχ ὡς τρίβηκος· ἔστω σωλὴν εἰς πυθμένα χαλκείου ἐντεθειμένος βῆκος πήχεως α ς″ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ βῆκος εἷς καὶ ὑποκάτω λωπὰς θείου ἀπύρου, εἰς ἣν συναρμόζει τὸ χαλκεῖον, καὶ περιπηλοῖ στέατι ἢ κηρῷ, ἢ πηλῷ, ἢ ὡς βούλει· καὶ καύσας ἀνάσπα· οἱ δὲ τύποι οὗτοι, ὡς ἄνωθεν.

Ed. Berthelot, *Alchimistes Grecs*, pp. 236-237.

F. 206v. Titulus codicis cuiusdam qui tractatus varios continebat: Βίβλος μεταλλικὴ χυματικὴ περὶ ♂ ποιείας καὶ ☾ ποιείας καὶ ☽ πήξεως ἔχων αἰθάλας βαφὰς καὶ φούρμας ἀπὸ βροντισίου· ὡσαύτως καὶ λίθων πρασίνων, καὶ λυχνιτῶν, καὶ ἑτέρων πάντων χρωμάτων ἐρυθροδάνωσεις βασιλικῶν· ταῦτα δὲ πάντα γίνονται ἐνταῦθα ὑπὸ ♒ ☉ ☉. διὰ τέχνης μεταλλικῆς.

F. 196 et 196v praebent figuras vasorum plurimorum. Cf. cod. Leid. XXIII, Ru. 6, et Berthelot, *Introduction*, pp. 161-173.

APPENDIX I

Libri Koeranidarum.

K 1. Oxford, Bodleian Library. D'Orville 110 [Auct. X. 1. 4. 8.] [16988].

Chartaceus (cm. 20 × 14), ff. i + 138, saec. XV, constat ex partibus quattuor:

A. ff. 1-3v Vitae Sanctorum Sysinni et Sysinnodori.

B. ff. 4-123, eadem, ut apparet, manu scripta, constat ex capitulis ccxxxi et indice locupletissimo.

ff. 4-92v. Quae infra.

ff. 93-123 inc. a capitulo clxiii, quod continet figuram prognosticam cum titulo: κεφ. ρξγ'. Λαχμητήριον σὺν θεῷ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. F. 93v inc.: [Χριστὸ]ς δώσει ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις δυνάμει πολλῇ. ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων τοῦ ἀγαπήτου. ἁγία τριὰς βοήθει ἡμῖν· πίστει πρόσελθε, τύχεις [l. fort. τυγχάνεις] Χριστὸς κελεύει· ἂν δ' ἀπιστεῖς, οὐ τυγχάνεις. δέοντι ἔλεγε σοι, ἄγων σε εἰς πολλὴν εὐφροσύνην, λαμπρὸν ὡς ὁ ἥλιος ὁ ἀνατέλλων ἐν τῇ γῇ... Longius est capitulum et in xcvii paragraphis divisum. F. 105v: in margine rubris litteris: πς' Φίλιππος. Expl.: ὡς γὰρ ἀνατέλλει ὁ ἥλιος πανταχοῦ καὶ φέγγει καὶ τοὺς ἐσκοτισμένους πρὸς φῶς ὁδηγεῖ, οὕτως καὶ σὺ ὃ δοκεῖς κρύπτειν εἰς φῶς ἔρχεται καὶ τὸ ἀπολυόμενον εἰς φῶς εὑρεθήσεται. Sequuntur capitula varia, tabulae dierum faustorum et infaustorum, σεληνοδρόμιον (ff. 107-112v) et exorcismi nonnulli S. Iohannis Chrysostomi et S. Gregorii Thaumaturgi. Ad calcem indicis in ff. 22v-24v adiecti sunt etiam duo ultimi exorcismi, qui numerantur σλ' et σλα'.

Mutila est haec pars: desunt enim folia quaedam inter f. 24 et f. 25, inter f. 72 et f. 73, et inter f. 92 et f. 93.

C. ff. 124-132v. Vita Pindari poetae, manu alia.

D. ff. 133-136v. Tractatus de philosophia scholastica, manu etiam alia. Partes duae posteriores non pertinent ad duas priores.

F. 4. Titulus rubris litteris scriptus: Πίναξ τῆς παρούσης πυκτίδος περιέχων θεραπείας διαφόρους ὅλου τοῦ σώματος καὶ παντὸς πάθους διὰ λίθων καὶ βοτανῶν, ζῴων τετραπόδων, πετεινῶν καὶ ἰχθύων θαλασσίων. † Ἀρχὴ τοῦ α' στοιχίου

κεφ. α΄. περὶ ἀμπέλων λευκῆς καὶ μελαίνης, τουτέστιν ἡ καλουμένη βρυωνία καὶ ἡ θεραπείαις [l. τῆς θεραπείας] αὐτῆς.
Inc. index : Εἰς ἡπατικοὺς καὶ ἐπιληπτικούς, εἰς δυσεντερικούς, εἰς ἔντασιν, εἰς δυσεντερικούς, εἰς κόλου παντοῖα πάθη, εἰς κατεάγματα ὀστέων, εἰς ὄνυχες δυσθεράπευτον [sic], εἰς μυρμηκίας...

F. 20. Περὶ ὠῶν ἰχθύων. κεφ. ρνς΄. εἰς πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν καὶ ἀνορεξίαν. κεφ. ρνζ΄. περὶ βοτάνης λεγομένης ἐλελίσφακος. κεφ. ρνη΄. περὶ βοτάνης λεγομένης [f. 20v] περιστερέων. κεφ. ρνθ΄. κεφ. ρξ΄. περὶ βοτάνης λεγομένης περιστερέων, ἥτις ἐστὶν ὕπτιος. περὶ βοτάνης λεγομένης σύμφυτος. κεφ. ρξα΄. ⸎ (in margine : ⸎ τέλος τῶν δ΄ βιβλίων τῆς Κυρανίδος τουτέστιν τοῦ πίνακος αὐτῶν καὶ ἀρχὴ περὶ ἑτερῶν). εὐχαὶ προφυλακτικαὶ εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, τουτέστιν φυλακτήριον. κεφ. ρξβ΄. περὶ λαχμητηρίου τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων. κεφ. ρξγ΄. περὶ τῶν ἡμερῶν ἃς μέλλει παρατηρεῖ [l. παρατηρεῖν] ὁ ἄνθρωπος ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ τοῦ καθ᾽ ἑνὸς μηνός...

F. 22v. Expl. index : κεφ. σκε΄. ἑτέραι εὐχαὶ ὅμοιαι τοῦ ἁγίου μάρτυρος Γεωργίου τοῦ καταλεοντίτη [sic] εἰς αἰγῶν καὶ προβάτων [l. αἶγας καὶ πρόβατα]. κεφ. σκς΄. « ad operare quod vis et verum est». κεφ. σκζ΄. περὶ τοῦ γεννῆσαι γυνὴ [l. γυναῖκα] ταχέως. κεφ. σκη΄. εὐχὴ τοῦ δικαίου Ἰὼβ ἐπὶ σκολικῶν ἀνθρώπων καὶ παντὸς ζῴου. κεφ. σκθ΄. ἐξορκισμὸς Σολομῶντος κατὰ δαιμόνων. κεφ. σλ΄. Tunc sequitur f. 22v-23v exorcismus Solomonis deinde f. 23v-24v, κεφ. σλα΄, exorcismus S. Epiphanii cuius finis deest.

F. 25. Inc. prol. prior : Θεοῦ δῶρον μέγιστον ἀγγέλων λαῶν [l. λαβὼν] Ἑρμῆς ὁ τρισμέγιστος θεὸς ἀνθρώποις [verba quaedam omissa suppleri possint ex MS. Parisino (Bibl. Nat., Fonds Grec 2537) : πᾶσιν μετέδωκεν νοητικοῖς. μὴ οὖν μετάδος ἀνδράσι ἀγνώμοσιν, ἀλλ᾽ ἔχε] ἐν ἑαυτῷ ὡς κτῆμα μέγα. μόνον δὲ τέκνοις εἰ δυνηθείη[ς] μεταδότω [l. μετάδος σὺ] πατήρ, ἀντὶ χρυσίου πρὸς ἐνέργειαν· ὅρκῶν αὐτοὺς μόνον ἀσφαλῶς ἔχειν, τέκνον ἱεροῖν [l. ἱερόν], αὕτη ἡ βίβλος Συριακοῖς ἐγκεχαραγμένη γράμμασιν ἐν στηλῇ σιδηρᾷ, ἐν μὲν τῇ πρὸ αὐτῆς [l. πρώτῃ] βίβλῳ ἀρχαϊκῇ ὑπ᾽ ἐμοῦ δὲ ἑρμηνευθεῖσα. ἐν δίσας [l. δὲ ταύτῃ] τῇ καλουμένῃ

Κυρανίδῃ [l. -ίδι] ἐγράφη περὶ λίθων κδ΄, καὶ πτηνῶν κδ΄, καὶ βοτανῶν κδ΄, καὶ ἰχθύων κδ΄...

F. 25v. Expl. prol. prior : Κυρανίδες δὲ εἴρηται διὰ τὸ τῶν ἄλλων μου γραφεισῶν βίβλων βασιλίδας εἶναι ταύτας. εὕρομεν δὲ Κυρανοῦ βασιλέως Περσῶν, ὧν ἡ πρώτη αὕτη· οὗτος μὲν ὁ τοῦτο [l. τούτου] πρόλογος, τοῦ Ἁ[ρ]ποκρατίωνος εἶχεν οὕτως.
Inc. prol. alter: Βίβλος ἀπὸ Συρίας θεραπευτική [rubris litteris scriptus]. Τῇ οἰκείᾳ θυγατρὶ ὁ Ἁ[ρ]ποκρατίων γεγράφηκεν τάδε· ὁδοιπορίας μοί τινος γινομένης περὶ τὴν Βαβυλωνίαν χώραν, πόλις ἐστὶ Σελεύκεια καλουμένη, ἣν πᾶσαν ἱστορήσας ἐκεῖθεν ἀπῆραν [l. ἀπῆρα]· ἡμεῖς δὲ τὰ περὶ τῆς πόλεως ὡς ἐκεῖνος μακρῷ λόγῳ οὐ χρείαν ἔχομεν ἀπογράφειν, ἵνα μὴ ἀεὶ ἐν τοῖς προοιμίοις ἐνασχολούμεθα [l. -ώμεθα]...

F. 27v. Expl. prol. alter: οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπῳ πνεῦμα δωρήσεται ἢ θεός. πάντα δὲ ἐγράφη ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου συντάξεως· ἔστιν δὲ ἡ ἀρχὴ ἥδε· οὕτως μὲν αἱ τῶν ἀμφοτέρων ἀπαρχαί, ἤγουν οἱ πρόλογοι τὴν διαφωνίαν ἔχουσιν, ἀπεντεῦθεν δὲ ὡς ἐκ συμφώνου, καὶ τὴν ἀπαρχὴν πεποιήκασιν.
Titulus rubris litteris scriptus : Ἀρχὴ τοῦ ἄλφα στοιχίου κεφ. πρῶτον περὶ ἀμπέλων λευκῆς καὶ μελαίνης, τουτέστιν ἡ καλουμένη βρυωνία.
Inc. lib. I : Ἄμπελος λευκὴ ἱερωτάτη, ἡ πρώτη καὶ θαυμαστὴ βοτάνη, ἥτις ἐστὶν θεῖα ἡ λεγομένη βρυωνία. ἀετὸς ἄρσις [l. ἄρσην] βασιλεὺς πτηνῶν πάντων...

F. 59v. Expl. lib. I : οὗτος ὁ Ἁ[ρ]ποκρατίων ἐνταῦθα τὴν βίβλον ἐπλήρωσεν· καὶ ἕτερον αὐτοῦ βιβλίον ἐκ τούτων τῶν λεγομένων Κυραννίδων ἡμεῖς οὐκ εὕραμεν. ἀλλ᾽ ἐν τούτῳ μὲν ὅσον διεφώνεις [l. διεφώνει ὁ] Ἁρποκρατίων πρὸς τὸν Κυραννόν, ἢ ἕτερος ἑτέρου ἅπαντα κατὰ λόγον ἀναλεξάμενος ἐκ τῶν ἀμφοτέρων ὡς ὑπόκειται, συνέταξα τὸ βιβλίον μηδενὸς καταφρονήσας λόγου· νῦν δὲ μετελεύσομαι ἐπὶ τὰς τοῦ Κυραννοῦ ἑτέρας βίβλους ὅπως καὶ παρ᾽ αὐτῶν ὠφεληθῶμεν.

F. 60. Titulus rubris litteris scriptus : Ἀρχὴ βιβλίου δευτέρου· περὶ ζῴων τετραπόδων κεφ. κε΄. περὶ ζῴου λεγομένου ἄρκτος.
Inc. lib. II : Ἄρκτος ζῷον ἐστὶ θηρίον δασύ, νωθρόν, κατὰ πάντα εἶκος [sic] ἀνθρώπῳ καὶ συνετόν, καὶ ὀρθὰ βαδίσαι

θέλων. τοῦτο [l. τούτου] ἕκαστον μέλος πεποίηται πρὸς ἕκαστον μέλος τοῦ ἀνθρώπου ὠφελοῦν εἰς θεραπείαν...

F. 72ᵛ. Expl. lib. II in medio capituli « De Asino » : αἷμα δὲ ὄνου ζῶντος μετὰ χύλου κορκοδήλεας βοτάνης καὶ ἐλαίου συγχριόμενον

F. 73. Inc. lib. III in medio capituli « De Halcyone » : κοιμωμένου ἀποδειώκει [l. ἀποδιώκει] ἀπ' αὐτοῦ τὸν ὕπνον· ἐὰν δέ τις βαστάζει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ πλέων εἰς πλοῖον οὐ φοβηθήσεται ζάλην ἢ χειμῶνας...

F. 85. Expl. lib. III : τὰ [l. ὠὰ] δὲ ὀρνίθων ἄζυγα εἰς οὖρον ὄνου ἑψήσας δὸς φαγεῖν νεφρικοὺς καὶ κολικοὺς [l. νεφριτικοῖς καὶ κολικοῖς καὶ] ἰάσῃς ὥστε θαυμάσαι. [ὠ]ὰ δὲ θαλασσίας χελώνης βρωθέντα σεληνιακοὺς θεραπεύουσιν. τέλος βιβλίου γ'.

Titulus rubris litteris scriptus: Ἀρχὴ βιβλίου δ' περὶ ἰχθύων θαλασσίων κεφ. ρια'.

Inc. lib. IV : Ἀετός ἐστιν ἰχθὺς ἀλέπιδος ὅμοιος ἱέρακι ἰχθύι μελανότερος δέ, παρεοικὼς κατὰ πάντα τρυγόνι δίχα τοῦ κέντρου. τούτου οὖν τοῦ ἰχθύος οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ λίθοι περιαπτόμενοι τεταρταΐζοντας ἰῶνται. ἡ δὲ χολὴ ἐγχριομένη ὀξυωπίαν παρέχει...

F. 92ᵛ. Expl. lib. IV : ὧν χωρὶς ζῆν οὐκ ἐνδέχεται, οἷον ὕδωρ, πῦρ, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ζωῆς, ὅνπερ εἰσπνέομεν ἀέρα, ἥλιόν τε καὶ ἡμέραν καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα· τὰ δὲ οὐκ ἀναγκαῖα τῷ βίῳ δυσπόριστα μάλιστα ἔθηκεν, ἵνα ὅπερ ἐλλείπει τῷ ἀναγκαίῳ τοῦτο ἀπορίαν ζητεῖται [l. τούτῳ ἃ παραζητεῖται]. Desunt pauca verba.

Ed. Ch. E. Ruelle, *Les Lapidaires Grecs*, cura F. de Mély. Paris, 1898, pp. 2-124. Insunt autem nostro codici paragraphi quidam inediti e. g. lib. II περὶ μύρμηκος, lib. III περὶ μαιγίδος.

APPENDIX II

Papyri.

Textus papyrorum desumpti sunt ex editionibus impressis infra citatis.

P 1. *London. Brit. Mus. Papyrus 121.*
Volumen papyraceum, mutilum (233.6 × 33 cm.), saec. III.
Continet versus Homeri et formulas varias magicas.

Col. 5, l. 168. Titulus : Δημοκρίτου παίγνια.

Textus : Τὰ χαλκᾶ χρυσᾶ ποίησαι φαίνεσθαι θεῖον ἄπυρον μετὰ τῆς κρητηρίας μείξας ἔκμασσε.

Ed. F. G. Kenyon, *Greek Papyri in the British Museum,* I, London, 1893, p. 89.

P 2. Oxford, Bodleian Library, MS. Gr. f. 73 (p) [3396].
Fragmentum papyraceum (cm. 12.3 × 8.1), exaratum in Aegypto circa a. 100 post Christum. Inventum est apud Oxyrhynchum a B. P. Grenfell et A. S. Hunt. Sine dubio spectat ad argenti compositionem.

Textus :
σ . ἰουσιν. ἔστι δὲ ὅ-
[μ]οιος τῆι γινομέ-
[ν]ηι τοῖς σεληναίοις
[.] . ηραι τοῦτον ε . [. .
[.]ας ὥστε γενέσθαι
[κ]οτύλην σμῆξον
[σ]τυπτηρίαν ἣν οἱ
[βα]φεῖς χρῶνται κο-

τύλης (ἥμισυ) μετρῶν
[. .] . ς κοτ(ύλης) δ' η' τρίψας
[καὶ] μίξας πάλιν μισ-
[. . . .]υτου μέρη β πρὸς
[τὸ] πρότερον μέτρον
[. . .] ἕψε ἐν αὐτῶι
[τὸ ἀρ]γύριον ἕως
[. . . .]ους χρῶμα σχῆι
[. . . .] . ν καθαρᾶι μο-
[. . . . .] μέρος α αση
[. . . . .]οισε. ἐμβα-
[λ . . . .]μ . [. . .]ς καμι-
[ν . . . .] . [. . .
. . . .

Edd. B. P. Grenfell et A. S. Hunt, *Oxyrhynchus Papyri*, III, London, 1903, p. 138, nº 467.

APPENDIX III

CODICIS GRAECI HOLKHAM HALL 290

folia 186-194

EDIDIT

Otto LAGERCRANTZ

PRAEFATIO

Si quis vel minima cura legit, non potest dubitare, quin quae in his foliis insunt omnia ad alchimiam pertineant. At in titulo operis sui scriptor noster non dicit ἀλχημία sive ἀλχυμία, sed mirum in modum ἀλτεμία. Exsistit igitur quaestio, quomodo expedienda sit nova forma.

Utrum Byzantini η an υ adhibeant, non multum refert, quoniam eorum tempore pronuntiatae hae litterae plane idem valent atque ι. Inveniemus infra e. g. A4 πιλόν (= πηλόν) A19 ἥμιση (= ἥμισυ), nusquam tamen ε pro ι (η υ ι) positum. Nescio equidem exemplum certum, quo probari posset, Graecos cuiuslibet temporis η υ ι inter consonas in ε mutasse. Quod Italiani *chimica alchimia* et Galli *chimie alchimie*, sed Angli *chemistry alchemy* et Germani *chemie alchemie* usurpant, audacius non videtur et *i* et *e* ad consuetudinem latinam referre. Satis habeo nominare opus a Roberto Castrensi a. 1182 (vel rectius Karpinski a. 1144) de arabico versum, quod inscripsit *Liber de compositione alchemiae* (Mangeti, *Bibl. chem.*, 1, 509). Inter omnes constat, Byzantinos multa a Romanis et a Romanicis sive Francis sumpsisse. Neque nobis pauca infra offerentur huius generis. Nihil ergo obstaret, quin formam *alchemia* ab occidentalibus mutuam existimaremus, si cetera sese recte haberent.

Restat tamen in scriptura ἀλτεμία discrimen, quod nemo facere potest quin aliquanto gravius putet : dico τ pro χ. Animadvertendum est inde a monumentis antiquissimis usque ad hoc temporis Graecos χ ante vocales plane integrum praestare. Quantum praesidii ad litteram τ comprehendendam formae latinae *alchimia alchemia* afferant, facile intelligitur. Accedit quod neque Turci neque quantum scio alii, quibuscum Byzantinis commercium erat, χι (*chi*) in τε (*te*) vertunt.

Fortasse quae supra disputavi legens putet quispiam me plus

tribuisse errori scribae incuriosi. Quod facile refelli potest : non solus titulus totius operis, sed etiam titulus capituli posterius additi S1 praebet litteris bene perspicuis distinctisque exaratum ἀλτεμία.

Cum mihi persuasissem ἀλτεμία non ex ἀλχημία ortum esse neque oriri potuisse, ope collegae K. V. Zetterstéen professoris semiticarum linguarum Upsaliensis nanctus sum arab. *al-temām al-tamām* ' perfectio ', quae forma est infinitivus eademque nomen actionis. Si quis ἀλτεμίαν ut perfectionem minus ad alchimiam quadrare existimat, volo secum haec reputet. Infra videbimus adiectivum τέλειος ' perfectus ' in libro nostro adhibitum duodevicies : quater de auro fabricato (H25, K17, K20, M11), septies de argento fabricato (E10, F5, F9, H5, M14, S21, S29), semel de lapide sapientium (E26), semel de fumo (O8), bis de faece vini praeparata (Q12 et 32), semel de linceratione (M9), bis de destillatione (M9, M12) — ut brevi praecidam de operibus operationibusque alchimistarum. Et dicit Avicenna (Mangeti, *Bibl. chem.*, 1, 627-628): « In eo (sc. in argento vivo) necessario est causa perfectionis, quoniam ipsum solutum ad perfectionis modum sufficit in uno quoque gradu. » « Aurum est corpus perfectissimum, dominus lapidum, rex et caput omnium aliorum, quod nec terra corrumpit nec res comburentes comburunt nec in igne minuitur sed in eo melioratur. » « Argentum est corpus perfectum, minus tamen quam aurum, et est minoris ponderis auro. » Deinde Rulandi, *Lex. alch.*, 145 : « Chemia est ars separandi..., docet falsum a legitimo separare et ad perfectionem res adducere. » Opus denique Gebri varie inscriptum exstat : « Summa perfectionis, Summa perfectionis magisterii, Summa perfectionis sive perfecti magisterii » (Darmstaedter, *Alchemie des Geber*, 134), ubi perfectionem manifestum est haud aliam vim habere quam alchimiam.

Quamquam viri docti, quorum opiniones copiose exponit Lippmann, *Alchemie*, 293-314, de origine nominis chimia alii aliter sentiunt, id tamen convenit, Arabes eodem tempore quo rem etiam nomen ut peregrinum recepisse. Saepe accidit, ut nomina peregrina transfiguret etymologia quae vocatur popularis. Atque opinor animis ad *al-temām* ' perfectio ' et ad terminationem peregrinae vocis *kīmijā* conversis Arabes quosdam *al-temijā* formasse, quo melius eluceret artis potestas. Metalla imperfecta industria alchimistarum perfici posse putarunt primi Alexandrini, non

Arabes. Dicit Zosimus (Berthelot, *Alch. gr.*, 274, 22) cuprum perfectione abire in aurum. Si quis contendit, arab. *al-temām* a Byzantinis antiquum nomen non omnino omittentibus in novum ἀλτεμία refectum esse, me quidem iudice argumentis nititur incertioribus, sed longe a me absit, ut negem fieri potuisse.

Antequam statuere conor, qua via Byzantini ab Arabibus hoc nomen alchimiae acceperint, alias quasdam voces peregrinas mihi videtur esse perspiciendas.

Cosmas Hieromonachus (Berthelot, *Alch. gr.*, 444, 23-445, 2) describit, quomodo praeparetur aes ustum et descriptionem claudens dicit : γίνεται δὲ τὸ λεγόμενον ῥασούχθην. Lippmann, *Alchemie*, 107, contendit, Byzantinos aeramen ustum Romanorum in ῥασούχθη corrupisse, sed timeo ne ille audacius quam verius. Quibus enim exemplis probare posset, totam syllabam *men* elisam et litteris *st* litteris χθ redditas esse? Ne origo huius vocis habeat dubitationem, suppetit in medium afferre neopersicum *rāsux rāsuxt* ' antimonium ' sulfuratum (Steingass, *Persian-english dict.*, 563 : *rāsukh rāsukht* ' antimony, from a mixture of which, with galls, a kind of oil is expressed by a hot iron, with which the ladies anoint the air of their eye-lids and brows, not only to give them a beautiful black, but to smooth away excrescences ').

Idem medicamentum nominant Turci *rastiq taši* ' lapis antimonii sulfurati ' (Barbier de Meynard, *Dict. turc.-franç.*, 2, 9, *rasteq tache* ' pierre d'antimoine, collyre, avec laquelle les femmes d'Orient se noircissent les sourcils '). Inter viros doctos convenit, Turcorum *rastiq* ad Persarum *rāsuxt* redire Turcosque ex sua propria lingua *taš* ' lapis ' addidisse. Est argumentum potestatem ' antimonium sulfuratum ' esse posterioris aetatis, quod apud nostrum scriptorem alchimicum occurrit hic locus : I16 χάλκωμα κεκαυμένον ἤγουν ῥαστὶκ τασί. Quid hoc senserint aequales Turci, facilis est coniectura. Apud Arabes esse *al-rasuxt* et ' aes ustum ' et ' antimonium ' animadvertit Wiedemann, *Sitzungsberichte d. phys.-med. Sozietät in Erlangen*, 43 (1911), 100. Qui historiam artis chimicae attigerunt, non ignorant, eodem nomine aliam materiam alio tempore appellari e. g. *alcohol* ' pulvis subtilissimus ' et ' spiritus vini '.

Tertia denique forma digna est notatu. In glossario suo graecitatis medii aevi Ducangius citat non solum ῥασούχθην ' aes ustum ', sed ex glossis saracenicis mss. etiam σαρούκτη καὶ σαροὺχ συριστὶ ὁ κεκαυμένος χαλκός. Neque tamen interpretamento non variante

animum attendisse videtur ad cognationem harum vocum propinquam. Metathesi, qua insuper ζιρνάκ ex *zarnik* ortum infra offeretur, litterae σ et ρ inter se permutatae, ceterae vero eaedem sunt, si eas pronuntiatas respicimus. Dicitur enim hodie a Graecis χτ pro antiquo χθ et pro antiquo κτ e. g. ἐχτρός ' inimicus ' pro ἐχθρός et ὀχτώ 'octo' pro ὀκτώ. Neque sane est, cur putemus, Byzantinos hac in re aliter fecisse. Ex syr. σαρούχ et pers. *rāsux* apparet, byz. χ idem valere atque pers. *x*.

In tractatu alchimiae syriaco (Berthelot, *Chimie au moyen-âge*, 2, 6) pro cupro occurrit *sarōš*, quod Berthelot agnoscit persicum nomen angeli vel daemonis. Cf. Steingass, *l. l.*, 880, *sarosh surosh* 'an angel, Gabriel'. Neque mirius est cuprum appellari *saroš* quam cuprum Venerem. Persae hodie dicunt *soxt soxta* 'ustus' (Steingass, *l. l.*, 706, *sokht sokhta* ' burnt '). Quam vocem vere patriam esse apparet ex npers. *surx* ' ruber ', avest. *suxra* ' ruber, flammans ', sanscr. *çukrás* ' clarus, albus, ignis ' (Bartholomae, *Altiran. Wb.*, 1582). Quem in modum composuerint Persae *saroš* ' aes ' et *suxt* ' ustus ', non licet dubitari. Contendo ita ut *saroš* in *rasoš* abiret et una ex mediis syllabis propter similitudinem eliderctur. Cum Syri et Turci propter discrepantiam formarum aspernandi sint, nihil aliud relinquitur quam Byzantinos ῥασούχθην ab ipsis Persis accepisse.

Sermo Turcorum constat e vocibus aut propriis aut persicis aut arabicis. Primi generis est, ut iam commemoravi, *taš* ' lapis '. Quam ob rem coacti facimus ad Byzantinos ab ipsis Turcis pervenisse I16 ῥαστὶκ τασί. Cum alchimista noster dixit I17 καλακάνθι κίτρινον ἤγουν σαρὺ ζάκζ et Q30 σαρὶ ζηρνάκ, non est dubium, quid de vocibus adventiciis sentiamus. Nihil opus est nisi commonere *ssary* ' citrinus ' esse vere turcicum Turcosque contra petivisse *zarnik* ' auri pigmentum ' a Persis et *zaǵ* ' vitriolum ' ab Arabibus.

Intra fines imperii byzantini semper erat frequentia occidentalium i. e. antiquitus Romanorum et post, ut cum Graecis loquar, Francorum. Apud alchimistam nostrum occurrit adiectivum φράγκικος : B12 βάλε αὐτὸ εἰς πινάκιν φράγκικον (= T19) et O13 λέγεται (sc. φεγγαριώτισσα) ῥομαίικα καὶ φράγκικα λουνάρια. Inter voces, quae ad artem chimicam pertinent, nominare velim C6 βιτριόλο ῥωμάνο, C6 σαλνίτρο, C7 ῥόκα, I16 βαρδαράμον, L13 σαποῦνι, P2 πούλπερι, S10 σουλιμᾶς.

Arabes semel per septem annos (669-675) et iterum per sesqui-

alterum annum (715-717) Constantinopolim capere frustra conati sunt. Post hoc tempus suspicari licet eos non semper in Asia Minore cum Byzantinis inimicitias exercuisse, sed interdum privatos cum privatis familiariter convenisse. E qua consuetudine profectum esse byz. ἀλτεμία veri dissimile mihi non videtur. Sed refellere nequeo, si quis contra dicit, proxime a Turcis profectum esse, quos supra comperimus arab. *zaǵ* ' vitriolum ' tradidisse. Francos, qui tale nihil fecerunt, censeo omnino esse excludendos.

Quid spectans scribit alchimista noster e. g. I16 χάλκωμα κεκαυμένον ἤγουν ῥαστὶκ τασί? Nemo sane credet, eum hoc facere, ut occasione data scientiam turcicae linguae iactet. Si Byzantini, ut hodie fert opinio, nihil aliud quam legerunt explicaruntque libros alchimiae antiquae, eorum interesse non potuit, quae nomina quibusdam materiis apud exteras nationes essent. Omnia facile intelliguntur, si Turcos alchimistas aemulati operam arti dederunt, dico argentum et aurum conficere re vera conati sunt. Quatenus vias rationesque novaverint, longe est alia quaestio, quam hoc loco attingere nolo.

Operis nostri titulus est A1-2 τῆς ἀλτεμίας ἡ διάταξις καὶ ἡ συμβολὲς καὶ ἡ κόπροι ' alchimiae apparatio et compositiones et fimi '. Inde ab A3 usque ad Q26 hic ordo optime servatus est. Invenimus igitur A3-15 apparationem et A15-Q13 compositiones et Q13-26 fimos. Qua ratione usus scriptor ita diviserit, sane obscurum videtur. Crederes fimos non minus quam argillam ad apparationem pertinere. Quod apparatio ultra argillam conficiendam non procedit neque aliquid praebet de instrumentis furnisque, argumentum est, eos qui lecturi sunt, multa iam didicisse existimari.

Ad opus primigenium A1-Q26, quod continetur foliis 186r-193v, compositiones additae sunt S1-T38 in marginibus foliorum 190r-191v et Q26-R44 in foliis 193v-194r. Etiamsi ordinem, quem nominavi, non turbant priora additamenta, certe non sensit scriba capitulum T1-38 artissime congruere cum capitulo B6-20 et maxima ex parte verbis iisdem narrari. Si sensisset, sine dubio nota margini folii 186v apposita dixisset, argentum vivum sulfure compensari posse.

In libro nostro apographum, non primigenium opus servatum esse demonstrant cum multa tum Q8 λάβε τάρταρον καὶ τρίψε

καλῶς ἤγουν βουτζίου ὕλη 'recipe tartarum et tere bene sive sedimentum dolii'. Pro certo affirmari potest, interpretamentum βουτζίου ὕλη supra vocem τάρταρον a principio scriptum esse.

Metalla et dies notantur signis astrologicis sed ita ut plerumque praemittatur prima nominis littera e. g. A 15 α♀ = Ἀφροδίτη χαλκός. Plenum nomen exstat ante signum in P15 πέταλα □ □. Qua re adductus credo Q27 signum, supra quod λεπτά scriptum est, non aliam vim habere quam λεπτά. Maiusculo o punctis circumdato exprimitur ὄξος. Et T, quamquam Q30 suo loco non positum, interpretor τάρταρος. Ex signis ponderum unum apertum, nempe ∠ pro δραχμή, duo autem quantum scio adhuc incognita sunt. Potest ΔI (sive R42 Δρ') intelligi aut δράμι aut δραχμή. Malo priorem vim, quod liber noster habet D10 δράμια ῑ, F9 ἕναν δράμιν εἰς ἄλλα ἑβδομήντα δράμια, nusquam plenum nomen δραχμή. Sed in rerum veritate non multum interest inter δράμι (= 3,2 gr.) et δραχμή (= 3,41 gr.). Maiorem difficultatem affert ♄. Nomen feminini generis et in -α terminans efficitur ex G8 ἰδὲ αὐτὸ τὸ ὕδωρ πόσας ♄ ἔνε, ubi -ας supra signum scriptum. In una eademque formula I16-19 οὐγγία et ♄ ita se excipiunt, ut idem valere existimentur. Ne cui incognitum ἡμιουγγία pro cognito ἡμιούγγιον in mentem veniat, moneo magnum numerum in I19 τῆς βροχῆς ♄ η̄.

In editione mea accuratius nostroque mori convenienter verba distinxi, sed in ceteris rebus scribas mediaevales secutus sum. Servavi igitur spiritus et accentus et interpunctiones, punctorum tamen, quae supra vocales saepius ponuntur, non habui rationem. Causa mihi non erat, cur orthographiam mutarem, quae quamquam pessima rarissime legentes in errorem inducit. Sermo denique libri nostri est fere idem, quo Graeci in communi vita hodie utuntur.

Codex Holkhamicus, chartaceus saeculi XIV, continet, praeter eam quam edam partem, astronomica et astrologica varia. Hunc codicem, quem Franciscus Cumont detexit cuiusque folia ad alchimiam pertinentia mihi maximo cum emolumento nota fecerunt Dorothea Waley Singer et Annie Anderson, non inspexi ipsum, sed horum foliorum habeo imagines photographicas, quas qua est benignitate mihi misit collega J. Bidez.

TEXTUS GRAECUS

Fol. 186ʳ = A.

[1] ┼ ἀρχὴ σὺν θ(ε)ω αγί(ω) τῆς ἀλτεμίας ἡ διάταξης· καὶ ἡ σημβολαὶς· καὶ ἡ [2] κόπρι· ἀπὸ ἀρχῆς ἕως τέλως: — A

[3] Ὁ πηλὸς ὁ ἔντεχνος ὁ καλούμενος φηλοσοφηκός· γίναιται ούτος· ἔπαρε [4] πιλὸν τζουκαλάδικον καλὰ καθερισμένον· ἕναν μερτικον· [5] καὶ ἄπε τὸν πιλὸν τὸν καὶραμάδικον καλὰ καθερισμένον· [6] έναν μερτικὸν· καὶ κοπρία ἀλόγου ξερὶν καλα καθερισμένι [7] έναν μερτικὸν· ἤγουν καὶ τα τρία ἤσια· καὶ ένοσον αὐτὰ τὰ τρία [8] καὶ ζήμοσον καλὸς· ἕως ότου να ἐνωθώσιν καλῶς· με λίγον [9] ύδορ· βάλε δὲ καὶ πούχνη ἀχέρου ὀλίγη· καὶ ζήμο το· καὶ ἄφες [10] αὐτὸ ἕως ὅτου να ξηρανθῆ· καὶ ἀφοῦν ξυρανθὴ καὶ ἠδὴς αὐ[11]τὸ ότι σκέται βάλαι νερὸν καὶ ζήμο το καλὸς έως ότου να μιδὲν σκέται· [12] τότε ξύρανον αὐτὸ καὶ φυλαξον· όταν δὲ θέλης να πηήσης ένδισι [13] εἰς ἠάλὴν· λάβε ἀπ αὐτὸ όσον θέλης καὶ τρίψον καὶ βάλαι ὕ[14]δορ καὶ λεπτά του αυτού· καὶ ξήμοσον καλός· καὶ τότε ἔνδησον τὸ ἠά[15]λὴν ἄπε τὰ μέσα καὶ κάτου τὸ πάχος δάκτυλον β̄: —

περι λευκόσεως ἀ(φροδίτης) ♀ ἤγουν χάλκομα.

[16] Λάβε ἐν ονῶματι τοῦ θ(εο)ῦ· σκήλαν μιαν· ή καὶ δύο ἡ όσον θέλης· καὶ [17] βάλαι αὐτὰς καθερισμέναις εἰς τζουκάλι πέτρινον· καὶ βά[18]λαι νερὸν γληκὶν έως ότου να σκεπαστόσιν ἀπάνου· έως δάκτι[19]λω δ̄· καὶ τότε βράσαι αὐτὰς· έως ότου να φυράσι τὸ ήμιση· [20] καὶ τότε σακέλησον τὸ νερὸν· εἰς έναν πινάκι· τι δε σκίλαν βά[21]λε τι εἰς κανα βάτζο ἀρὶν καὶ στερεὸν καὶ δέσε τὴν καλῶς καὶ στί[22]ψε τι καλά· να ἐξέβη όλη ἡ μίξα της· να σέβη εἰς το νερὸν ἐκί[23]νο· καὶ τάραξον τὸ νερὸν να γένη ὅλον αἶνα· καὶ βάλε τὸ εἰς [24] ἕναν βατζέλη χαλκὸν· καὶ ἐπάνο εἰς το βατζέλη βάλαι φρί[25]γανα· τότε έπαρον χάλκομα ♄ ᾱ ή καὶ πλέον· καὶ ἀνά[26]λησε αὐτὸ εἰς χονευτίριον· καὶ χήσαι αὐτὸ αἰπάνου εἰς [27] τὰ

φρύγανα· καὶ κατεβένη ἡ ἀφροδίτῆ«ς» εἰς τι<ς> σκίλας το νερὸν· <fol. 186^v = B> [1] ὥσπερ ορβήθηα καὶ μαργαριτάρια· καὶ B πάλαὶ σήναξον αυτα καὶ [2] ἀνάλησον καὶ χήσον πάλαι εἰς τα φρύγανα ἀπάνου να πέυτη εἰς [3] τὸ νερὸν τῆς σκίλας μέσα· τούτο πήησε φορὰς ε̄ ἡ καὶ ἑξη [4] καὶ ἡβρίσκις τὴν ἀφροδήτην λευκοτέρα παρα χιόν· ἔναι δὲ ἡ [5] τιαύτη σκεβασία εὔκολος προς τὸ γενέστο σελήνη καθαρά·

[6] σι(μ)βολὴ καλιοτἐρα : —

Λάβε κρόνον ∠ ε̄ ἤγουν μολήβη [7] καὶ ἑρμὶν ∠ ε̄ ἤγουν διάργυρος· καὶ ἀνάλησον τὸν κρόνον καὶ [8] μεθοῦ ἀνελήση ὁ κρόνος ἔχαι τον ἑρμὶν θερμότατον· καὶ ρύψε [9] ἀπέσο εἰς τον κρόνον καὶ ταράξας· καὶ εὐθείς άρας ἀπε του πυρός [10] καὶ ἄφες αὐτὸ ψυγίναι· καὶ μετά τὸ ψυγίναι τρύψαι αυτὸ καλῶς [11] καὶ μετα το τρυβύναι βάλαι κυνάβαριν ∠ ξ̄· καὶ στίψι καθαρὶν ∠ ξ̄· [12] καὶ τρύψε τα καλὸς· καὶ ἔνωσον αυτα· καὶ βάλαι αυτὸ εἰς πινάκιν φρά[13]γγκιγκον· καὶ βάλαι καὶ μέλι ∠ ε̄· καὶ οξήδιν ∠ ε̄· καὶ ένοσον [14] αυτα καλῶς· καὶ τότε πότιζε τι κυνάβαριν καὶ τι στίψην έως ό[15]του να γένη όσάν μέλη· καὶ τότε πότιζε τὸ μολήβην άπασα εἰς τὸ [16] γδὴν καὶ τζάκιζε καλά· έχε δὲ καὶ τιάφην τριμένην ψηλην [17] ∠ ε̄· καὶ βάναι καὶ ἀπ αὐτὴν έως ότου να το πιούσιν όλα· καὶ [18] τότε βάλε το εἰς χουνὴν· καὶ ας <σ>τέκονται η(μέρας) 6 6 γ̄ ἢ καὶ ς̄· τότε ἀνέλη[19]σον αὐτὸ καὶ χύσον εἰς βέργα· καὶ ευρίσης τὸ ποθούμενον ☌ : —

[20] πήησης χρυσαφήου : --

Λάβε ὠά τέσαρα· ἐν αμίω εὐ[21]ριχῶρω βαλῶν· καὶ φυράσας ὀλήγη σημίδαλην· κατάθου [22] περήξ τὸν ἐν τω ἀμμίῳ· καὶ φιμῶσας ἀσφαλῶς χόσον ἐν ηπί[23]ο κόπρο η(μέρας) 6 6 ρκ̄· έως ἡ φύσις ύδατι γένηται· αἵμα ψυχής· καὶ [24] μετέπιτα ἀνακαλήψας θές τον ένηκον εν οστρακο καὶνῷ ἤγουν θές τον καρπὸν ἀπάνου εις γαστρὶ ἀφόριόν· καὶ [25] δήξαι πυρούς ἄνθρακας· ἤγουν κάρβουνα αυτούμενα· καὶ τούτους ριπί[26]ζον ἤγουν φίσα τους· φαὶραι τη«ς» τὸν ἀνθράκον αύρα επι τον προκιμενον ένικον· ἤγουν θές [27] το ἐν αμίω ἀπάνου εἰς τα κάρβουνα· καὶ όταν φριγὴ· βάλαι εν θριὸ (fol. 187^r = C) [1] ἤγουν σηκόφυλον· πλὴν C ἡ χυρ σου βλέπε μι άψυται· καὶ λύοσον καὶ ἔχε ἐν [2] βυσίο· καὶ

χώνευσον ἀσήμην ἐξάγιν ἕν· καὶ ἐπήβαλαι ἐκ του ξυ[3]ρίου μέρος τρίτον ἐξάγιν· καὶ θαυμάσις· τούτο ἐστιν τὸ θύον [4] καὶ μέγα μυστήριον τὸ ζητούμενον καὶ δυνάμιν πενίαν νυκί[5]σαι· καὶ τοὺς εχθροὺς τροπόσασθαι : —

πήησης ☾ ἀπο ἑρμοῦ·

[6] Λάβε αὶν ωνώματι του θ(εο)ῦ βιτριόλο ρομάνο ℔ α̅· σαλνίτρο λα[7]γαρισμένο ὑπερκάθαρον ℔ γ̄· στήψι τὴν καλουμένην ρόκα ℔ ς″· [8] ταύτα τρίψας καθ ηδίαν· ήτα ένοσον αυτα ὁμοῦ· καὶ βάλαι [9] αυτα εἰς φιάλι ἔ<ν>τεχνον ἥέλινον· οπία φηἄλη ἐνίνε ὀφήλη καὶ χρισ[10]μένη μετα πιλου ἐντέχνου· του καλουμένου φιλοσοφικοῦ· έως [11] τὴν μέσιν δακτίλον δύο τὸ πάχος· ὁπίος πιλός αἶναι εἰς τι ἀρ[12]χὴν γραμένος· καὶ βάλαι τα προτετριμένα εἰς τι φιάλι· ἤγουν [13] εἰς δύο γιαλία μίρασαι τα τρίματα διὰ τὸ κάλιον· ήτα βάλαι ἐπάνο [14] τὴν φιάλιν τὸ κάλημα αὐτὴς τὸ ἔντέχνον· ητα ἔπαρον ἀπε τὸν [15] μήλον πάσπαλιν όσεν αρκὶ εἰς τὴν τέχνην· καὶ βάλαι αὐγὸν [16] το λεπτον· καὶ ἀνακάτοσε αὐτὸ ὁς ζήμην· ἀχαμνὴν· καὶ τότε λά[17]βε πανὴν στερεὸν τὸ πλάτος δάκτιλα γ̄· καὶ τὸ μάκρος μια σπιθαμὶ [18] καὶ άληψε τὸ πανὴν ἀπε τι ζήμην ἐκήνην· καὶ έντίληξε [19] τὸ κάλημα μετα τὴν φηἄλην καὶ ἄφες αὐτὸ να ξυρανθὴ· ἔκ[20]τοτε βάλαι αὐτὸ εἰς φούρνον φιλοσοφικὸν· καὶ βάλαι εις [21] το ἄκρος του καλαμίου ἔναν ἡάλὴν μικρὸν· καὶ χρύσε αυτὸ [22] καλὰ· να μὶ ἀναπνέη τὸ ύδορ· καὶ τότε δὸς πὺρ ἀχαμνὸν τὸ ἡά[23]λὴν· έος ότου πηροθὴν τὸ ἡάλὴν· ἀπὸ δὲ τότε αὐξηνε τὴν εἰσ[24]θίαν ὀλίγον ὀλίγον· ἔος ότου να κατέβη το ύδορ· ἀπο δὲ τότε δός [25] το πὺρ πλέον τὸσούτον όστε να μιδὲν μήνη ύδορ εἰς την φια[26]λιν· τὸ δε σιμίον ἔστι τούτο· τουτεστιν ήνα ἡδὶς τὴν ἄκραν του [27] καλαμίου να γένη ἢ λευκὸν, ἢ μαῦρον· καὶ ὦταν ἡδὶς τὰ σιμία <fol. 187^v = D> [1] ταυτα· νόησον ότι D οὐδὲν έχη πλέον ήδορ ἡ φιάλη· καὶ τότε άφις αὐτὸ [2] ψυγίναι· μετα δε ταυτα ἔβγαλαι τὴν ἄμουλαν όπου έχη τὸ ύδορ· [3] καὶ πομάσας καλὸς φύλαξον αὐτὸ ωρας κδ̅· πομασμένον [4] καλὸς· ἀπο τότε δὲ ποίῆσον ἀπὸ κέντουκλον λεπτὸν όσπερ γλώ[5]σαν· καὶ βάλαι τὸ αἶναν ἄκρος μέσα εἰς το εἰάλην· ἡ δε άλη ἄ[6]κρα τῆς γλώσας να ἔχη άλον ἡάλόπουλον μικρὸν εὔκερον [7] να δέχετε τὸ νερὸν όπου κατεβένη καθαρὸν· καὶ όταν ἡδὴς [8] ότι ἐστράγγκισεν καλὸς καὶ οὐδὲν ἐπέμινεν μέσα· τότε [9] ἔχαι ἀσίμην καθαρὸν λεπτὸν ὁς χαρτὶ· καὶ να ἔναι λεπτα κο[10]μένο· όσον δράμια ι̅· καὶ

ρήξε τα μέσα εἰς το ἡάλὴν ὁ[11]που έχη τὸ νερὸν τὸ καθαρὸν· καὶ στούμποσέ το καλά· καὶ φυλα[12]ξέν το· καὶ έτζη γλήγορα θέλης ἡδὴν ότι το ἀσίμην ἐγένετο[13] νερὸν· καὶ τότε σακέλησον με πικτὸν πανὴν· εἰς άλον ἡἀλὶ·[14] καὶ τὸ ἀπεμένην εἰς το πανὴν φυλαξον καλα· καὶ βάλαι το δεύ[15]τερο νερο ἥγουν του διαργύρου εἰς αὐτὸ τὸ ἀπέμινεν εἰς τὸ[16] πανὴν· καὶ γύνεται ἀδελφὸς με ἀδελφὴ· τότε λάβε αὐ[17]τὸ τό ἡάλὴν καὶ βάλαι αὐτὸ εις στάκτιν ζεστὴν ἕος ὥτου ■ να θερμαθὴ ὀλήγον καὶ θέλης το ἡδὴν ότι έ<μ>τηκεν χρῶμα πρά[19]συνον ὁσὰν σμαράγδη· καὶ στούμπο το καλα καὶ φύλαξον[20] αὐτὸ εἰς τόπον είσκιον· καὶ αὐτὸ έναι τὸ πρότο νερὸν ὁπου[21] λέγεται ἀδελφὸς· :

δεύτερο νερῶ τῆς ἀδελφής.

[22] Ἀπο δε τόρα ἄρξομαι τὸ δεύτερο νερῶν· ὀπίον γήνεται ἀπὸ[23] του διαργύρου· Λάβε δὲ ἐν ονόματι τοῦ θ(εο)ῦ διάργυρον[24] ουγγ(ίαν) α̅. ή καὶ δύο· καὶ βάλαι αὐτο εἰς ἡάλην μικρὸν· καὶ βά[25]λαι ὀξήδην δριμὴν· ἕως τὴν μέσιν του ἰάλίου καὶ στούπο[26] το καλα δυνατα. καὶ τὴν ἡμέραν τάραζε αὐτὸ φωρας ς̅[27] ἕως η(μέρας) 6 6 η̅· καὶ τότε έπαρον δέρμα ἐλαφηνὸν καὶ βά<fol. 188r
— E>[1]λαι τὸν διάργυρον μοναχὸν ἐπάνο εἰς το δέρμα να E
στεγνώσι· καὶ ὁσὰν στεγνώ[2]<σι> βάλαι το πάλαι εἰς το εἰάλήν ἐκήνο· καὶ βάλαὶ το ἄνο εἰς στάκτην θερμήν· έως ὅτου να[3] θερμαθὴ καὶ θέλη γένη νερῶν καθαρῶν· καὶ τότε αἶπαρον αὐτο τὸ νερὸν καὶ[4] βάλαι το εἰς το πρῶτον νερῶν ἀπέσο· καὶ τοῦτο αἶναι ἀδελφὸς με ἀδελφὴ·[5] καὶ στούμπο το καλλ' ἄχρης μένη· καὶ βάλ το ἐπάνο εἰς στάκτας καὶ δὸς πύρ μεσέον[6] ἄχρη ληφθὴ το τρίτον· ήτα εὔγαλαι ἄφες αὐτο ψυγήναι· ήτα θές το εἰς τόπον[7] να μηδὲν τὸ ἡδὴ οὐδε ήλιος οὐδε ἡμέρα· καὶ εἰς αὐτο τὸ νερὸν θέλουν γενηθὴ λή[8]θη ὁσὰν κρίσταλον λάμπονται η ὁς ὁ ἥλιος ὀπίον ἀπ αυτὸ τὸ νερὸν· καὶ[9] ἀπ αὐτοὺς τοὺς λήθους ἐὰν βάλης εἰς χάλκομαν λεπτὸν πηρομένον, ἔτζη γλή[10]γορα γίναιται άσπρον ὅσπερ σελήνη· καλὰ καὶ ἀν ουδὲν ἔνε τέλημα σελήνη·[11] καὶ ἄφες αὐτὸ τὸ εἰάλὴν έως ἡ(μέρας) 6 6 η̅· ἀπο δὲ τότ εσον βάλαι τὸ ἡάλὴν ἐκήνο εἰς[12] κοπρίαν ἀλόγου ζεστὴν· καὶ χώσε το καὶ ἀς φαίνεται ὁ γούργουρος ἔξο δάκτιλα δ̅·[13] καὶ πήση ἡ(μέρας) 6 6 μ̅· καὶ ἡ μεν ἔναι ὁ καὶρὸς ἀπὸ μαρτίου έως αὐγούστου· ἄλασον[14] τὸ ἡάλὴν ἀπο η(μερῶν) 6 6 ζ̅· ἕως ζ̅· ἀπο κόπρον εἰς κόπρον· ἡ δε ἔστην ὁ καὶρὸς ἀπὸ[15] αὐγούστου ἕως του φλεβαρίου· ἄλασὲν τὸ

ἡάλὴν ἀπο η(μερῶν) 6 6 θ̅ ἕως θ· ἀπὸ[16] κόπρον εἰς κόπρον· τὸ δε ἡάλήν ὀφήλη αἶναι μακριγούργουρον· ὅταν δὲ πλη[17]ρώσουν ἡ σαράντα ἡμαίραις· ἔβγαλαι τὸ ἡάλὴν ἀπε τὸν κόπρον· καὶ εἰ[18] τη έχη τὸ ἡάλὴν αὐτὸ βάλαι τὸ εἰς ἄλον ἡάλὴν ἕτερον ὁσὰν αυτὸ· καὶ στού[19]μπο τὸ καλλά· καὶ χόσε τὸ κάτο εἰς τὴν ἡγὴν ἕως ἡ(μερῶν) 6 6 μ̅· ἀπο τότε ἔβγα[20]λαι αυτὸ· καὶ βάλαι το εἰς ἄλον εἰάλὴν· ἕτερον ὁσὰν αὐτὸ· καὶ βάλαι το εἰς ἄ[21]μον ὁπου να ἔχη νερὸν γληκί· ἕως η(μερῶν) 6 6 μ̅· καὶ ἄλαζε τὸ νερῶν· ἀπο η(μερῶν) 6 6[22] ζ̅· ἕως ζ̅· πληρομαίναις ἡ σαράντα ἡμαίραις· τότε ἔπαρον αὐτὸ ἔτζη πὸ[23]μασμένο· καὶ βάλαι αὐτὸ εἰς τόπον να μηδὲν τὸ αἰ<μ>βλέπη ἥλιος· μό[24]νον ἀήρ· καὶ ἄφες αὐτὸ ἐκὶ ἕως ἡ(μερῶν) 6 6 μ̅· καὶ τότε γενάται ὁ λήθος ὁ τήμιος·[25] καὶ λήθη τίμιη· ὅσπερ κρίσταλον καθαρὸν· λάμποντε [ἢ] ος ο ἥλιος· αἶναι[26] δαὶ ἡ τιούτι λήθη τέλειοἰ εἰς πάσαν δοκοιμὴν· ἔχη δὲ ο λήθος αὐτός θ(εο)ῦ ένεργίας[27] καὶ χάριτ ος μεγάλος· ἐαν θέλης ήνα μάθης τὴν ένέργιαν αὐτοῦ· πιη ουτος· <fol. 188v — F>[1] λάβαι F
ἑρμὶν, ἥγουν διάργυρον Δl ο̅· καὶ ἀπε τον λήθον ἐκίνον Δl α̅ καὶ[2] λάβαι χουνὴν· καὶ βάλαι αὐτὸ εἰς πύρ ἕως ὅτου να κοκινήση· καὶ ἀφοῦν[3] κοκινήσι εὐθῆς ρύψαι τὸν δυἄργυρον μέσα· καὶ ἀφοῦν πηρῶση ὁ διάρ[4]γυρος· εὐθὴς ρύψαι καὶ τον λήθον μέσα καὶ ταράξας ρύψον εἰς βεργα·[5] καὶ εὑρήσης τέληαν σελήνην· οπία σελήνη ἔνε δόκιμος εἰς πάσαν δοκιμα[6]σια· ἡ δευτέρα δύναμις αυτοῦ ἔστιν ούτος· οτι τὰχή ἀνελήαιται εις ύδορ· εἰς θερμὴν[7] κοπρύαν του ἀλόγου· ὅπερ τὸ ύδορ αὐτὸ οὗτος ἀναληῶμενον δύναται ἐκ τοῦ[8]του γεναίσται ὁ ἄρις ♂· ή ☾· καὶ οἱ πάνταις ·χ̇··χ̇· αἰὰν απ αυτὴν τὴν[9] σελήνην τὴν τελεἰαν· βάλης ἕναν δράμιν· εἰς ἄλα ἑβδομήντα δρἄμια «τοῦ»[10] τοῦ δυαργύρου θερμ<οῦ> όντος ὀς ἄνοθεν <F3> ἤριται· καὶ ταράξας ρύψον εἰς βεργα[11] καὶ εὑρήσης παντέλειαν· ☾· Ἡ τρίτι δύναμεις αυτου εὐγενεστάτη· διότι·αἰ[12]ὰν απ αυτὸν τὸν λήθον· ούτος στιχησμένος καὶ σκεβασμένος· ὡς ἄνοθεν <E7>[13] ἥριται· βάλαι εις θερμὸν χουνὴν· μοίρα α̅· ἐπάνο εἰς μοίρας ο̅· τοῦ ☿ ἑρμου· ἡ[14]γουν διἄργηρον· καὶ αὐτὸς ἀνελημένος εἰς χουνιον· γενήσονται μοίραι ο̅· ὁ πιούντας[15] τὰς αὐτὰς δυνἄμις ἅτινας οἶπομεν περι τούτον λήθον:

[16] ἕταιρον καὶφάλαιον ύδατος αἰπάνω εἰς των κρώνον ♄.

[17] Λάβαι βητριόλο ρομάνο ℔ α̅· σαλνήτρο ℔ β̅· κυνάβαριν ℔ β̅· ταύτα[18] τρίψον καθ ηδίαν· ήτα αἶνοσον ὁμοῦ· καὶ τρίψον ἀμφό-

λου· καὶ ἀπ αυτα ■ τα τρίματα πύήσον ύδορ· εἰς τὰ πάντα ὥσπερ ὥσ[περ] ἄνωθεν καὶφάλαι<α> [20] ἐπήήσας· ἤγουν εἰς τα γιαληα ενδημένα να ἐβγάλη[ς] το νερῶ· όπερ εκβαλώ[21]μενον τοῦ ύδατος· εαν βάλης εις αυτὸ τω ύδορ ερμὶν Ζόντα ☿ ἤγουν διάργιρον· [22] ούτος εὐθὴς ἀΖβεστόνεται· «καὶ ούτος πάλην·» καὶ ούτος πάλιν ἀΖβεστομένον [23] ούτος ὀφήλη τρίψε καὶ βάλην ἐν τὸ λαμπήγκο· δια να σταλάξει ὥσ[24]περ ἄνωθεν <C20 sq.> ἐδίδαξα· καὶ μεθοῦ σταλάξη· ἄφελον ευρίσης τὸν ερμὴν ☿ [25] εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀγγήου ἀσβεστομένον· καὶ τὸ χρόμα αυτου κύτρινον πολί· [26] μετα τῆς δυνάμεως τοῦ αὐτοῦ ύδατος γύνεται Ζείμι εις μέγα ἔργον του ♂· ο λήθος δὲ [27] ο ἐρηθρὸς ὥσπερ διδάσκι ο ἐρμὶς καὶ ὁ ἀριστοτέλης οὐδὲν γίνεται ἀπο το νερὸν <fol. 189ʳ = G> [1] του κλήματος ἀλα G ἀπο το ύδορ τῆς Ζωῆς· τό δὲ ύδορ τῆς Ζωῆς γενάται ἀπ αὐτό· [2] όπερ ούτος γίνεται ἡ σκεβασία αυτοῦ· Λάβε αλας αμονιακὸν· ἤγουν νη[3]σα<ν>τήρ· Ϧ α̅ καὶ τρίψον καλός· καὶ βάλαι αὐτὸ εἰς μάρμαρον· εἰς τόπον[4]ψιχρῶν καὶ ἡγρῶν· καὶ ἔασον ηγρανθήναι τὸ ἄλας· εἶτα τρίψον πάλ[5]ην μετα πέτρας· ἕως αν γένηται ἀχαμνόν· καὶ ούτος ἄφες αὐτὸ να ἀναλή[6]ση· κλήνοντα τὸ μάρμαρον· ἀπο ἐν μέρος· καὶ ἔχοντα ὑποκάτο ἀγγύον [7] ἥελνον εἰς τὸ δέχαισθαι τὸ καταβαίνον ύδορ· καὶ μεθου λήσαι τὸ πάν· [8] ἠδέ αὐτὸ το ύδορ πόσας Ϧ ἔναι· όσας Ϧ εὕρις αὐτό· βάλαι τόσας Ϧ [9] ἀπο τὸ ἄλας τὸ ἀμονηακόν· ητα ούτος ἀναλημένον τὸ ύδορ ἀναλημέ[10]νον καὶ στάλαξον εἰς τὸ κέντουκλον· καὶ μεθου το σταλάξης τὸ καθόλου [11] ύδορ· βάλαι αυτὸ εἰς ἀγγίον ἥελινον· καὶ βάλαι αὐτὸ εἰς τὰς στάκτας ἐ[12]πάνο εἰς τον φούρνον· καὶ δὸς πύρ ἀχαμνὸν, ἄχρι ἀν ἐξαληφθὴ τὸ [13] τέταρτον, ἡ το ε̅· αυτο εἰς καπνὸν· ο δε καπνὸς γήναιται ἡγρώτης· [14] καὶ ἔλαβον ἀπο τον τόπον τῆς ἀναλήσεος· ηγα, ἔασον αυτὸ πυγίναι· καὶ [15] μεθου ψυχρανθὴ ρίψον ἔσοθεν εἰς αυτὸ σαλνύτρο Ϧ ς″· καὶ ἐπάνο βά[16]λαι λαμπήκο καὶ πόμασον αυτὸ καλα· καὶ ξύρανον καὶ στάλαξον αυτο τὸ ύ[17]δορ ἀπο τὸ ἄλας· καὶ φυλαξον αυτὸ ἕως ὥρας χρήσεος· τουτο δὲ γίνοσκε οτι τούτο [18] ὅπερ ἐδίδαξα οὐκ ἴπον ὅτι τὸ καθόλου ύδορ· όσας Ϧ εὕρις αὐτό· ἥνα [19] τὸ τρύψης καὶ στάλαξε διὰ μίαν φορὰν· ἀλα ἀνα μίαν Ϧ· καὶ εις [20] μίαν ἑκάστιν Ϧ του ἴδατος ἥνα βάλης αλας ἀμονιακὸν Ϧ α̅· καὶ σαλ[21]νήτρο Ϧ ς″· καὶ να σκεβάσης αυτα· ἥδίος τὴν καθὴν μίαν Ϧ του ἤδατος· [22] ητα ταυτα πάντα τα ἤδατα ἐνῶσας φυλαξον· ητα λάβε ἀπο τὸν <ἐρμῆν> ἐ☿[23]ρηθρον ηγουν τον πρότον καὶ ανεληmαίνον ὥς ἄνωθεν <F21 sq.> ήριται· ουγ(ίας) β̅· καὶ ύδορ· ἤγουν ὀλί[24]γην

δύναμιν ἔχοντα· καὶ βάλαι αυτα εἰς χουνίον του ἄρεος ♂ σίδε[25]ρον καθαρον· ἐπάνο εις τὸ πύρ δια να βράσι· ἄχρι ἀν γένηται ἐρηθρον ὀς [26] αἷμαν· ὅπερ τὸ νερὸν οὗτος ἐρηθρόμενον· βάλαι τόσον ἀπο του ἐρ[27]μου ☿ του ἐρηθρου· καὶ ἀναλημένου καὶ τοτε θέλη λάβη ἕνωσιν ἐρηθρα <f. 189ᵛ = H> [1] τὸ ύδορ· ειτα βάλαι H αυτὸ μετα ἄμπουλας τὸ ύδορ ἐπάνο εἰς τας στάκτας· καὶ δὸς πύρ [2] ἀχαμνόν· καὶ ούτος γενήσεται τὸ τιούτον εις χρόμα κύτρινον· καὶ ἔστι [3] τούτο λήθος ἀκριβὸς εἰς χρῶμαν κύτρινον· δοκιμάΖεται ούτος· αἰ[4]ἀν εκ τούτο βάλης εἰς ἥελίον τὴν ὑπόστασιν καὶ γένη οἷον δράκοντος [5] αἷμαν· καὶ ὅταν ἥδὴς το τιοῦτον χρῶμα· τοτε γίνοσκε ὁτι ἔστιν τέληα· [6] νὺν δὲ λάβε ἀπε τὸν ♂ τὸν ἀσβεστομένον· ἤγουν μαλαμα καθαρὸν· καὶ βά[7]λαι εις αυτὸ τὸ νερὸν κατα τὸν προρηθήσαν μέθοδον του σοῦτον ἄνοθεν καὶ[8]φάλαιον ουγγ(ίαν) α̅· καὶ βάλαι ὀλίγον ύδορ εἰς χουνίον σηδηρόν του [9] προηριμένου του σταλαγμένου· ἀπο αλας ἀμωνιακου καὶ του σαλνήτρου [10] καὶ βάλαι αὐτὸ εἰς πύρ ἀχαμνὸν· καὶ θέλη λήση εις ἤδορ· καὶ μήξον [11] αὐτὸ με τὸ προηρημένον ύδορ του ἐρμοῦ ☿ ἤγουν του διαργύρου [12] του ἐρηθροῦ· καὶ τὸ ύδορ τὸ ἤστερον τῆς ἀνελήσεος τὸ χορισμένον [13] ἀπο του ύδατος τοῦ δυνατοῦ· καὶ τὸ ύδορ τὸ ἀνελημένον ἀ[14]πὸ τὸ αλας ἀμωνιακόν καὶ τω σαλνίτρο· εἰς ὅπιον νερῶν τὸ ἄλας ἐναί[15]λησεν καὶ ἐξαλήφθη· <ἡ τετάρτη ἢ ἡ πέμπτη μοίρα· καὶ δὸς πῦρ ἀχαμνὸν ἕως ἂν ἐξαλειφθῇ> ἡ τρίτι μήρα τὸ καταληφθὲν δὲ βάλαι αυτὸ εἰς ἄ[16]μουλα ἥελινον· εἰς τόπον να μίτε ο η(λιος) ♂ μίτε ύδορ πρωσψαύσε· καὶ θέ[17]λουν κατα γι εις το βάθος τῆς ἄμουλας λήθη ἐρηθρότατη λάμπονται· καὶ [18] ευγαλαι αυτους τοὺς λήθους καὶ βάλαι αὐτοὺς εἰς ἕτερην ἄμουλαν ἥελη[19]νον μακριλαύκινον· καὶ βάλαι το εἰς κόπρον θερμὶ καὶ ἡγρὰν ὡς τὸ ■ ἄνοθεν αυτου μέρος φένεστε ἔξο ἀπε την κόπρον δάκτυλα δ̅· ἀλάσον πάν[21]τα αὐτὴν ως ἄνοθεν <E13> ήριται· καὶ ἔασον η(μέρας) ϭ ϭ λ̅· καὶ θέλη λήση εις ύδωρ· [22] καὶ ἐαν με ταυτὸ το ύδορ «ἐαν» προσψαύσης ☾ ἡ ♀ χορίς πύρ θέλη [23] χρυσοθὴν ἔξοθεν· καὶ <εἰ> εἰς εαυτὸ τὸ ύδορ βάλης πέταλα οἷον βούλη θέ[24]λη χρυσοθὴ ἔσω καὶ ἔξο· καλα καὶ ἀν ουδὲν ένε ἥ(λιος) ♂ καθαρός· διότι [25] ο τέλιος καὶ καθαρός καὶ θαυμαστος ἥ(λιος) ♂ ου δύναται γενέσται ἡ μι ἀπε του [26] κρόνου ♄· ἤγουν μολήβη· ὁτι καθὸς λέγουν οἱ φειλοσοφει δι[27]ὰ τὸν ♄· οτι ἔστην ἥ(λιος) ♂ καὶ φὸς· καὶ δια τοῦτο ἐκάλεσαν αυτον χρυσὸν <fol. 190ʳ = I> [1] μιασμένον· εις δε ἄλον I τρόπον καλήται χρῦσός ἄχρυστος· σὴ δὲ λάβε τὰς ■ ἄνωθεν

<H3> δοκιμάς· καὶ βάλαι εἰς τι γὴν δια να στιχησθῇ· ἄχρι η(μερῶν) 6 6 $\overline{λ}$· ητα πά[3]λαι βάλ το εἰς τὸν ἀαῖρα διὰ ἑτέρας η(μέρας) 6 6 $\overline{λ}$· ενθα μίτε ἥλιος μίτε ὕδορ [4] πρὸσψαύσε αὐτὸ· όσπερ ἐπήησες εἰς τὸ ἄνο καὶφάλαιον· τῆς ☾ <D21-F15>· καὶ [5] οὗτος θέλη γένην εἰς τι ἄμουλαν¦λίθοι ἐρηθρότατοι· οἴτιναν λήθον καὶ ἀν [6] βάλης ἀπ αυτὸν μίρα $\overline{α}$ εἰς μίρας $\overline{ο}$ τοῦ ♄ ἤγουν εἰς μολήβυν ΔΙ $\overline{ο}$ εἰς [7] χουνίον ἀναλοιμένον τότε θέλης ἔχην εὐθὴς τὸ καθόλου ἥ(λιον) ☉ καθαρὸν [8] εἰς παντίαν δοκιμὴν· κατα τι βοήθηαν τοῦ θ(εο)ῦ· αἱ δυνάμις δὲ αὐτοῦ εἰσὴν,[9] πολλαὶς· ἡ πρότη δύναμις αυτου ἔστιν ότι ταχὴ ἀνελήσεται εἰς ὕδωρ εἰς κοπρια· [10] ἡ $\overline{β}$ ότι ταχὴ πήγνηται εἰς τὸν ἀαῖρα· οὗτος ἀναλημένον αἰὰν το βάλης εἰς [11] τὸν ♄ εὐθὴς γυρίζη εἰς ἥ(λιον) ☉ καὶ εὐθέος πήγετε ὅπερ πηγνήμενον «καὶ» [12] καὶ τετριμένον· ἐὰν βάλης μιαν μοίραν, εἰς $\overline{ο}$ του αἱρμοῦ ☿ ἤγουν ■ διαργύρου θερμὸν ὤντος του ἐριθροῦ καὶ ἀναλημένον· θέλης¦ἔχη μιρας $\overline{ο}$ <$\overline{α}$> [14] ἀπο του λήθου τοὺ ἄνοθεν <E7> ἠριμένου· καὶ ποιείς αὐτὸ πάσας τὰς ἠρι«μέ»[15]μένας δυνάμις : —

μέθοδος πὸς δὲ<ι> πηήσι την ☾ ἤ ☉.

[16] Λάβε κυνάβαριν ℔ ας''· γιάρι ἤγουν βαρδαράμον ℔ $\overline{α}$· χάλκομα καὶκαυμένον, ἤγουν ρασ[17]τίκ τασί ℔ ς''· καλακάνθι κύτρυνον, ἤγουν σαρὺ ζάκζ· ουγγ(ίας) $\overline{β}$· ψηάστικὴν κίτρυ[18]νον ουγγ(ίας) $\overline{β}$· κρόκον τοὺ σηδέρου ουγγ(ίας) $\overline{β}$· διἄργυρον ℔ $\overline{γ}$· τηάφην κύτρυνον ℔ $\overline{α}$· [19] ἀσβέστην ζωντανῶν ℔ ας''· νερῶν της βροχῆς ℔ $\overline{η}$· τὴν τιάφην τρίψον [20] καὶ ἔζμιξον με τὸν ἀζβέστην καὶ βάλαι τα ις έναν τέστον με το νερὸν τῆς [21] βροχής· καὶ βράζων ὀλίγον ὀλίγον ὅς ου να λήψη τὸ τρίτὸ νερῶν να ἀ[22]πομίνουν τὰ δύο· καὶ τότε ἔβγαλέ το ἀπε τὴν ειστίαν· να κριόσι να κατασταθί [23] καὶ οσὰν κατασταθη βάλαι κέντουκλοκομάτι να στραγγκήζη ἀπέσο εἰς το ειά[24]λί· καὶ στούμπο το καὶ φυλαξέ το· καὶ τότε ἔπαραι καὶ τα ἄλλα τὰ ἤδι καὶ [25] τρίψε αυτα· καὶ κοσκήνησέ τα· καὶ βάλαι αυτα εἰς μαρμαρόγδην καὶ πότιζε αυτα [26] ολίγον ολίγον· με το νερῶν του ἡάλήου· ὁμοῦ καὶ με τὸν δυἄργυρον· τούτο πι[27]ήσις <σ>ηχνός· ἕως ότου να καταμιτὸθῆ ὁ δυἄργυρος όλος εἰς το ζυμάρι μέσα· <fol. 190v = K> [1] καὶ τότε ἄφες αυτὸ ἕος ἡ(μερῶν) 6 6 $\overline{ι}$· να ξηρανθῇ· καὶ τότε λάβε αυτὸ καὶ τρύψε το καὶ [2] βάλε το εις τὸ ειάλὴν καὶ βάλαι εἰς το στόμα του ἡάλήου ἀπο ἀλόγου χέτην ■ τρίχες· καὶ στούμπο το· καὶ τότε K

βάλαι τὸ στούμπομα καὶ στούμπο το καὶ [4] σφήξε το καλα· καὶ βάλε το εἰς τον φούρνον· καὶ δὸς τὴν εἰσθίαν ολήγην ολίγην· [5] ἕως ότου να πηρόσι τὸ ἀγγήον ἕως ωρας $\overline{γ}$· ἀπο τότε δῶς τὸ πύρ στερεότερον ἕως [6] ωρας θ· ητα άφες το να ψηχρανθι· καὶ μετα τὸ ψυχρανθήναι ἄνηξαι αὐτό [7] καὶ ἀπεστούμπο το· καὶ θέλης εὕριν τὸν διάργυρον εἰς τὸ ἄνωθεν μέρος [8] καὶκολησμένον· καὶ θέλη ἤστε καὶ τὸ χρόμα αὐτοὺ ολίγον κύτρινον· ■ καὶ πάλαι λάβε τὸν δυἄργυρον καὶ¦τὰς ἤλας όπου ἀπεμένουσιν εἰς τὸ [10] ιάλὴν κάτου· καὶ πήσαι αὐτὸ πάλαι ὁς τὸ πρότερον· τρύβοντα ζημό[11]νοντα ξυρένοντα καὶ ψήνοντα· ἕως ότου να.ελθι τὸ ποθούμενον εἰς χρυσίου [12] χρ<οι>ὰν· καὶ λαβῶν αυτὸ φυλαξον· καὶ λέγεται τὸ τιούτον πράγμα λήθος τίμιος· [13] όταν δὲ βούλη τὸ πηήσαι τὴν ☾ ἤ ☉· πήη ούτος· λαβὸν ἀπε τὴν ☾ [14] μέρος όσο βούλη· καὶ ἀπε τὸν λίθον τον τίμιον μέρος ένατὸν ἤ ον· ό[15]σον ἤπο δίγματι· ἔστο ἡ ☾· ουγγ(ία) $\overline{α}$· τουτέστη ΔΙ $\overline{θ}$· τὸ δὲ ποθούμενον ΔΙ $\overline{α}$· [16] καὶ ἀναλήσας τὴν ☾ βάλαι τὸ ποθούμενον καὶ μετὰ τὸ αἰνοθήσας χύσε [17] τὸ εἰς βεργα· καὶ ἠβρίσκεται ἡ ☾ χρόμα κύτρυνον μιν τέλιον· ητα πάλαι λα[18]βῶν τὴν ☾· καὶ ἀνάλησον αυτὶ· καὶ βάλαι καὶ ἀπο το ποθούμενον ΔΙ $\overline{θ}$· καὶ ό[19]ταν ἐνοθώσιν καλός εις τὸ χονευτίρηον· χήσον αυτὸ εις βεργα καὶ ευρίσης τὴν ☾ [20] τέλιον ἥ(λιον) ☉ : —

το δε ύδορ της στήψεως γήναιται ούτος : —

[21] Λάβε στήψην ℔ $\overline{α}$· καὶ τρίψον αυτὴν εἰς μαρμαρόγδην ἕως ότου να γένη χνοο[22]δέστατος· καὶ τότε ἄφες αὐτοῦ να κίτε ἕος ότου να γένη ἠγρί οσὰν νερῶ· καὶ [23] τότε βάλαι νερόν τῆς βροχής ℔ ας''· καὶ τάραξαι αὐτὸ καλα καὶ ἄφες αὐτὸ ἐκί[24]σε αἴναν σπερονηκτόμερον· ἐκτοτε σακέλησον με τὸ κέντουκλον ὁς ἐ[25]διδάχθης· καὶ φυλαξον αυτο εἰς ἀλὴν σκέβος· καὶ ἔχης τὸ ὕδορ τῆς στήψεως.

[26] μέθοδως πῶς γίναιται ὁ κρώκος τοῦ σηδεῖρου :

[27] Λάβε του αὐτου σηδείρου ρήνησμα καθαρῶν μαλακὸν ℔ $\overline{α}$· καὶ καλακάνθι κύ<fol. 191r = L>[1]τρυνον λέγεται σαρὺ ζάκζ ουγγ(ίας) $\overline{δ}$· καὶ τρίψον εἰς ογδὴν μαρμάρινον· καὶ πότι[2]ζε αὐτὸ ολίγον ολίγον ἀπὸ τὸ νερῶν της στήψεως· <ἕως> οτου να γένηται ζήμη πα[3]χέα· καὶ τότε ἄφες να στεγνῶσι ολίγον· καὶ βάλε το L

μέσα εις ἡάλὴν μακρι[4]γούργουρον ἐντημένον καλα καὶ στούμπο το· καὶ βάλαι το εις κοπριαν θερμὴν[5] τὸν ιοῦνιον· καὶ ἄφες αυτὸ ἐκὶ ἕως η(μερῶν) 6 6 κ̄· καὶ τότε ἔβγαλαι αὐτὸ καὶ τρί[6]ψε καὶ κοσκίνησαί το· καὶ τὸ ψυλὸν αἴπαρον καὶ φυλαξον· καὶ τὸ χο<ν>τρὸν[7] πάλαι πότιζαι με το νερὸν τῆς στήψης εις τὸ μαρμαρόγδη· καὶ τότε βάλαι[8] το εἰς το ἡάλὴν μέσα· καὶ στούμπο το καὶ βάλαι το εἰς την κοπριαν μέσα·[9] καὶ ἄς πηήσι η(μέρας) 6 6 ι̅· καὶ ἄπο τας ι̅ ἡμερας, ἔβγαλαι αὐτὸ καὶ πήσαι ος τὸ[10] πρότερον· ἕως ότου να πάρης τὸ καθόλου· καὶ αυτον ἐστι ο κρόκος του συδύρου.

[11] μέθοδος η ☉ η ☾· όταν θέλης να πιήσης η ☉ ή τε ☾:

[12] Λάβε ἡ ☉ καθαρὸν ρήνησμα ἡ ☾ καθαρις ρήνησμα ὅσον βούλη καὶ ἄ[13]λον τόσον ἡάλὴν τριμένον· καὶ ἄλον τόσον σαπούνη τριμένον· καὶ ἐζ[14]μιξον αυτα τα τρία καὶ τζάκισέ τα καλα· ἕως ότου να ἀνακατοθούσιν· καὶ ἀ[15]πέκι βάλε το εις αἶναν χουνὴν καὶ ας <σ>τέκεται ἡ(μέρας) 6 γ̅· μετα τὰς γ̅ ἡμέρας ἀ[16]νάλησον αὐτὸ· καὶ χήσον όπου θέλης· τὸ δε χουνὴν καθέρισε το καλα· καὶ[17] πάλαι λάβαι τὸ ἔχησες καὶ ρήνησέ το· καὶ βάλαι σαπούνην καθαρὸν καὶ[18] ἡάλὴν τριμένον· καὶ πήῆσαι αυτὸ φορὰς γ̅· ὅς τὸ πρότερον· καὶ τότε δοκίμα[19]σαι αυτὸ εἰς τὸ ἀμόνην ἀν τρίβετε· καὶ ἡ μὲν τρίβετε τρίψε αυτὸ καλός·[20] καὶ πήσε αυτὸ χνοῶδες καὶ φυλαξαι αὐτὸ· ητα λάβε ἄλας ἀμονιακὸν καθαρὸν Δι θ̅[21] καὶ τρίψον αὐτὸ εις μάρμαροχόνη«ς» σήδερον· ητα βάλαι οξήδην δρημὶν ἄσ[22]προν Δι κζ̅· καὶ τάραξαι αυτὸ καλα καὶ ἄς <σ>τέκεται η(μέρας) 6 6 γ̅· καὶ τότε λάβε κέντου[23]κλον καθαρὸν· καὶ στγάγγησον αὐτὸν· να γένη ὑπερκαθαρον· καὶ τότε ἔπαραι[24] τὸ νερῶν αἰκίνο· καὶ βάλαι τὸ ποθούμενον ἐκίνο καὶ βάλαι το εἰς μαρμαρό[25]γδη· καὶ στάζε απε τὸ νερῶν ὀλήγον ὀλήγον καὶ δέρνε το καλα· ἕως ότου να γέ[26]νη οσὰν ζημάρι· καὶ ἄφες τὸ αυτου να ἔναι η(μέρας) 6 6 ε̅· τὸυτέστι να στεγνώσι[27] καὶ τότε τρίψον αὐτὸ καὶ βάλαι το εἰς το εἰάλὴν καὶ πούμο το καλα με το σ(fol. 191v = M)[1] κέπασμά του καὶ χρύσε το καλα· καὶ βάλαι το M εἰς τον φούρνον· καὶ δὸς αὐτὸν πὺρ[2] οληγὸν· ός του να πυροθὴν τὸ εἰάλὴν· τουτέστιν ἕως ὥραν μίαν· ητα στερέοσον[3] τὸ πύρ ἕως ὥρας ιβ̅ καὶ τότε ἄφες το να κριόση· καὶ ἄνηξον τὸ ἡάλὴν[4] καὶ όσον ἔβρις ἀπάνου ξήσε καὶ φυλαξέ το· τὸ δε αἰναποληφθήσαν ἡλην[5] κάτοθεν του ἡάλὴου ξηρὰν οὖσαν· λάβαι αυτὸ καὶ τρίψον εἰς τὸ μαρμαρόγδι·[6] καὶ πότιζε αὐτι ὅς τὸ

πρότερον· καὶ πάλαι αυτὸ ἄφες τὸ να ξερανθὴ ἡ(μέρας) 6 ε̅·[1] καὶ τότε τρίψον αυτὸ καὶ βάλαι τὸ εἰς τὸ εἰάλὴν· καὶ ποίῆσον ὡς τὸ πρότερον·[8] καὶ πολέμα αυτὸ ἕος ὥτου να μηδὲν ἀπεμίνη εἰς τὸν πάτον του η[9]αλήου τήποτες· καὶ τότε ἔχης τέλιαν κυροτὴν καὶ τέλιον στάλαγμα·[10] ἡ μεν του ἡ(λίου) ☉ ἐστὶν ἔβαλαι απ αυτὶ μέρος ἐν εἰς μέρι «ἐ» ζ̅ της ☾·[11] καὶ γίνεται τὸ καθόλου τέλιώς ☉· ἡ δε σεληνις ἐκὶ ὑπάρχη ἡ κεροτὶ[12] καὶ τέλιον στάλαγμα ἔβαλαι ἀπ αυτὸ μέρος ἐν· καὶ βάλαι εις μέρι ζ̅[13] τῆς ἀφροδίτης· ἤγουν χάλκομα· ἡ του δυός· ἤγουν κασήτερος· καὶ γύ[14]ναιται τὸ καθόλου τελήα ☾· ἔσο καὶ ἔξο : —

περι του πιήσε την ☾ να δέχεται τὸν ἄρι.

[15] Ἀνάλησον τὴν ☾ εἰς χουνὴν ο βούλη καὶ χήσον αὐτὴν εἰς <σ>κουτέλην όπου να[16] ἔχη μέσα μέλην· καὶ πήῆσον αυτὸ φορας γ̅· καὶ δέχαιται : —

περι τον ἥ(λιον) ☉ ομιως.

[17] Ἀνάλησε τον ἡ(λιον) ☉ εἰς χουνὴν ο βούλη· καὶ βάλαι ἔσοθεν εἰς τον ἥ(λιον) ☉ ἀπο τι[18] ☾ τριμένην καθαρὶν μέρος ολίγον· καὶ ἀναλημένον και τάραξον αυτόν[19] μετα ξύλων· ἄχρυ ἀν ἐνοθὴ με τὸν ἥ(λιον) ☉· καὶ τούτο πήῆσον φορὰς β̅[20] ἡ καὶ γ̅· σμίγοντα πάντα ἀπο τὴν ☾· ὑψηλώτατα· ητα χήσον αυτον εἰς βεργί : —

[21] εἰς το δήδη βάρος·

Λαβε ἀνου(ρα)νον κόπρον ξυρὸν καὶ τρύψον[22] αὖτο χνοῶδες· ητα βάλαι εἰς ἀγγήον ἡέλημον στάλαξον αυτὸ ος ἡδας· καὶ[23] λάβε τὸ ὕδορ αυτὸ· εἰς μέρος· ομοίος καὶ στάλαξον χιληδονία εἰς έτερον αγγίον[24] καὶ λάβε τα δύο ὕδατα· ἡσόσταθμος· καὶ ἔνοσον τα δύο ἥδατα ἡσόσταθμα·[25] φυλαξον ἐπη της χρίας· λάβαι ἀργύριον ἡ χουσίον όσον βούλη· καὶ ιδὲ πό[26]σον ζηγίον ἐστιν ἔστο τὸ ἀργύριον ουγγ(ίαι) ι̅ βούλομαι τούτο ποιήσαι ουγγ(ίας) ιβ̅·[27] απο δε τὸν ι̅ ἕως τὸν ιβ̅· λήποντέ με ουγγ(ίαι) β̅· λάβαι ἀπο του ἥδατος τὸ(fol. 192r = N)[1]σούτον όσον να βάψη το ἀργύριον· N πειρόνοντα· βάφοντα· καὶ ζηγήζοντα·[2] ολίγον ολίγον ός οτου να γένη ουγγ(ίαι) ιβ̅· ἡ δε βάφης αὐτό πλέον γίνεται περισό[3]τερον ἔξο του ἀριθμού : —

ἕτερον εις το δήδη βάρος.

[4] Λάβε ἀσβέστην Ζωντα μέρι β̄· καὶ ἕν μέρος ἅλας βλάχικον· λαγα[5]ρισμένον· ἔστι δὲ ἡ λαγάρισης αὐτοῦ· λάβε ἅλας καὶ τρύψον καὶ ἀ[6]νάλησον με Ζεστὸ νερὸν· καὶ σακέλησον καλὸς· καὶ ψήσον ὀλήγον [7] ὀλίγον· ἕως ότου να φύγη τὸ νερὸν καὶ ἀπο τότε λάβε στέγνω το καὶ [8] τρίψε καλῶς· ἔπιτα λάβε τὸν ασβέστην καὶ τὸ ἅλας καὶ βάλαι τα [9] εἰς ογδὴν μαρμαρίτηκον καὶ Ζήμοναι αυτα με αἰλάδην του δέον· ὥστε [10] να γένη ος Ζήμην παχαία· τότε βάλαι εις λαμπήκον χρισμένον πομασ[11]μένον καὶ βάλε το εἰς τον φούρνον· να στραγγήση το ἐλάδην εἰς ἅλην [12] ἄμομλαν· τότε λάβε το λάδην πάλαι καὶ ασβέστην Ζωντα· καὶ ἅλας [13] λαγαρισμένον· ὀληγότερον περι το πρότον· καὶ Ζήμοσον καλα· καὶ [14] βάλαι αυτὸ εἰς λαμπήγκον καὶ στάλαξον ος το πρότερον· ἕος ὧτου να ἡ[15]δὴς τὴν πρόβα· ἡ πρόβα δὲ ἔστι αὔτη, ἐπι οταν βάψης χαρτὶ καὶ βάλης [16] το εἰς τὴν ησθήαν· καὶ ἀν ου καγὴ ἔστιν καλῶ· ἡ δε καγὶ ἔστην ἄτιχο· ἔστι [17] δὲ ἑτερι πρόβα· «ἐ» απε το λάδη αὐτὸ ἐαν στάξης έναν γκόπον εἰς πο[18]τήριν γεμάτο νερῶν· καὶ βουλήση ο γκόπος το ἐλάδην· ἔστη καλῶ· [19] η δε οὐδὲν βουλήση ἔστην ἄτιχο :

ἐρμινία ἥνα πηήσης κυνάβαρην : —

[20] Λάβε θήον κύτρινον· ἤγουν τιάφην· ΔΙ ν̄· καὶ διἄργυρον ΔΙ ρ̄· καὶ τρί[21]ψον τὸ θείον ψηλότατον· καὶ βάλαι το εἰς χουνὴν σιδηρῶν καὶ βάλαι [22] αὐτὸ ἀπάνου εἰς ανθράκας· ἥνα πηρόνεται το θήον ολήγον ολήγον ὅστε ἀ[23]νελήση· ἀναληόμενον δὲ αὐτοῦ ρένε ἀπάνου εἰς αυτον τὸν διάργυρον· [24] ολήγον ολήγον· ἕως ότου καταπήγη αὐτου όλον τὸν διάργυρον τούτου δὲ [25] γενομένου· ἔβγαλαι το χουνὴν ἀπε του πυρός· καὶ ούτος ευθής πί[26]σει όσπερ πέτρα· καὶ τότε ξήσε αυτὸ καὶ ἔβγαλαι ἀπε τὸ χουνὴν· καὶ [27] τρίψε το ἡψηλώτατον· καὶ βάλαι το εἰς ἡάλὴν τῆς τέχνης· καὶ ἀπά<fol. 192v = O>[1]νου εἰς τὸ στόμα του είαλήου στούμπο το O με αλόγου τρίχαις· καὶ βάλαι το εἰς [2] τον φούρνον φηλοσοφεικὸν· ἥνα περισέβη τὸ στόμα ἀπε τον φούρνον ολί[3]γον· ὀφείλη δὲ αἴναι το είάλὴν καλλα στηλομένο· ητα ἄναψον πὺρ ἀχαμνὸν [4] ἕως ωρας ς̄· καὶ θέλης εἰδὴν τὸ είάλὴν οτι ἐξηβένη μαύρος καπνὸς καὶ μυ[5]δὲν διληἄσις· ἐκτότε δὲ στερέο τὸ πύρ ολήγον· ἄχρι ὥρας ς̄· καὶ θέλης [6] ἡδὴν ὅτι ο καπνὸς ἐξηβένη ἄσπρος·

καὶ τότε βάστα τὸ πύρ εἰς μιαν δίναμι· [7] βλέπε δὲ πάντοτε τῶν καπνῶν οτι θέλη ἄρξαισται τοῦ γενέσθαι ερυθρὸς· [8] ἀπο δε ὥρας θέλη γέναισθαι ἐρηθρότερος· ὥταν δὲ γένη τέλειος ἐρηθρὸς [9] ἄφελαι παρευθῆς «τὸ πύρ τὸ» πὺρ ἀπε τὸν φούρνον· καὶ ἔασον ψυγήναι· ητα [10] λάβαι τὸ ἡαλὴν ἀπε τὸν φούρνον καὶ καθέρεισον αὐτὸ ἀπε τὴν ἔξο μεριαν [11] καλλα· ητα σύνθλασον αυτὸ· καὶ ευρίσης τὴν κυνάβαριν εἰς τὸ ἄνο μέρος τοῦ ἡ[12]ἀλήου τὴν δε ἥλην εἰς τὸ βάθος του ἡαλείου· καὶ τὴν με κυνάβαριν φυλαξον [13] καὶ ἔχαι εἰς χρύαν σου : —

ετε(ρη) συ«ν»μβολὴ τῆς φεγκαριότισας· λεγεται ρομαηκα. καὶ φράγγήκα λουναρια : —

[14] Ὅπερ γίναιται εἰς φάραΖ βουνιον εἰς τόπον υγρὸν· καὶ εἰς τόπον κρυπτὸν· ενώησον οτι [15] δύο λογὲς ἑναι τὸ βώτανον αυτὸ· θηληκὸν καὶ ἀρσενηκὸν· τὸ μέγαν ἄρσεν· [16] τὸ δὲ μικρὸν θήλη· ἔχη τὸ ἀρσενικὸν φηλα ῑ· καὶ τὸ θηληκὸν φυλα ιε̄· τὰ [17] οπία φυλα ἔναι ὥσπερ τρυφυλείου· καὶ ὁ βλαστὸς αἴναι κόκηνος· καὶ ὁ ἄνθος [18] κύτρινος· καὶ ἡ εβοδία του σήρνη μόσχον· καὶ ὁ Ζόμος αὐτῆς ὁμίος ὥσπερ χι[19]ληδονήας· καὶ ἡ ρίζα αὐτῆς μεγάλη καὶ άσπρη ὁμία ραπανίου· καὶ τὸ φύλον αὐτῆς ὁ[20]μοίον μαντΖουράνος· καὶ ὁ βλαστὸς χνωδάτος· καὶ ὥσπερ η ☾ αὐξάνη καὶ [21] ἐκληψένη· οὗτος καὶ το βυτάνην ἀκολουθὴ τῆς ☾· καὶ τὸ βλαστάριν της [22] αἴναι τετράγονον· όσπερ κουκία· Καὶ τον Ζόμον αὐτοῦ ἔμυξον με τον δυἄργυ[23]ρον ις χονην καὶ ανακάτο.το καὶ γύνεται ἀσίμην· Ακόμοι βάλαι τὸ καὶ εις χάλκομα· [24] βάλαι απ αυτον τὸν Ζώμον, καὶ γίνεται ἥλιος· καὶ γύνεται δυνατὸν καὶ κὸ[25]κηνον· Καὶ ἔπαρον απ αυτὸν τὸν ἥ(λιον) ☉ ἕναν μερτικὸν καὶ βάλαι το εις ῑ μὲρ[26]τικα εἰς ἐκίνὴν τὴν ☾· καὶ γύνεται ἥ(λιος) ☉ καθαρὸς· Ἀκόμι ἕναν μερτικὸν [27] ἀπε τὸν Ζώμον ἐκίνον βάλαι ἀπάνο εἰς ῑ μὲρτικά του ♄ ἤγουν μοληβήου· καὶ <fol. 193r = P> [1] γίναιται P ἥ(λιος) ☉· Ακόμι τὸν Ζομῶν τῆς ρίΖας ὅπου τὸ βάλης· εἶ εις στάνιον· ἡ εις μο[2]λήβην καὶ γήνεται ☾· Ἀκόμι ἡ πούλπερι τῆς ρίΖας καὶ του φύλου εἰς μερ[3]τικὸν ᾱ· ἀπάνου εις ῑ εις τι ☾ να το ρύψης γίνεται ἥ(λιος) ☉· καὶ ἐτούτη ὅ[4]λη ἡ τέχνη ἔναι ἀληθηνὴ καὶ ἥσια : —

περι λαγαρισμῶν· λαγάρισης α(φροδίτης) ♀.

[5] Λάβε πέταλα □ □ ομια ἀ(φροδίτης) ♀ ♄ ᾱ ἤγουν χάλκομα· καὶ τάρταρον καὶ ἅλας κυνόν ♄ ᾱ· [6] καὶ τρίψον τὸν τάρ-

ταρον με τὸ ἅλας του κυνοῦ· καὶ πήήσον αυτα τέφραν· ητα [7] λάβαι τὰ πέταλα καὶ βρέξον αυτα εἰς ξήδην δριμέος· καὶ μεθοῦ τὰ βρέξης [8] καὶ οντα ηγρὰ ἐπήπασὸν αυτα ἐκ του τρίματος· καὶ βάλαι αυτα εἰς ἄνθρακα [9] ζωντα· ἄχρι άν κοκινήση· μεθοὺ δὲ κοκινήσει· ἔσβεσέ τὰ εἰς οξύδην δριμί· [10] καὶ τούτο πήήσον φορὰς β̅ ἢ καὶ γ̅ καὶ δ̅· ὅσον δὲ το πηεῖς πλέον τὸσοῦ[11]τον ἔστὶν κριτότατον: —

περι λαγαρίσεως τοὺ ♃· ἤγουν τον κασίτερον.
ἤγουν θ(εὸ)ς ν ἄγι σοσι·

[12] Ἀνάλησε τὸν κασύτερον οσον βούλη εις χουνὴν σηδιρὸν· καὶ εις μοιρας ε̅ του ♃ βάλαι [13] μοῖρα α̅ κολοφονία· ἤγουν πίσα υγρή· καὶ τάραξον μετα σηδείρου· «καὶ χή» [14] καὶ χήσον αυτὸ φοράς ε̅· ειτα πάλην ἀνάλησον τὸν ♃· καὶ μεθοῦ τὸν ἀνελή[15]σης βάλαι τὴν κολοφόνιαν καὶ ἄφες αυτὸ ψυγήναι· ἔσο εἰς το αγγκίον ὅπου το [16] ἐναίλησες· καὶ ὅταν ξηραθήν«αι» ἔχε τριμένον αλας ἀμονιακὸν· ἤγουν [17] τζαπάρικο· καὶ ἀνέλησε τον ♃· καὶ μεθοῦ τὸν ανελήσης ρύψε ολίγον [18] ἅλ(ας) ἀμονιακὸν καὶ ἔασον ψυγήναι· καὶ τοῦτο πήεισον φορὰς δ̅· καὶ [19] ἄφες αυτο πάλιν εις τὸ ἅλ(ας) τὸ ἀμονιὰκὸν εἶνα σταθή ολίγον· καὶ τοῦτο γινο[20]μένον· πάλιν ανάλησον φορᾶς ζ̅· καὶ χύσον αυτὸ εἰς το ύδορ <τοῦ ἅλας> τὸ ἀρχαλή· [21] ή του κινοὺ σκεβασμένου· εἰ ης τὸ <τοῦ> βλάχικον πλημένον καὶ τρυμένον· [22] ἔκτοτε πάλι χύσον τον ♃ καὶ βάλαι ἐπάνο ολίγον ἀπο το ἅλ(ας) ἀμονιακὸν [23] καὶ σβήσε το εἰς τὸ ύδορ τοὺ ἅλας ἀρχαλή· ή του κινού του σκεβασ[24]μένου· ή του βλάχικου ἀναλημένου καὶ θέλην χορήσην·

ετε(ρη) λαγάρισης ♃.
θ(εὸ)ς ν ἄγι, σοσι·

[25] Λάβε τὸν ♃· καὶ ανάλησον αὐτὸν καὶ μετὰ τὸ ἀνελήσας χείσον αυτο εις όξος καὶ θέλη [26] γένη στερεὸν καὶ τοῦτο πήήσον φορας ιβ̅· ύστερον δὲ τούτον αναλημένον βά[27]λαι αυτὸν εις τὸν ασβέστι τον μαλαγμένον καλλα ενε με το γαλα μαλαγμένος ὁ ἀσβέστης· καὶ θέλη γένη υπέρλευκον: — <f. 193ᵛ = Q>.

[1] περι λαγαρίσεος τοῦ ♄· ἤγουν μολήβη: Q

Ἀνάλησε τὸν ♄ καὶ μεθου τὸν ανελήσης [2] έσβεσέ το εἰς τὸ <ΰδωρ τοῦ> ἅλ(ατος) τοῦ κεινοῦ· καὶ του ὄξους του δριμαίου ·

ούτος ἐστι το [3] ἅλ(ας) νά νε σκεβασμένον ολίγον· καὶ ἀνάλησε αυτὸ φορᾶς ιδ̅· καὶ σβήσον αυτὸν [4] εις αυτὸ τὸ ύδορ διότι το ἅλας τρόγει τι μαυράδα· τὸ δε όξος φθήρι τὴν δή[5]ναμιν· ει«ι»τα τρίψον αυτὸν καὶ βάλε τον εἰς πινάκιν ομου· καὶ πόμασον αυτὸ καλὸς [6] καὶ βάλαι αυτὸ εις φούρνον ενθα όπτονται εἰ άρτι· καὶ ἄφες αυτὸ ἐκίσε ἄχρι ωρας ιβ̅· τὸ [7] δὲ προεῖ· ἀνήξας ευρίσης αυτὸ λευκὸν ὥσπερ άσβεστον : —

περι ταρτάρου : —

[8] Λάβε τον τάρταρον καὶ τρίψε καλὸς ἤγουν βουτζίου ήλι· καὶ καύσον αυτὸν εις αυγοτζεφλον· [9] έως ἀν μαυρίσι ειτα βάλαι αυτο εἰς πανὴν ληνον· καὶ βάλαι αποκάτου ἀγγήον δια να [10] λα<μ>βάνη το εξερχόμενον ύδορ ἀπ αυτου· καὶ τούτο τὸ ύδορ φυλαξον εις μίαν ἀμουλαν [11] μικρὶ καὶ πόμασον· δφαιλὴ δὲ αυτὸ εις τι ☾· καὶ εις τὸ σύ πηεῖς ἀπ αυτὸ οἷον βούλη· [12] καὶ τούτο έστι το τέλιον κρατι<ν>τικὸν εις το λευκένην· εαν δὲ καὶ βάλης αυτὸ εις τον λαμπίκον [13] καὶ σταλαξης έστι κρίτον :

ἑρμινήα διὰ τους κόπρους ήνα βάνης τα γιαλία.

[14] Λάβε κοπριαν χλοερὴν καὶ θές εἰς λάκον να πηόρσι· καὶ ἀφούν πιόρσι βάλε τὸ ιαλὴν ἀπέσο εἰς τι κοπρίαν : —

[15] ετε(ρη) κόπρος.

Λάβε κοπριαν ξηρὶν· καὶ τρίψον καλὸς· καὶ κοσκίνησον καὶ μεθου κοσκινήσας [16] βάλαι εἰς λάκον καὶ βάλαι καὶ το ήάλὴν μέσα· τοτε έχε θερμὸν βραστὸν καὶ χήσαι εἰς τι [17] κοπρίαν μέσα· καὶ σκέπασον τὴν κοπρίαν· καὶ άς <σ>τέκεται εως η(μέρας) 6 6 ζ̅· μετα τὰς ζ̅ η(μέρας) 6 6 [18] έχε καὶ άλον λακον με έτε(ρην) κοπριαν· καὶ βάλαι τὸ ήαλὴν καὶ το <τε> θερμὸν καὶ πήει ος το προτερον [19] τούτο πήη ἕως η(μέρας) 6 6 μ̅ : —

ἕτε(ρη) κόπρος.

Λάβε άχηρον ψηλὸν καὶ ἀσβέστην· καὶ κοπριαν ξυ[20]ρὰν καὶ βάλαι εις λακον πάτον ἄχηρον καὶ πάτον ασβέστι καὶ πάτον κοπρίαν· [21] καὶ τότε βάλαι το ήάλὴν μέσα· καὶ έχε θερμὸν καὶ χήσον εἰς τὶ κοπριαν καὶ [22] σκέπασον αυτι εως ή(μέρας) 6 6 ζ̅· τούτο ποίει ως ἄνοθεν <Q17> ήριται· απο κόπρον εις <κόπρον καὶ ἀπὸ λάκον εἰς> λακον ως ἄνοθεν <Q19> ήριται έως [23] η(μέρας) 6 6 μ̅.

ετε(ρη) κόπρος.

Λάβε μαντΖάνες καὶ κόψε αυτας κομάτια [24] καὶ βράσαι αυτας ητα βάλαι τὸ ἡάλὴν μέσα εις τον λάκὸν εις τὰς μα<ν>τΖάναις [25] ἀπέσο· καὶ ἡλασον τὰς μα<ν>τΖάναις απο «ε»Ζ̄ η(μέρας) 6 6 ἕως Ζ̄· τοῦτο ποιεῖ [26] ἕως η(μέρας) 6 6 μ̄ :

ετε(ρη) συμβολὴ α(φροδίτης) ♀ εις ☾: —

[27] Μεταβασις α(φροδίτης) ♀ εις ☾· λάβε ἀ(φροδίτην) ♀ ⚹ λεπτά· καὶ θερμάνας αυτὸ υπο τοῦ πυρός· δεύσον αυτὸ εις ☼ [28] δρημὴν· καὶ ούρον παιδός αφθόρου· καὶ τοῦτο ποιει ἕως φορὰς θ̄· ἢ καὶ πλέον [29] ἐν δε το θερμάνας αυτονε ησαιως πάται αὐτὴν αλας παρπαράτο ὑψηλότατων τουτο δε γινομένου λα(βε) τάρταρον [30] καὶ Τ σαρι Ζηρνάκ σκεβασμένα καὶ τετριμένα· καὶ λαβὸν χύτραν ἀνακα<μ>πτων τίθη τι αυτι τὴν ♀ [31] καὶ πάτε ἐκ τον τριμάτον· αχ«ρι»ρι ἂν πλησθῇ ἡ καθόλου χήτρα· καὶ πομάσας αυτι καλὸς ■ κρύψον εις άνθρακας ωρας ιΖ· είτα ἀφελων τρίψον καὶ σήσον καὶ Ζημοσον αυτα με τε[33]λέου τοὺ ταρτάρου· καὶ χή σον ιδ <φορὰς> εις βέργα <fol. 194r col. 1 = R>.

[1] Εις το δήδη βάρος· εἰς το καθὲν μεταλο· R

[2] Λάβε ασβέστι όσον βούλη· καὶ λάδην· καὶ [3] ἀνακάτο τα καὶ βάλαι τα εἰς τον λαμπήκον [4] να σταλαξῃ· καὶ ἀφοῦν σταλαξῃ βρὲξε πανην [5] καὶ άναψε το καὶ ἡ μεν καὴ τὸ πανη ἔστι [6] ἀτιχο· καὶ πάλαι βάλαι καὶ στὰλαξὲ το· [7] ἕως ότου μι καγὶ τὸ πανὴν· καὶ τότε έστη καλω [8] ταρτάλου ἔλεον :.

<Sine titulo.>

[9] Λάβε τάρταρον καὶ καῦσε αυτὸν εις αυγο[10]τΖεφλον· ί εις πανην έως ὸτου να μαυρίσῃ· [11] ἡτα τρίψον αὖτο καλῶς· καὶ τρὶψε καὶ ἅλας [12] ολίγον· είτα αἴνοσον τῶν τάρταρον με το ἀλας [13] καὶ αυτο έστι τὸ έλεον του ταρταρου.

[14] Περι κρατίσεως του δυαργύρου :.

[15] Λάβε λιβάδαν ἐκ του γιάλοῦ εἰς <σ>τριδύου λέπος· [16] καὶ τρίψον αυτα καλὸς λίαν· είτα ρίψον αυτο ἀ[16]πέσο εἰς τὸν ἐρμὴν ἀναλημομένον καὶ κρατίσεται.

[18] Περι κρατὶσεως τοὺ ερ(μοῦ) ☿· ἤγουν θ(εὸ)ς ν ἀγ! σοσι.

[19] [Π]ήησης καλιας· λάβε το βοτανον τὸ λεγόμενον [20] ὑσ /// σ αι θν· καὶ ξήρανον αυτο ητα κάμε λάκον [21] καὶ αψε είσστιαν καὶ ἀπάνο εἰς την εισστίαν θές [22] το βωτανον τὸ ξηρὸν να καὶαιται· καὶ ἀφοῦν [23] καὴ καὶ χονέψη· γηνεται αἴναν σωμα· ητα λάβε [24] αυτο καὶ τρίψον καλῶς καὶ στάλλαξον εις [25] λαμπήκον ηνα ἐξηβάλης ἀπ αυτο ὑδορ [26] καὶ εχαι εις χρίαν[..]σου.

<Sine titulo.>

[37] † ἀπο σαλνὴτρο· καὶ στήψεως ἔβγαλε ὑδορ [27] καὶ ἀπ αυτὸ το ὑδορ λὰβε όσον βούλη· καὶ [29] λὰβε καὶ τάρταρον ὸσον βούλη· καὶ ανακά[30]το το«ν» καὶ πὴσε το«ν» ος Ζὴμι· καὶ με ταυτην την [31] Ζὴμι τρὶψον μέταλο ἀφροδίτης· καὶ γὴνεται [32] λευκὸν ὥσπερ ☾ καθαρὰ <fol. 194r col. 2>.

[33] ἐταὶρα ση<μ>βολὴ του ερμου·

[34] [Λ]άβε ερμὴν οσον βούλη καὶ βάλαι αυτη εις κάλαμη χλοερόν· [35] ητα λάβε θὴον κύτρινον πολι· καὶ πὴσε αυτο χνοὺς καὶ Ζήμοσον [36] αυτο με ήδορ· καὶ πὴσε αυτὸ ος Ζήμην παχαὶαν· καὶ χρίσον [37] τὸ καλαμη ῶλον· καὶ μετα το χρίσας λὰβε πιλὸν ἐντὲχνου [38] καὶ χρὺσαι αυτὸ ἀπὰνου εις το θεὶον καὶ πάλαι χρύ[39]σαι αυτὸ με θὴον καὶ με πυλόν· καὶ φυμὸσας ἀσ[40]φαλώς «θὲς» θές το εἰς ἄνθρακα αυτόμενα ήνα πή[41]ση ἡ(μέρας) 6 6 β̄ ἐπητα ανακαλήψας καὶ ευρίσης αυτο ὥσ[42]περ χρυσίον· ητα λὰβε ἀπε ἥ(λιον) ☉ καθαρῶν Δρ' ᾱ [43] καὶ βάλαι εἰς αυτον τὸν ερμὶν εις Δρ ῑ καὶ γὴνεται [44] ☉ ἡ(λιος) καθαρὸς.
<Fol. 195v in margine sinistro = S>.

[1] Ετέρα συ<μ>βολὴ τῆς αλτέμιας S

[2] Λάβε χάλκομα λεπτοτερον κομέ[3]νον· ήτα πύροσον αὐτὸ [4] καλὸς· καὶ βάλαι αὐτὰ [4] εἰς ὄξος δρυμέος τρίς [6] καὶ τέσαιραις φοραῖς [7] πυρομαίνον· έως ὸτου [8] να γένη πυρόδες· ήτα βά[9]λαι δυάργυρον όσον βούλη· [10] βάλαι καὶ σουλημὰν όσον βούλι φύνον· ὁ δε φύνος ὐ<πὸ> προ[12]βα έστη αυτό· βάλαι ἀπάνου [13] του αίναν ασπρ(ον)· καὶ ἡ μὲν [14] γένη πυρόδες το ασπρ(ον)· έστι [15] καλὸς· ἡ δε μι ουχὴ· βάλαι [16] καὶ τηρίαν βουτΖήου μὸ[17]νοβασίας φύνας· ήτα βάλαι [18] αὐτὰ εἰς χουνίον καὶ ἀς [19] ἀναιλήσουν

καλῶς· τὸ [20] πλέον ἀνελὴ κρυτό«ν»τερον [21] ἔσται· καὶ ου μὶ γένηται τέλι[22]α ☾· ἤτα βάλαι αἶναν μερ[23]τικὸν καθὰρια ☾· καὶ δύ[24]ο μερτικα ἀπ αυτὴν τοῦ [35] δυάργύρου την ☾· χαλκομα [26] του· καὶ βαλε τὰ εἰς χουνὴν [27] να ἀνελίσουν καλῶς· ητα [28] χήσον εἰς βέργα· καὶ γήνεται [29] τέλια ☾ έσο καὶ έξο :

<Fol. 191r in margine dextro = T>.

[1] Ετέρα συμβολή. T

[2] Λάβε μολήβην ∠ κε λ [3] καὶ ἀνάλησον· καὶ μεθοῦ [4] αναιλήσι ἔχαι τιάφην [5] ∠ ε̅ κ· καὶ ἔτζη ὁσὰν αἶναι [6] ἀναλημαίνη· ἄρας ἐκ [7] του πυρός· καὶ ῥύψαι «τι» [8] τιάφην μέσα· καὶ ἄφες [9] αὐτὸ ψυγήναι· καὶ τότε ἡ [10] βρίσκις το οτι τρίβεται [11] καὶ βάλαι το εἰς το γδὴν [12] καὶ τρίψε το καὶ κοσκί[13]νησέ το· καὶ πάλαι βά[14]λε το καὶ φυλαξον· καὶ ἑ[15]παρον κυνάβαρην [16] ∠ ς̅· καὶ στήψην καθα[17]ρὶν ∠ ς̅· καὶ τρίψε τα κα[18]λὸς· καὶ ἔνωσον αυτα· καὶ [19] βάλαι αυτα εις ἕναν πινά[20]κιν φράγκικον· καὶ τότε [21] ἔπαρε μέλι ∠ ι̅ · καὶ ὀ[22]ξήδην ∠ ι̅ καὶ ἔνοσον [23] αυτα· ἕως ότου να ἐνοθῶσι [24] καλα· καὶ τότε πότιζε τι [25] κυνάβαριν καὶ τὴν στή[26]ψην ἕως ότου να γένη [27] οσαν μέλη· καὶ τότε πό[28]τιζε τὸ μολὴβην ἄπα[29]σα εἰς το γδὴν καὶ τζάκιζε [30] καλα· ἔχε δὲ καὶ τιάφην [31] τριμένην ψηλούτζηκὴν [32] ∠ ε̅· καὶ βάναι καὶ ἀπ αυτι [33] ἕως ότου να τὸ ποιούσιν ολα· [34] καὶ τότε βάλεται εις τὸ χου[35]νὴν· καὶ ἀς<σ>τέκονται η(μέρας) 6 6 γ̅ [36] ἢ καὶ ς̅· καὶ τότε ἀνάλησον [37] αυτὰ· καὶ χήσον εις βεργα· καὶ [38] ευρίσης τὸ ποθούμενον ἥ(λιον) ☉ : —

ANNOTATIO CRITICA

A1-2 Titulus operis.

In ἀλτέμίας, de cuius forma in praefatione disputavi, ponit scriba duos accentus, ut apparet, incertus, utrum consuetudinem litteratorum an quotidianam sequatur. Sic hodie scribunt Graeci ἀρρωστία, sed dicunt colloquentes ἀρρώστια. Genitivum credo optime copulandum esse cum sequentibus nisus coniunctione S1 ἑτέρα συμβολὴ τῆς ἀλτέμιας. Series verborum eadem A27 εἰς τῆς σκίλλας τὸ νερόν 'in aquam scillae'.

A3-15 Apparatio.

A3 πηλὸς φιλοσοφικός quasi in transitu commemoratur Berthelot, *Alch. gr.*, 321, 8, sed describitur ita apud Arabes Wiedemann, *Sitz. ber. d. phys.-med. Soz. in Erlangen*, 43 (1911), 102 : « Der Ton der Philosophie. Wenn man reinen Ton fermentieren lässt und zu ihm kleine Stücke von Mist und etwas geschnittene Haare von Tieren und Salz hineintut. » 4 τζουκαλάδικος cf. ngr. τζουκαλάδικον 'officina figulina'. Infra A17 τζουκάλι πέτρινον. Brevior forma byz. ngr. τζούκα 'olla fictilis'. Haec stirps pendet tota ex it. *zucca* 'cucurbita, ampulla cucurbitina' (G. Meyer, *Ngr. St.*, 4, 93). καλά iuxta A8 καλῶς ut saepe. καθερίζω iam varia lectio Septuag. et N. T., sed hodie καθαρίζω (Dieterich, *Unters.*, 5). Reduplicatio perf. pass. plerumque omissa ut hodie. μερτικόν 'pars' byz. et ngr. ducit G. Meyer, *Ngr. St.*, 2, 40 e serb. *mertik* 'modus' slov. *mertik* 'merces trituratoris', sed vereor ut recte. 5 ἀπέ iuxta A1 ἀπό byz. et ngr. κεραμάδικος utrum solo errore an vera quae vocatur dissimulatione occurrat cf. ngr. κεραμιδάδικο 'officina lateraria', incertum videtur. 6 κοπρίαν ἀλόγου 'fimum equi' cf. Theophilus, ed. *Ilg*, 133 : « testam ollae magnam, quam linies interius et exterius argilla cum fimo macerato ut firmior sit ». ξερήν = att. ξηράν cf. ngr. ξερή 'sicca'. 7 ἴσιος

byz. et ngr. = v. gr. ἰσαῖος. 8 ζύμωσον copulandum esse cum verbis με λίγον ὕδωρ (= att. μετὰ ὀλίγου ὕδατος), sententia ostendit. Non est igitur ζύμωσον 'fermenta', sed 'subige'. ἕως ὅτου να 'donec' cf. ngr. ὡς ποῦ να, ὥστε να 'donec'. 9 πούχνη ἀχύρου potestate optime quadrat ad byz. ngr. πουχός ποῦχο 'pulvisculus palearum', μπουχοῦδι 'τὰ ἀποβαλλόμενα ξυλώδη μέρη τοῦ λίνου κατὰ τὸ χλίαρσμα', quam stirpem a Slavis cf. v. bulg. *puchati* 'flare' slov. *puh* 'vapor, lanugo' serb. *puchor* 'favilla' putant profectam esse (G. Meyer, *Ngr. St.*, 2,52). Qua de causa Meyer ngr. μποῦχνα 'πώγων', quod alio loco suae commentationis (2, 45) nominavit, non huc trahat, non video. Me iudice non multum differt inter 'lanuginem' et 'barbam'. De terminationibus cf. ngr. γοῦλα et γούλη, κοῦρτα et κούρτη, τροῦλλα et τρούλλη, quas voces Graeci sumpserunt a Latinis. ζύμω pro att. ζύμου. Ab antiquitate exeunte verbis -όω succedunt verba -ώνω : N9 ζύμωνε, K10 ζυμώνοντα. At tamen ζύμω occurrit iuxta ζυμώνω ut ngr. σήκω 'surge', iuxta σηκώνω 'erigo'. το pro αὐτό. Formae pronominis αὐτός encliticae, quibus prior syllaba deest, ab a. 1000 in usum veniunt (Hatzidakis, *Einl.*, 332). 10 ἰδῆς eodem accentu atque ngr. ἰδῆς pro att. ἴδῃς. 11 σκέται fortasse scribae errore pro σκῆται (σκεῖται) ut C15 ὅσεν pro ὅσην, cf. ngr. σκῶ 'findo', quod formatum est ex aor. ἔσχισα, cum -ησα transiisset in -ισα. Fieri tamen censeo potuisse, ut σκῶ in flexione sua verba non contracta sequeretur. Ne cui σκέται post ἕως ὅτου να curae sit, iam ab antiquitate indicativus praesentis munere fungitur coniunctivi (Hatzidakis, *Einl.*, 216). 12 ἔνδυσιν cf. Wiedemann, *Kahlbaum-Denkschrift*, 243, ex opere arabico: « Man macht auf ihr Feuer an und setzt auf sie die Substanzen in einem mit Lehm bestrichenen Krug. » Ad quae animadvertit Wiedemann, 244, n. 1 : « In älterer Zeit und noch im Anfang des 19. Jahrhunderts wurden vielfach Retorten mit einer Lehmschicht überzogen, um sie beim Erhitzen gegen eine ungleichförmige Erwärmung und ein Zerspringen zu schützen. » 13 Vocis ὑαλί (dic ἰαλί) 'vas vitreum' orthographia variat in libro nostro : ἡαλήν, εἰαλί, ἰαλήν, γιαλί. 15 κάτου byz. et ngr. iuxta E19 κάτω. Item A18 ἀπάνου iuxta A24 ἐπάνω.

A15-B5 De dealbatione cupri.

A15 ♀ ἤγουν χάλκομα in margine dextro. Post ἤγουν sequitur interpretamentum aut casu eodem aut casu nominativo. χάλκωμα

proprie 'vas aereum', sed in libro nostro semper idem atque χαλκός, quod plane deest. Lat. *aeramen* pro *aes* videtur pendere e gr. χάλκωμα. 18 σκίλλα est Urginia maritima L. (Tschirch, *Hb. d. Pharmakognosie*, 2, 1579). Cf. lib. XII aqu. ex libro Emanuel 11 (*Theatr. chem.*, 3, 106) : « accipe radicem squillae et pista ... et valet ad lunam : habet virtutem solvendi et congelandi ». Potestatem dealbandi in scilla inesse sumitur Berthelot, *Alch. gr.*, 370, 23-26 (ubi multa non intelligo) λεύκωσις μαργάρων κιρρῶν· σκίλλης τῆς ἀκροτάτης καὶ ἐκλεύκου, ταύτης ἐκμέσου φύλλων, καὶ στρούθιον βοτάνην λύε ἐξίσου· καὶ ποιήσας φάρμακον βάλε τοὺς μαργαρίτας καὶ ἔγκρυπτε εἰς αὐτό. 17 αὐτὰς καθερισμέναις, ubi coniunguntur terminationes antiqua -ας et nova -αις sive -ες. 18 γλυκύν sed paulo post δάκτυλω, id quod demonstrat, quam mobilis re vera sit littera ν finalis. 19 φυράσι 'abeat' cf. ngr. φυραίνω· ἀπομειοῦμαι, ὑφίσταμαι ἀπομείωσιν et φύρα· ἐλάττωσις ποσοῦ, βάρους ἢ ἀξίας (Hépitès, *Lexicon*). Exemplum vetustius non novi. 20 τὴν δὲ σκίλλαν βάλε την cf. ngr. καὶ τὸ βασλόπουλο δὲν τό σφαξα γώ 'filium regis non occidi ego' (Thumb, *Hb.*[2], 224). 21 κάνα 'ἕνα' etiam ngr. βάτζο et A24 βατζέλι redeunt ad it. *vascello* cf. ngr. βατσέλλα 'vas' (G. Meyer, *Ngr. St.*, 4, 15). Contra ngr. βάζο 'vas' est it. *vaso*. Atque dici potest, norma e βατζέλι petita βάζο reformatum esse ad βάτζο, cuius alterum exemplum nescio. ἀρύν 'rimosum' cf. ngr. ἀρύς iuxta ἀραιός. δέσε sententia enuntiati coactus interpretor δαῖσε sive δαῖσὸν 'divide, disseca'. 22 ἐξέβη pro att. ἐκβῇ cf. ngr. ἀνεβαίνω, κατεβαίνω. σέβη est alia orthographia σεύῃ. 24 χαλκόν pro att. χαλκοῦν. Est igitur χαλκός 'aereus' iuxta χάλκωμα 'aes' ut ngr. χρυσός 'aureus' iuxta μάλαμα 'aurum'. B1 ὀρβίθια cf. ngr. ῥοβίθι 'cicer'. Utrumque profectum est ab ὄροβος et ἐρέβινθος inter se confusis. Ante θ hodie eliditur ν. πάλε iuxta G4 πάλιν ut hodie. 2 πεύτη scriptura sola differt a ngr. πέφτη = att. πίπτῃ. 4 ἠβρίσκεις augmento ex imperfecto etc. in praesens illato. παρὰ χιών 'quam nix' ut ngr. παρά cum nom. pro att. ἤ. 5 γενέστο non pro γενέσθαι, sed est optatio γενέσθω σελήνη καθαρά substantive adhibita ideoque articulo praedita.

B6-19 Compositio melior.

Hoc capitulum repetitur T1-38, sed ita ut locum argenti vivi sulfur teneat. Ut apparet e B19, agitur de fabricatione auri. B6 καλλιότερος byz., non ngr. 7 διάργυρος byz. et ngr. 'argentum

vivum ' censeo ortum esse ex ὑδράργυρος sumens primum ρ dissimulatione quae vocatur evanuisse et metathesi quadam δι ex ιδ exstitisse cf. ngr. διῶ iuxta ἰδῶ et διώθηκα iuxta ἰδώθηκα. Quae metathesis quam late pateat, tamen nescio. 8 μεθοῦ non 'dum' sed 'postquam'. Cum duodecies occurrit eadem forma, fieri non potest, ut scriba postremus erraverit. Exspectares μεθό, sed non video, quomodo id in μεθοῦ abierit. Fortasse est μεθοῦ pro μεθόν, cuius ν falso additum cf. ἀφοῦν pro ἀφοῦ et prave intellectum scribae in υ mutarunt. ἀνελύση 'liquefactum erit' iuxta B7 ἀνάλυσον 'liquefac' velut ngr. καθαρίζω 'purgo' iuxta 'purus fio'. 11 βάλε pro λάβε = T14 ἔπαρον. Item B13 βάλε pro λάβε = T21 ἔπαρε. In codicibus λάβε et βάλε inter se frequenter commutantur. στῦψις 'astrictio, spissatio', sed byz. 'alumen'. 12 πινάκι φράγκικον 'catillus occidentalis sive europaeus'. 13 ὀξίδι est forma deminutivum, sed valet idem atque ὄξος. 15 τὸ μολίβιν ἅπασα 'omne plumbum' cf. ngr. πᾶσα βράδυ 'omni vespere'. τὸ γδίν = τὸ ἰγδίον. 16 τζακίζω byz. 'frango' ngr. 'frango, dispergo'. τιάφη 'sulfur' ductum a θεῖον 'sulfur' ut B20 χρυσάφι 'aurum' a χρυσός, sed est fem. generis. 17 βάνω byz. ngr. pro βάλλω. ἕως ὅτου νά το πιοῦσιν ὅλα 'donec sulfur imbiberint omnes materiae'. 18 το fortasse pro τα propter ἃς στέκονται. χουνί 'infundibulum' byz. ngr. pro χωνεῖον. Cf. Rulandus, *Lex. alch.*, 267 : « Infundibulum est vas metallicum oblongum, cum manubrio, interius excavatum, liquata metalla recipiens, et in virgas vel baculos conformans. » Ratione verborum B19 χῦσον εἰς βέργαν habita videtur alchimista noster vaso huius generis usus esse. ἃς στέκονται byz. ngr. 'sine stare'.

B20-C5 Fabricatio auri.

Capitulum fere idem praebet Cosmas Hieromonachus, Berthelot, *Alch. gr.*, 443, 5-46 : λάβε ὠὰ τέσσαρα· ἐν ἀγγείῳ βαλὼν ὀστρακίνῳ εὐρυχώρῳ· καὶ φυράσας ὀλίγον σεμιδάλεως μετὰ μέλιτος, κατάθου πέριξ τῶν ὠῶν ἐν τῷ ἀγγείῳ, καὶ φιμώσας ἀσφαλῶς, χῶσον ἐν κοπρίᾳ ἡμέρας ρ̅κ̅, ἕως ἡ φύσις γένηται αἵματος ψυχῆς· ἔπειτα ἀνακαλύψας, ἐπίθες τὸν ἔνοικον ἐν ὀστρακίνῳ καινῷ, καὶ διαπύρους ἀνάψας ἄνθρακας, τούτους ῥιπίζων, φέρε τὴν τῶν ἀνθράκων αὖραν ἐπὶ τὸν προκείμενον ἔνοικον· καὶ ὅταν φρυγῇ, βάλε ἐν θυείᾳ, τῆς χειρός σου μὴ ἀναψαμένης· καὶ τρίψας ἔχε ἐν βησσίῳ· καὶ χωνεύσας ἄργυρον λίτραν μίαν, ἐπίβαλε ἐκ τοῦ ξηρίου μέρη γ̅ ἢ ς̅, καὶ

θαυμάσεις· τοῦτό ἐστιν τὸ θεῖον καὶ μέγα μυστήριον τὸ ζητούμενον, καὶ δυνάμενον πενίαν νικῆσαι καὶ ἐχθροὺς ἀπώσασθαι· εἶεν αὖθις. B20 Quamquam alchimista noster cum Cosma consentit, legendum est λαβὼν ... βάλε pro λάβε ... βαλών cf. ad B11. Interpunctione sua Berthelot rei nihil prodest. ἅμιον byz. 'scyphus', dim. de ἅμη 'hama'. 21 σιμίδαλις pro σεμίδαλις, cuius ε sequenti ι assimilatum. 22 πέριξ τῶν ἐν : Cosmas πέριξ τῶν ὠῶν ἐν. Nostro loco non opus est supplere ὠῶν, quamquam hoc verbum facile excidere potuit. 23 ἕως ἡ φύσις ὕδατι γένηται αἷμα ψυχῆς 'donec natura ovorum (vitellorum et albumentorum) aqua orta in sanguinem viventium, non in sanguinem congelatum, transeat' : Cosmas ἕως ἡ φύσις γένηται αἵματος ψυχῆς 'donec natura ovorum in naturam sanguinis viventium transeat'. Berthelot vertit 'jusqu'à ce que se produise une nature rouge de sang (destiné à devenir l'âme du produit)', quam versionem non intelligo. 24 Pro τὸν ἔνοικον, quamquam Cosmas non aliud praebet, censeo esse legendum τὸ ἔνοικον. ἤγουν θὲς τὸν supra lineam et καρπὸν ... ἀφόριον in margine dextro. γαστρὶ ἀφόριον 'nova olla' cf. Berthelot, *Alch. gr.*, 321, 11 τὰ γάστρια 'les pots' 330, 8 εἰς ἀφόριον τζουκάλιν 'dans un pot neuf'. 25 δήξαι πυροὺς ἄνθρακας interpretor δίοιξε πυρροὺς ἄνθρακας 'aperi carbones, ut ignem emittant eoque rubescant' : Cosmas διαπύρους ἀνάψας ἄνθρακας. κάρβουνον neutrius generis byz. ngr. e lat. *carbo*. αὐτούμενα sive alia orthographia ἁπτούμενα per se ipsum poni potest iuxta ἁπτόμενα ut B18 χουνί iuxta χωνεῖον. Sed ut ἁπτόω quondam fuerit, efficitur e Q28 αὔτωνε. 26 τῆς errore scribae pro τὴν : Cosmas recte τὴν. επι τον προκιμε supra lineam et νον ένικον in margine dextro. C1 ἡ χείρ σου βλέπε μὴ ἅψηται collocatione verborum neograeca : Cosmas τῆς χειρός σου μὴ ἀψαμένης. λύωσον e λυώνω ngr. 'solvo, contero'. 2 βησσίον· ποτήριον Hesychius. 2 ἐξάγιν ἕν (= 5, 12 gr.) : Cosmas λίτραν μίαν (= 327, 45 gr.). Pondus mihi videtur esse maius quam pro hac operatione alchimica. ἐκ τοῦ ξηρίου 'e medicamento supra descripto in siccum pulverem redacto'. 3 In μέρος τρίτον ἐξάγιν exspectares ἐξαγίου sed cf. ngr. ἕνα ποτήρι νερό 'calix aquae', μεγάλο πλῆθος Τούρκοι 'magnus numerus Turcorum' (Thumb, *Hb.*², 29). Cosmae μέρη γ̅ ἢ ς̅ nemo non videt esse corruptum e textu, quem habuit alchimista noster. 4 δυνάμιν errore scribae pro δυνάμενον ut Cosmas. πενίαν νικῆσαι ut Cosmas.

C5-D21 Fabricatio argenti ex argento vivo.

Medicamenta eadem operationesque magna ex parte eaedem occurrunt Berthelot, *Alch. gr.*, 333, 18-27 ἕτερον ὡσαύτως (sc. ὕδωρ ἵνα ἐκβάλης χρύσωμαν ἀπὸ ἀσήμην)· λαβὼν στυπτηρίαν λίτρας β̄, σαλονίτριον λίτραν ᾱ, βιτριόλῳ ῥωμάνῳ λίτρας ἥμισυ, τρίψον, θὲς ἐν λαμβίκῳ, καὶ βαλὼν ἐν φουρνελλίῳ, καὶ κλεῖσον καλῶς, καὶ κάτωθεν βάλε ὕελον ἄλλον, ἵνα ἐπιδέχεται τὸ δυνατὸν ὕδωρ, καὶ πληροῦται τὸ θεῖον ἄθικτον ἐπὶ ὥρας κδ̄· καὶ ὅταν βούλει, ἐξηβάλε τὸ χρυσάφην ἀπὸ τὸ ἀσήμην· θὲς αὐτὸν τὸ δυνατὸν ὕδωρ ἔνδον ἐν ὑελίῳ ἐν θερμοσποδιᾷ, καὶ ὁ ἄσημος γίνεται ὕδωρ, καὶ πλέει ὡς ἀφρὸς ἐν αὐτῷ τὸ ὕδωρ· ἔπειτα λαβὼν τὸ ὕδωρ αὐτὸ με τὸν ἄσημον τὸν μεμιγμένον, καὶ βαλὼν ἐν τῷ φουρνελλίῳ μετὰ τὸν ἄμβικα, καὶ ποίησον ἐλαφρὰν πυράν· καὶ ἔκβαλον ἐκ τούτου τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν μαστῶν, καὶ τὸ ἀσήμην μένει κάτω. C6 λαγαριμένον ὑπερκαθαρον 'purgatum, ut supra modum sit purum' cf. λαραρίζω byz. ngr. 'purgo'. 7 στῦψιν τὴν καλουμένην ῥόκα cf. Sommerhoff, *Lex. pharm.-chym.*, 322 : « Rochum est alumen germ. Allaun sive rupeum. Forte a gallica voce roc quod rupem denotat, vulgo alumen rochae vocatur. Germ. Stein-allaun. » 8 καθ' ἰδίαν 'seorsum' iam in antiquis inscriptionibus non rarum (Thumb, *Hellenismus*, 57). 9 ἐνεῖναι 'praesto esse'. 13 εἰς δύο ὑαλία μοίρασε 'in duas phialas distribue'. διὰ τὸ κάλλιον 'quod melius est'. ἐπάνω τὴν φιάλην 'supra phialam' praepositione εἰς non addita. 14 In κάλημα, quae forma occurrit etiam C19, litterae η et -α locum commutarunt. Est enim propter C21 καλαμίου legendum κάλαμι, quod eodem accentu redit R34. Ad κάλαμι respondet σωλὴν ὀστράκινος apud Mariam (Berthelot, *Alch. gr.*, 224, 11). Et Berthelot, *Introd.*, 136, laeva exprimit imaginem totius apparatus, quo alchimista noster utitur : C9 φιάλη ἔντεχνος ὑέλινος, C14 κάλαμι τὸ ἔντεχνον, C21 ἕναν ὑαλὶ μικρὸν εἰς τὸ ἄκρος τοῦ καλαμίου, C20 φοῦρνος φιλοσοφικός. Technicus Bertheloti, quem citavi, dicit breviter θὲς ἐν λαμβίκῳ. ἀπὲ τὸν μύλον πασπάλην ὅσην ἀρκεῖ 'ex mola farinam quanta sufficit'. 15 ὅσην, pro quo scriba prave ὅσεν habet, accusativus velut ngr. πῶς ἀγαπῶ ὅποιον φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα 'quam amo eum qui vestimenta lugentis gerit'. Ex αὐγὸν τὸ λεπτόν sententiam elicere nequeo. Malo αὐγοῦ τὸ λευκόν 'albumentum ovi, quo ut glutino farina in phiala affigetur'. 16 ἀνακατώνω ngr. 'misceo'. ἀχαμνός byz. ngr. 'debilis'. 17 δάκτυλον byz. ngr. iuxta δάκτυλος. μίαν supra lineam. 22 δὸς πῦρ

ἀχαμνὸν τὸ ὑαλίν cf ngr. αὐτὸν τοὺν ἔδουκαν ἄλλι μνιὰ γναῖκα 'ei dederunt aliam uxorem' (Thumb, *Hb.*[2], 36). 23 πυρωθῆν mobili ν addito. ἰσθία 'ignis' alia orthographia ἰστία, quae forma iuxta ἑστία iam antiquitus exstat, quia σθ idem valet atque στ. 26 ἵνα ut hodie usurpatum et item C27 να. 27 μαῦρος byz. ngr. 'niger'. D1 ἄφις utrum pro ἀφίεις an pro ἄφες sit, valde dubito. 2 ἐβγάλλω sive εὐγάλλω 'aufero' byz. ngr. pro att. ἐκβάλλω. ἄμουλα byz. ngr. e lat. *hamula*. Est idem vas, quod supra C21 ἕναν ὑαλὶ μικρόν appellatur. ὁποῦ sive ὅπου adverbium relativum byz. ngr. munere pronominis relativi fungens. 3 φύλαξον αὐτὸ ὥρας κδ̄ πωμασμένον καλῶς : technicus Bertheloti καὶ πληροῦται τὸ θεῖον ἄθικτον ἐπὶ ὥρας κδ̄, ubi τὸ θεῖον ἄθικτον non est 'sulfur nativum', sed 'divinum sacrum'. Ab illo textus apertus, quem habuit alchimista noster, in obscuram mysticamque formam redactus est. Versionem Bertheloti 'l'eau divine est ainsi confectionnée en 24 heures' non intelligo. 4 κέντουκλον byz. e lat. *centunculus, centunclum.* ὥσπερ γλῶσσαν 'lingulam quandam' cf. Rulandus, *Lex. alch.*, 480 : « Viltrum philosophorum i. e. alembicus, absolute positus est manica lanea in modum Hippocraticae vel ut lingula per quam liquores clarificantur. » 6 ὑαλόπουλον 'vascellum vitreum' ut Berthelot, *Alch. gr.*, 445, 16 φουρνόπουλον cf. ngr. βασιλόπουλον 'puer regius' παιδόπουλον 'puellus'. εὔκαιρον να δέχεται 'aptum ad aquam recipiendam'. 9 να ἔνε pro att. ἔστω. Iam N. T. ἵνα cum coniunctivo idem valet atque imperativus. 10 ῥίξε a ῥίχνω, quod byz. ngr. pro ῥίπτω. 11 στουπώνω et στουμπώνω sive alia orthographia στουμβώνω utrumque byz. ngr. 'obturo'. 12 ἔτζι byz. ngr. 'sic, ita'. γλήγορα byz. ngr. 'cito'. θέλεις ἰδεῖν sive θέλεις ἰδῇ 'videbis'. 13 πηκτὸν πανί 'pannus concretus'. 14 τὸ ἀπεμένειν 'sedimentum', infinitivus qui transiit in substantivum velut ngr. φαγί 'cibus', φιλί 'osculum'. 15 ἀπέμινεν aut pro ἀπεμεῖναι aut pro ἀπεμένειν litteris ε et ι a scriba commutatis. 17 στάκτη byz. ngr. 'cinis'. 18 ἔμπηκεν 'incidit medicamento supra praeparato' cf. ngr. ἐμπῆκα aor. ex ἐμπαίνω sive ἐμβαίνω. 19 σμαράγδι ngr. iuxta σμάραγδος. 20 ἴσκιος cf. byz. ngr. ἴσκιος 'umbra'.

D21-F15 Altera aqua sororis.

D22 τώρα byz. ngr. 'nunc, iam'. 26 καλὰ δυνατά 'quam potes optime'. E5 ἄχρις μένῃ 'ut altera aqua in prima aqua maneat'.

βάλ το, quae coniunctio redit 13, iuxta βάλε το velut ngr. βάλτε 'ponite', iuxta βάλετε. 6 ἄχρι λειφθῇ 'donec relinquetur'. εὔγαλε ἄφες particula καί non interiecta. 7 να sive ἵνα consecutivum. θέλουν γενηθῇ λίθοι 'orientur lapides'. 8 κρύσταλλον neutrius generis velut P. Holm. ια 43 τὰ κρύσταλλα. ὁποῖον, quod neque cum antecedentibus neque cum sequentibus verbis recte cohaeret, utrum delendum sit an pro relativo indeclinabili habendum, dubito. 10 ἄσπρος byz. ngr. 'albus, candidus'. καλὰ καὶ ἄν byz 'etiam si', alio autem ordine verborum ngr. ἄν καλὰ καί. 11 ἔσον, quod mobili ν addito est pro ἔσω, pertinet ad εἰς κοπρίαν. 12 γούργουρος byz. ngr. 'collum', e lat. *gurgulio* sumptum. 13 πήση pro πηήση, ut solet scriba, i. e. ποιήσῃ. εἰ μὲν ἔνε ὁ καιρὸς ἀπὸ μαρτίου ἕως αὐγούστου cf. Berthelot, *Alch. gr.*, 432, 17 ὡς καὶ μᾶλλον Ὀλυμπιόδωρος λέγων· ἄρχεται ἡ ταριχεία ἀπὸ μηνὸς μεχεὶρ εἰκάδος πέμπτης (= 3. martii) ἕως μεσωρὶ εἰκάδος πέμπτης (= 30. augusti). Quia in aoristo ἄλλαξε iuxta ἄλλαξον erat, fieri potuit, ut in praesente ἄλλασσον iuxta ἄλλασσε formaretur. 14 ἀπὸ ἡμερῶν $\overline{ζ}$ ἕως $\overline{ζ}$ 'septimo quoque die'. 15 φλεβάρις byz. ngr. 'februarius'. 16 μακρυγούργουρος, cuius υ ex adi. byz. ngr. μακρύς irrepsit, cf. byz. μακρογούργουρος 'qui collum oblongum habet'. 18 τη l. τι. 19 ἠγήν est alia orthographia γῆν. 20 Vas, quod intus habet alterum vas, ponitur super arenam, in qua aqua dulcis inest. Haec apparatio potest fortasse balneum Mariae appellari, quamquam de igni nihil dicitur. 22 πληρωμένες ἡ σαράντα ἡμέρες nominativus absolute positus statim verbo τότε excipitur, cf. ngr. ἕνας χωριάτης ἐπέθανε τὸ παιδί του 'colono mortuus est filius' (Thumb, *Hb.*², 29). 26 l. δὲ οἱ τοιοῦτοι λίθοι. 27 χάριτ' ὡς μεγάλως 'gratiam perquam magnopere'. Ne χάριτ' pro χάριθ' sollicitet, inscriptiones iam ante Christum natum praebent κατ' ὑοθεσίαν, κατ' ἑταιρίαν cet. (Thumb, *Spir. asp.*, 77). πιη l. ποίει. F4 ῥῖψον εἰς βέργαν idem atque χῦσον εἰς βέργαν. 6 ταχὺ ἀνελύεται εἰς ὕδωρ εἰς θερμὴν κοπρίαν 'lapis cito solvitur in aquam, si in fimo calido ponitur'. 7 Verba τὸ ὕδωρ οὕτως ἀναλυόμενον interiecta ad pronomen ὅπερ explanandum. Constructio ὅπερ ... ἐκ τούτου eadem est atque E22 πληρωμένες ἡ σαράντα ἡμέρες τότε. 8 οἱ πάντες ἀστέρες idem atque τὰ πάντα μέταλλα. 10 θερμοῦ ὄντος cf. I13. ἤριται l. εἴρηται. 12 Casu nominativo significatur parenthesis οὗτος στοιχισμένος καὶ σκευασμένος et item F14 καὶ αὐτὸς ἀνελυμένος εἰς χουνίον. 13 βάλε constructione interrupta pro

βάλῃς. 14 $\overline{ο}$· ὁ credo scribam errasse pro $\overline{οα}$, quia partes septuaginta argenti vivi et una lapidis inter se temperatae sunt. ποιοῦντας participium indeclinabile cf. ngr. βλέποντας δὲν βλέπουν 'videntes non vident'. 15 ἅτινας pro ἅστινας priore parte ἁ- ex ἅτινα sumpta. οἴπομεν l. εἴπομεν.

F16-I15 Aliud capitulum de aqua super plumbum.

F16 ὑδατος supra lineam. 18 ἀμφόλου sive ἀμφόλον adhuc non novi, sed potest vix aliud significare quam 'simul' aut 'summatim'. 19 l. ποίησον ὕδωρ ὥσπερ εἰς τὰ πάντα ἄνωθεν κεφάλαια ἐποίησας. 20 ὅπερ, quod denuo excipitur verbis et τοῦ ὕδατος et αὐτὸ τὸ ὕδωρ, abundare videtur non minus quam E8 ὁποῖον. Propter τοῦ ὕδατος legendum est ἐκβαλλομένου. Exspectares ἐκβληθέντος, sed Byzantinis participia praesentis et aoristi passivi iam obsoleverunt. ἑρμῆν ζῶντα i. e. ἑρμῆν ἐρυθρόν 'arsenicum rubrum' cf. Berthelot, *Introd.*, 239. 23 ἐν τῷ λαμπίκῳ, ubi littera γ falso additur. διὰ νά byz. ngr. 'ut'. 24 l. ἀφελών. 25 τὸ χρῶμα αὐτοῦ κίτρινον πολύ i. e. Mercurius e vivo sive rubro exstinctus sive citrinus factus est. 26 l. γίνεται ζύμη. 27 In libro nostro non alii auctores nominatim proferuntur quam hoc loco Hermes et Aristoteles. Cf. Ruska, *Steinbuch des Aristoteles,* 46, n. 3, ex Arabe Ḥunain ibn Isḥāḳ : « Unter den Schriften des Aristoteles, die wir gefunden und aus dem Griechischen ins Arabische übersetzt haben, findet sich das Buch der Ursachen der Geistigkeiten, das Hermes zum Verfasser hat... dies ist ein Buch, in welchem Aristoteles von den Ursachen der Geistigkeiten, den Talismanen, der Art ihres Wirkens, nach den sieben Klimaten angeordnet, handelt. » G1 Ex κλήματος, quamquam varias vias ingressus sum, sententiam elicere non potui. Quae cum ita sint, audeo coniecturam καλήματος i. e. καλύμματος. Tum τὸ νερὸν τοῦ καλύμματος 'aqua conditorii', quod H13 ὕδωρ τὸ δυνατόν cf. F26 μετὰ τῆς δυνάμεως τοῦ αὐτοῦ ὕδατος appellatur, est aqua, qua Mercurius exstinctus sive citrinus operitur : F24 τὸν ἑρμῆν εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀγγείου. Contra τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς est aqua, qua Mercurius vivus sive ruber resurget rubrosque lapides generabit. 2 ὅπερ ... αὐτοῦ cf. supra F7 ὅπερ ... ἐκ τούτου. νισαντίρ cf. ngr. νισαντίρι 'sal ammoniacum' turc. *nisadir* npers. *naušādur* arab. *al-nūšadīr*. Si prius ι respicitur, verisimile videtur, Byzantinos vocem proxime a Turcis recepisse. 6 κλίνοντα ... καὶ ἔχοντα pro κλίνων ... καὶ

ἔχων. Hoc participium iam medio aevo ineunte indeclinabile erat cf. Malal. 217 τὸ Πάνθεον μέλλοντα συμπίπτειν. 7 λύσε errore scribae pro λύση cf. C15 ὅσεν pro ὅσην. 8 ἠδέ l. ἰδέ. Supra signum unciae est ας scriptum et item bis repetitum. 10 τὸ ... τὸ καθόλου ὕδωρ cf. ngr. τό βρηκε τὸ μέρος 'regionem invenit' (Thumb, *Hb*.², 81). 13 Supra ε̄ scriptum ον. αὐτὸ εἰς καπνόν breviter 'haec pars in vaporem transit'. 14 ἔβαλλον sc. τὸν καπνόν 'abige vaporem'. Ordine vocalium commutato praebet scriba ἔλαβον cf. B11 βάλε pro λάβε. Forma ἔβαλλον est imper. praes. cf. E13 ἄλλασσον. Praesens ἐβάλλω pro βάλλω cf. ngr. ἐδιψοῦσι ἐθεραπεύσεις (Hatzidakis, *Einl.*, 70). πιγίναι l. πηγῆναι pro att. παγῆναι. 15 ἐπάνω βάλε λαμπίκον non 'insuper pone capitellum destillationis' sed 'insuper pone in apparatu destillationis'. Dicit Rulandus, *Lex. alch.*, 28: « Alembicus seu capitellum (Ein Helm), quod vasis inferioribus ad vapores recipiendos imponitur. » Nostro autem in libro voce λαμβίκος semper significatur totus destillationis apparatus: F23 βάλλειν ἐν τῷ λαμπίκῳ, N10 βάλε εἰς λαμπίκον, N14 βάλε αὐτὸ εἰς λαμπίκον, Q12 ἐὰν δὲ κἂν βάλῃς αὐτὸ εἰς τὸν λαμπίκον, R3 βάλε τὰ εἰς τὸν λαμπίκον, R24 στάλαξον εἰς λαμπίκον. Cf. ngr. λαμπίκος 'apparatus destillationis', λαμπικάρω 'destillo', λαμπικάρισμα 'destillatio'. In gr. (ἀ)λαμπίκος lat. *alembicus* testimonium originis dat articulus Arabum. Diversam potestatem intuenti mihi videtur (ἀ)λαμβίκος a latina voce duci non posse, sed eiusdem generis esse atque ἀλτεμία. Ante λαμπίκον non opus est supplere εἰς cf. ngr. ἐπῆγαν κυνήγι 'venatum ierunt', πάμε σπίτι 'domum revertamur' (Thumb, *Hb*.², 34). 71 οτι τούτο in margine. 18 τὸ καθόλου ὕδωρ ... αὐτό ut A20 τὴν δὲ σκίλλαν βάλε την. Supra signum unciae est ας scriptum. ἵνα τρίψῃς = τρῖψε. 20 Supra signum unciae, quod est post ἑκάστην, scriptum αν. 21 Supra signum unciae, quod est post μίαν, scriptum αν. ἰδίως = C8 καθ' ἰδίαν. καθήν errore scribae pro καθέν cf. C15 ὅσεν pro ὅσην. Atque καθὲν μία est byz. ngr. καθεμία 'unaquaeque'. 23 ἤγουν τον πρότον supra lineam. Legendum est τὸ πρῶτον 'ab initio sc. rubrum Mercurium'. ὕδωρ ἤγουν ὀλίγην δύναμιν ἔχοντα (= att. ἔχον) credo esse aquam G2-22 descriptam. 26 ὅπερ ... τόσον 'quantum ... tantum'. H1 Lego αὐτὸ τὸ ὕδωρ μετὰ ἄμπουλας 'hanc aquam ampullis infusam'. ἄμπουλα byz. e lat. *ampulla* sumptum. 3 λίθος ἀκριβὸς εἰς χρῶμα κίτρινον 'lapis pretiosus colore citrino'. 4 εἰς ὑελίου τὴν ὑπόστασιν 'in faecem

vitri,' cf. Rulandus, *Lex. alch.*, 100: « Baurac id est sal vitri, fex vitri, spuma vitri, fel vitri » et 101: « Baurac id est quodlibet genus salsuginis. » 5 γίγνωσκε ὅτι ἔστιν τέλεια sc. τὸ χρῶμα 'nosce colorem perfecte se habere'. 6 μάλαμα byz. ngr. 'aurum', de cuius origine nihil constat. 7 Lego τοσοῦτο κατὰ τὴν προρηθεῖσαν μέθοδον τοῦ ἄνωθεν κατὰ τὸ κεφάλαιον, ubi τοσοῦτο sc. μάλαμα ὅσον ἔστιν αὐτὸ τὸ νερόν. 8 ὀλίγον ὕδωρ τοῦ προειρημένου = ὀλίγον ὕδατος τοῦ προειρημένου. 10 θέλει λύσῃ εἰς ὕδωρ sc. τὸ μάλαμα 'solvetur aurum in aquam'. 11 τὸ προειρημένον ὕδωρ τοῦ ἑρμοῦ: F17-26. 12 τὸ ὕδωρ τὸ ὕστερον τῆς ἀνελύσεως: G22-H5. 13 τοῦ ὕδατος τοῦ δυνατοῦ: F26 τῆς δυνάμεως τοῦ αὐτοῦ ὕδατος. τὸ ὕδωρ τὸ ἀνελυμένον ἀπὸ τὸ ἅλας: G2-22. 15 Verba ἡ τρίτη μοίρα ad praecedentia non quadrant propter G12 ἄχρι ἂν ἐξαλειφθῇ τὸ τέταρτον ἢ τὸ ε̄ Deinde verba τὸ καταλειφθὲν δὲ etc. non ad G12 pertinent, sed manifeste ad operationem, quae hoc loco describitur. Sumo igitur nonnulla excidisse. 16 προσψαύσε scribae errore pro προσψαύσῃ cf. C15 ὅσεν pro ὅσην. θέλουν λάμπονται 'splendebunt'. 17 κατα γι l. κατὰ γῆν. 19 μακριλαύκινος adiectivum adhuc incognitum, sed eadem potestate atque E16 μακρυγούργουρος. Compositum est e byz. ngr. μακρύς 'longus' et λαυκανία λαυκάνιον 'gula, guttur'. Recte ficta esset forma μακρυλαυκάνιος. το sicut H20 αὐτοῦ, quia menti scriptoris obversatur ἀγγεῖον, non ἄμουλα. At tamen H21 αὐτήν sc. ἄμουλαν. 20 l. ἄλλασσον = ἄλλασσε cf. E13. πάντα byz. ngr. 'semper'. 21 θέλει λύσῃ sc. ὁ λίθος. 25 l. γενέσθαι εἰ μὴ. 26 διὰ τὸν κρόνον 'de Saturno' cf. ngr. διά 'de'. I1 ἄχρυστος interpretor ἀχροΐιστος 'non coloratus' quae vox adhuc incognita sed ducenda a χροιΐζω 'coloro'. l. σὺ δὲ λάβε. 5 οἵτιναν pro ὅντινα priore parte οἱ- ex οἵτινες sumpta. Constructio ὅντινα λίθον etc. esset recta, si I6 ἀπ' αὐτόν solum omitteretur cf. I12 ὅπερ ... μίαν μοίραν. 9 ἡ πρώτη δύναμις αὐτοῦ sc. τοῦ λίθου cf. F6. 11 γυρίζω byz. ngr. 'redeo'. πήγω praesens profectum ex aor. ἔπηξα et formatum ad exemplar ἀνοίγω ἤνοιξα. 13 l. θερμοῦ ὄντος ... ἀναλυμένου. ο̄<α̅> cf. ad F14. 14 ποιεῖς ... δυνάμεις, cf. *Ev. Mc.*, 9, 39 οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου. αὐτῷ sc. τῷ λίθῳ 'hoc lapide'.

I15-K20 Methodus qua oportet fabricare argentum aut aurum.

I15 πηήσι l. ποιήσειν byz. inf. aor. pro att. ποιῆσαι. 16 γιάρι est dem. de ἰός 'rubigo cuiusque metalli', cf. Rulandus, *Lex. alch.*,

469 : « Yarin flos aeris. » ἤγουν βαρδαράμον supra lineam. Du-cangius citat e glossis iatricis ἰάρην τὸ βερδεράμην et e Myrepso βερδεράμον ἤτοι ἰάριν et confert it. *verde rame,* quod est *viride aeramen.* De turc. *rastiq taši* et *ssary zāg* dixi in praefatione. 17 ψηαστικήν quid sibi velit, nescio. Cf. Berthelot, *Alch. gr.*, 335, 22 καὶ ζύγισον καὶ ὀψιαστικὴν οὐγγίαν α̅ et 326, 3 τὸν χαλκὸν λευκαίνει ἡ ἀστριοψιακή. 19 ἀσβέστης ζωντανός 'calx viva' cf. byz. ngr. ζωντανός 'vivus'. 20 ἔσμιξον cf. ngr. σμίγω 'misceo'. τέστον ngr. 'olla' sumptum ex it. *testo* (G. Meyer, *Ngr. St.*, 4, 89). 21 ὡς οὗ = ἕως ὅτου. λείψῃ cf. byz. ngr. λείπω 'absum'. τὸ τρίτον νερόν 'tertia pars aquae' cf. C3 μέρος τρίτον ἐξάγιν. 22 κρυώσῃ cf. ngr. κρυώνω 'frigero, frigesco'. 23 βάλε aut sine praepositione ut G15 βάλε λαμπίκον aut pro λάβε cf. L22 λάβε κέντουκλον καθαρὸν καὶ στράγγησον. κεντουκλοκομμάτι compositum est ex κέντουκλον et κομμάτιον. 24 ἤδι l. εἴδη 'species'. 27 καταμιτωθῇ 'intexatur Mercurius omnis in fermento i. e. distribuatur aequaliter in omnes partes fermenti'. Antehac cognitum est μιτόω 'licium tendo' non καταμιτόω. K4 σφίξε = att. σφίγξον. 6 l. ἄνοιξε. 7 ἀποστουμπώνω adhuc incognitum, sed duce sententia 'aufero obturamentum'. 8 κεκολλισμένον ex verbo κολλίζω, *Geop.*, 4, 14, quod profectum est a κολλάω vel rectius ab aor. ἐκόλλησα, postquam -ησα in -ισα abiit. θέλει εἶσθαι 'erit'. Sumo enim Byzantinos inf. εἶσθαι 'esse' formasse ad εἶμαι 'sum', εἶσαι 'es' εἴμεθα 'sumus'. Quantum scio, hoc solo loco exstat forma εἶσθαι. 9 ἦλας l. ὕλας. 11 ψήνοντα ex ψήνω ψένω 'coquo, torreo'. τὸ ποθούμενον est, ut ex sequentibus apparet, lapis pretiosus. 13 το indefinitum excipitur statim definitis τὴν σελήνην ἢ ἥλιον. λαβόν perverso accentu pro λάβον = λάβε cf. ad E13. 14 ὅσον ὑπὸ δείγματι 'quantum sub coniecturam cadit' cf. Polyb. 2, 48, 3 δεῖγμα ποιούμενος 'coniecturam capiens', pro quibus verbis Hultsch liberius confinxit διενοεῖτο. Quantum intelligo, dicere vult scriptor noster, coniecturam partis lapidis pretiosi capi posse ex praescripto quod sequitur. 16 αἰνοθήσας aut pro ἐνωθῆσαι 'ἐμβαλεῖν' aut pro ἐνωθῆναι. 17 μὴν τέλειον 'non tamen perfecto colore'.

K20-25 Aqua aluminis ita praeparatur.

Si quis quaerit, qua de causa hoc capitulum in libro nostro insit, praescribitur L2 et L7 aqua aluminis. K21 χνοωδέστατος qua terminatione feminini generis Byzantinos usos esse mirum videtur. Ex antiquo tempore novimus Hom. δ 442 ὀλοώτατος ὀδμή, Thuc. 3, 101 δυσεσβολώτατος ἡ Λοκρίς. 24 σπερονυκτόμερον novum compositum ex ἑσπέρα et νύξ et ἡμέρα. 25 ἀλήν interpretor ἀλλύ 'aliud'. Quia οι et αι ante vocales in ι abierunt, formatum est ἀλλύς iuxta ἀλλοῖος ut A21 ἀρύς iuxta ἀραιός.

K26-L10 Methodus qua praeparatur crocus ferri.

Hoc capitulum additur praecedenti I15-K20, quia I18 κρόκος τοῦ σιδήρου adhibetur. K27 Verba τοῦ αὐτοῦ σιδήρου mihi indicare videntur hoc capitulum esse excerptum e libro, in quo uberius de ferro agebatur. L1 ὀγδίν ortum est ex τὸ γδίν vocali articuli ad initium nominis translata. Cf. B15 τὸ γδίν = τὸ ἰγδίον. 4 ἐντυμένον est alia orthographia ἐνδυμένον, quia iam antiquitate exeunte ντ in νδ transierat. 5 τὸν ἰούνιον, si ad βάλε, recte, sin autem ad κοπρίαν, pro τοῦ ἰουνίου. 6 χοντρόν sive alia orthographia χονδρόν. 7 τῆς στύψις = L2 τῆς στύψεως cf. Malal. 66 τῆς Μέμφης.

L11-M14 Methodus fabricandi auri aut argenti.

Multa huius capituli communia sunt cum Berthelot, *Alch. gr.*, 323, 7-18 ἑρμηνεία εἰς τὴν ἔγκοψιν· λαβὼν ἄσημον λαγαρισμένον μέρη β̅, βαλὼν αὐτὰ εἰς χωνὴν ἔσω ἐν τῷ πυρὶ καὶ ἀνάδευσον τὸ χωνίον μετὰ ποδῶν προβάτου καὶ να θέσῃς τὴν τεάφην τὴν εἴσω ζυγισμένην πρὸς ὀλίγον ὀλίγην, ὥστε να ἐξέβῃ ὁ ἀτμός· καὶ τότε βάλε εἰς τὸ χωνίον· τρίψον τεάφην ἑτέραν εἰς ἕτερον χωνίον καὶ πώμασον καλῶς ἕως τὴν μέσην· καὶ χύσον αὐτὰ μέσον καὶ τότε τρίψον ἐν τῇ ἀκμώνῃ· καὶ θὲς ἐν τῇ κογχύλῃ καὶ πλύνον καλῶς· εἶθ' οὕτως βάλε ὕελον βραχὺ εἰς ἀγγεῖον μολυβδοῦν ἵνα βράσῃ· ἔπειτα ῥίψον εἰς ἕτερον ἀγγεῖον, εἶτα εἰς τὸ γλυψημένον τοῦ ἀργυρίου ἢ τοῦ χρυσαφίου μετὰ σαπουνίου καὶ με τζαπαρικόν· καὶ θὲς ἐν τῇ πύρᾳ καὶ ἔκβαλον αὐτὸ ἐκ τοῦ πυρὸς, ῥίνισον με κίσσηριν καὶ σθλίβωσον μετὰ κάλαμον καὶ με κάρβουνον ὕστερον καὶ με σηπόγαστρον. Plane eadem sunt cetera medicamenta, sed ad sulfur technici Bertheloti respondet lapis pretiosus scriptoris nostri, qui etiam acetum acre addit. Difficile tamen est de operationibus indicare. Dicit Berthelot, *Trad.*, 310, n. 1 : « Il y a ici, comme dans toute description technique, des omissions que le praticien suppléait, mais qu'il est difficile de deviner aujourd'hui. » Scriptori nostro vix tandem credo obscuritatem vitio dari posse. L11 ἤτε est ἤτοι, quia Byzantinis ε ante vocales (ἀργύρου ἀσήμου) idem

valet atque ι(οι). 12 l. καθαροῦ. 13 ὕελος supra memoratum Berthelot vertit 'matière vitreuse', sed aliud medicamentum effici credo ex Berthelot, *Alch. gr.*, 329, 26 μβουράζω ἤγουν ὕελον et 331, 22, ὑαλὴν βοράχη. Cf. etiam ad H4. 14 ἀπέκι byz. ngr. ἀπεκεῖ 'illinc'. 17 τὸ ἔχυσες = ὃ ἔχυσες. Articulus munere pronominis relativi etiam hodie fungitur (Thumb, *Hb.*², 88). Cf. Berthelot, *Alch. gr.*, 325, 11 καὶ ἀπὲ τὸ ἀσήμη τὸ ποιεῖς τὰ γ̄ μέρη. 19 ἀμόνιν byz. ngr. 'incus': technicus Bertheloti ἐν τῇ ἀκμώνῃ. 20 ἅλας ἀμμωνιακόν : technicus ille τζαπαρικόν cf. P16 ἅλας ἀμμωνιακὸν ἤγουν τζαπάρικον. 24 βάλε l. λάβε. 25 δέρνω byz. ngr. 'verbero, percutio'. 27 πούμω τὸ καλά : technicus ille πώμασον καλῶς. Cf. ngr. πουμώνω 'operculo claudo'. M2 ὡς τοῦ = ἕως ὅτου cf. ad L17. 4 ξῦσε a ξύω 'rado, scalpo'. τό δέ recte se habet propter praecedens φύλαξε το et sequens λάβε αὐτό. Verba ἐναπολειφθεῖσαν ὕλην ... οὖσαν interiecta sunt ad τὸ δέ explanandum. 6 αὐτήν sc. ὕλην, sed deinde semper αὐτό sive το. 8 πολέμα αὐτό 'labora circa id', cf. ngr. πολεμῶ 'studeo, laboro'. πάτος byz. ngr. 'fundus'. 9 τίποτες byz. ngr. 'aliquid, nihil'. κηρωτή 'ceratio' cf. Rulandus, *Lex. alch.*, 138 : « Fit autem ceratio quando corpus siccum et durum suo humore, reiterata frequenti imbibitione, perfunditur. Signum perfectae cerationis nobis Arnoldus in 2. magni rosarii c. 27. describit, si videlicet super laminam ignitam medicina proiecta velocissime, sicut cera, sine fumo se resoluerit. »

M14-16 De argento praeparando ut recipiat ferrum.

M15 σκουτέλλι byz. ngr. sumptum e lat. *scutella* (G. Meyer, *Ngr. St.*, 3, 61).

M16-20 Item de auro.

M20 σμίγοντα etc. 'immiscens semper argentum altissime', ubi dicitur partitive ἀπὸ τὴν σελήνην.

M21-N3 Ad dandum pondum.

M21 δήδη l. δίδειν. ἀνούρανος adiectivum adhuc incognitum, sed credo 'intectus' cf. byz. οὐρανός 'umbraculum, umbella'. 22 l. ὡς οἶδας. 23 εἰς μέρος 'suo tempore' att. ἐν τῷ μέρει i. e. ὅταν τὸ μέρος ἥκῃ εἰς αὐτό. στάλαξον supra lineam. χιλιδονία pro χελιδονία vocali ε sequenti ι assimilata. Cf. Sommerhoff, *Lex. pharm.-chym.*, 152 : « Chelidonia seu Cheledonium maius et Othonium vel Cratea et Philomedium, Hirundinaria, Chelidonium vulgare, Pandiana, Hubium et Fabium. Germ. Schöllkraut, Schöllwurtz, Swalben-Kraut, Gold-Wurtz-Kraut und Gilb-Kraut. Crescit passim iuxta sepes adhaerescitque muris. » 24 ἰσοστάθμως 'pari pondere. 26 ζυγίον cf. ngr. ζύγι 'pondus'. 27 με ante vocalem (οὐγγίαι) pro μοι ut L11 ἤτε pro ἤτοι. N1 l. πυρώνοντα. βάφω byz. ngr. pro att. βάπτω. ζυγίζω ngr. 'pendo'.

N3-19 Aliud ad dandam pondus.

N4 ἅλας βλάχικον cf. Rulandus, *Lex. alch.*, 412 : « Sal de Ungaria i. e. sal nitri. » 6 ψῆσον a byz. ngr. ψήνω 'coquo, torreo'. 7 λάβε στέγνω sine καί ut E6 εὔγαλε ἄφες. 9 ὀγδὶν μαρμαρίτικον credo idem esse atque I25 etc. μαρμαρόγδιν, quamquam adiectivum μαρμαρίτικος 'marmoreus' adhuc non novi. 9 ἐλάδιν του δέον 'oleum quo ad id sc. ad subigendum opus est'. 12 λάδιν = ἐλάδιν. 13 ὀλιγώτερον περὶ τὸ πρῶτον 'minus quam ante' cf. ngr. καλύτιρα νὰ τοὺν ἔπιρνις τοὺ κιφάλι περὶ τοὺ πλί 'melius esset te illi demere caput quam gallinam' (Thumb, *Hb.*², 71). 15 πρόβα est lat. *proba*, quam vocem non nominat G. Meyer, *Ngr. St.*, 3-4. 16 καγή sive καγί est alia orthographia καῆ. 17 γκόπον interpretor κόμπον sive κόμβον 'stillam' cf. byz. κόμβος 'nodus', ngr. κόμβος 'nodus, stilla'. ποτήριν γεμάτο νερόν ngr. 'calix aquae plenus'. 18 βουλήσῃ 'mergetur' cf. ngr. βουλῶ, βουλιάζω 'mergo, mergor'. ὁ κόμπος τὸ ἐλάδιν 'haec stilla olei' cf. ad C3.

N18-O13 Expositio fabricandi cinnabaris.

Cinnabari adhibetur in tribus capitulorum praecedentium : B6-19 (= T1-38), F16-I15, I15-K20. Hoc capitulum nonnulla habet communia cum Berthelot, *Alch. gr.*, 37, 18-38, 6 περὶ ποιήσεως κινναβάρεως· δεῖ ἐμβαλεῖν εἰς θυείαν θείου ἀπύρου λίτραν ᾱ καὶ ὑδραργύρου λίτρας β̄· καὶ τρίψας ἀμφότερα εἰς τὴν θυείαν ἡμέραν μίαν· καὶ ἔμβαλε αὐτὰ εἰς βίκον ὑέλινον· καὶ φιμώσας τὸ στόμα αὐτοῦ μετὰ πυριμάχου πηλοκαρβώνου ἔχον τὸ πάχος δακτύλους γ̄, ἔμβαλε αὐτὰ εἰς αὐτόματον πῦρ ἐπὶ ὥρας ϛ̄ ἢ θ̄. καὶ εἶθ' οὕτως ἐκβαλὼν εὑρήσεις αὐτὰ βωλοποιηθέντα σιδηροειδῆ. τότε λείωσον εἰς χρυσὸν μετὰ ὕδατος πολλάκις· ὅσον γὰρ λειώσεις αὐτά, τοσοῦτον ξανθὰ γίνονται. τὸ γὰρ θεῖον ἄπυρον τὰ φευκτὰ ἄφευκτα ποιεῖ. Cf. Sommerhoff, *Lex. pharm.-chym.*, 69 : « Cinnabaris factitia et Minium artificiale, germ. Zinnober oder Vermilion, conficitur ex Mercurio

et sulfure, ex quorum mixtione Cinnabaris factitia purgatur. » N20 θεῖον . . δράμια ν̄ καὶ διάργυρον δράμια ρ̄ : apud Berthelotium θείου ... λίτραν ᾱ καὶ ὑδραργύρου λίτρας β̄. Proportio igitur est eadem. 23 αὐτου l. αὐτόν. 24 καταπήγη cf. 111 πήγεται. αὐτου l. αὐτόν. 25 πίσει l. ποιήσει. 27 ἡψηλώτατον pro ψιλότατον 'subtilissimum', quia Byzantini ψηλός 'altus' dicebant, sed ὑψηλός et ψηλός scribebant. O2 l. περισσεύῃ. 3 l. καλὰ στυλωμένο. 4 ἕως ὥρας ς̄ : apud Berthelotium ἐπὶ ὥρας ς̄ ἢ θ̄. ἐξηβένη pro ἐξεβαίνει cf. C15 ὅσεν pro ὅσην. μηδὲν δειλιάσῃς 'ne timueris'. 6 βάστα 'sustenta' cf. byz. ngr. βαστῶ iuxta βαστάζω. 7 βλέπε δὲ πάντοτε τὸν καπνὸν etc. 'observa semper fumum : incipiens rubescet'. 10 μεριά ngr. 'pars' a v. gr. dial. μέρεια 'pars'.

O18-P4 Alia compositio lunariae.

O13 Titulus proprius est : ἑτέρη συμβολὴ τῆς φεγγαριώτισσας. Deinde incipit textus : λέγεται sc. φεγγαριώτισσα. φεγγαριώτισσα 'lunaria' non novi, sed duco a byz. ngr. φεγγάρι 'luna'. ῥωμαίικα 'graece'. λουνάρια cf. Sommerhoff, *Lex. pharm.-chym.*, 161 : « Lunaria botrytis, Lunaria minor, racemosa, recta, Selenites vulgaris. Germ. Mon-Kraut, Monrauthen. Crescit in sylvis. » 14 εἰς φάραζ βουνίον 'in monte coniectura i. e. in monte qui quis sit coniectare licet'. Me iudice φάραζ est turc.-arab. *faraz* 'coniectura' (Barbier de Meynard, *Dict. turc-franç.*, 2, 410, *farz* ar. 'supposition, conjecture', Kélékian, *Dict. turc-franç.*, 593 *farz faraz* 'supposition'). Quae cum ita sint, descriptionem herbae sequentem non tanti facere possumus. 15 λογή byz. ngr. 'genus, modus', cuius constructio est ut hodie 'reputa duo genera esse huius herbae'. 17 ὁ ἀνθός ngr. iuxta τὸ ἄνθος. 18 σύρνω, byz. σύρνω, byz. ngr. σέρνω pro att. σύρω 'traho'. μόσχος byz. ngr. 'aromatis genus'. 19 ῥαπάνι byz. ngr. 'raphanus' e lat. *rapanus*, quod contra e gr. ῥάφανος. 20 μαντζουράνα ngr. 'Origanum majorana' ex it. *maggiorana* (G. Meyer, *Ngr. St.*, 4, 49). χνωδάτος pro χνοώδης cf. ngr. χνουδάτος 'lanuginosus'. 21 ἐκλειψαίνει 'deficit luna', quod verbum non novi, sed censeo formatum ad byz. ngr. λειψός 'defectuosus' sicut ξηραίνω ad ξηρός, πικραίνω ad πικρός, byz. ζεσταίνω ad ζεστός. βλαστάρι ngr. dem. de βλαστός. 22 κουκιά ngr. 'faba herba' cf. byz. ngr. κουκί 'faba fructus'. ἔμυξον 'exsuge' pro μύζον cf. ad G14. 23 ις χονην supra lineam. ἀκόμη byz. ngr. 'praeterea, etiam'. βάλε τό pro λάβε τόν sc. τὸν ζωμόν.

P1 τὸν ζωμὸν etc. 'ubi ius radicis proicis aut super stannum aut super plumbum, fit etiam aurum'. 2 ἡ πούλπερι 'pulvis' eadem terminatione qua *Gl. Laod.* (9. saec.) 117, 2 ἡ διάλυση (Dieterich, *Unters.*, 161) cf. byz. πούλβερις, ngr. πούλβερη. Qua de causa G. Meyer, *Ngr. St.*, 4, 73, hanc vocem non a lat. *pulvis*, sed ab it. *polvere* ducat, nescio. 3 νά το ῥίψῃς 'si proicis' cf. ngr. μιλιὰ νὰ κάνανε τὰ παιδιά του, τὰ μάλωνε 'si pueri loquebantur, reprehendebat' (Thumb, *Hb.*², 186). τό acc. post ἡ πούλπερι cf. ad E22. ἐτοῦτος, -η, -ο, byz. ngr. pro att. οὗτος αὕτη τοῦτο.

P4-11 De purgatione cupri.

P5 ομα supra lineam. τάρταρος cf. ad Q8. 6 του κυνοῦ l. τὸ κοινόν. 7 ξίδιν δριμέως idem valet atque ὀξίδιον δριμύ cf. Thuc. 4, 31, 2 λίθων λογάδην 'ex lapidibus collectis'. 11 κρειττότατος formatum est ad comp. S20 κρειττότερος, quod iuxta Q13 κρείττων ut B6 καλλιότερος iuxta καλλίων.

P11-24 De purgatione stanni.

Hoc capitulum fere idem est atque Berthelot, *Alch. gr.*, 37, 7-12 περὶ ποιήσεως ἀσήμου· λαβὼν κασσίτερον χώνευσον καὶ μετὰ πέντε χωνείας ἐπίβαλλε εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν χώνην ἄσφαλτον· καὶ ὁσάκις ἀποχύσεις αὐτό, εἰς ἅλας αὐτὸ κένωσον κοινόν, ἕως ἂν γένηται ἄσημος τέλειος καὶ πολύς. εἰ δὲ βούλει εἰς ἔργον ἐκκλησίας ποιῆσαι ἐξ αὐτοῦ ἀφ' οὗ χωνεύσεις καὶ γένηται σκληρόν, ποίησον. In editione mea P. Holm. iam contuli *Alch. gr.*, 37, 7-12 cum P. Holm. α29-35 ἡ δὲ τοῦ κασσιτέρου κάθαρσις τοῦ χωροῦντος εἰς τὴν τοῦ ἀργύρου κρᾶσιν ἥδε· κασσίτερον καθαρὸν ἔα ψυγῆναι καὶ ἀλείψας ἐλέῳ τε καὶ ἀσφάλτῳ ἐκ τετάρτου χώνευε καὶ πλύνας ἀπόθου καθαρίως· πρόσβαλε τοῖς τέτταρσιν τοῦ ἀργύρου τοῦδε μέρη ς̄ καὶ χαλκοῦ τοῦ γαλατικοῦ μέρη ζ̄ καὶ λήσεται προκείμενον ὡς ἀργύρωμα et cum P. Leid. X, 1, 9-20 κασσιτέρου κάθερσις τοῦ βαλλομένου εἰς τὴν κρᾶσιν τοῦ ἀσήμου· λαβὼν κασσίτερον καθαρὸν ἀπὸ πάντων χώνευε καὶ ἔασον ψυγῆναι καὶ ἀλείψας ἔλεον καὶ διεὶς πάλιν χώνευε, εἶτα τρίψας ἔλαιον καὶ ἄσφαλτον καὶ ἅλας ἄλειψον καὶ ἐκ τρίτου χώνευε καὶ ἐὰν χωνευθῇ, ἀπόθου καθαρίος πλύνας· ἔσται γὰρ ὡς ἄργυρος σκληρός· ὅταν δὲ ἀντὶ ἀργυρωμάτων ἐργάζεσθαι θέλῃς, ἵνα λάθῃ καὶ ἔχῃ τὴν τοῦ ἀργύρου σκληρίαν, πρόσμισγε τοῖς τέτρασιν μέρεσιν τοῦ ἀργύρου μέρη γ̄ καὶ γενήσεται τὸ προκείμενον ὡς ἀργύρωμα. Diels, *Alkohol*, 16, addidit Mappae clavicula LXXXV

(206) *argenti partes II, stanni purgati III partes. purgatur autem stannum sic: pice et bitumine admixto conflatur, aeris albi dimidiam partem confla simul, deinde tolle et tere et fac quod vis.* Quantum formae huius capituli variae ad illustrandam originem progressumque alchimiae valeant, nemo non intelligit. Longum est hoc loco omnia singula persequi. P11 ἤγουν θεος ν ἁγι σοσι in margine dextro alia manu additum. Interpretor ' vel : sine Deum regere, satis erit'. σώνει byz. ngr. ' sufficit'. 12 οσον βούλῃ supra lineam. 13 κολοφωνία ἤγουν πίσσα ὑγρή cf. Sommerhoff, *Lex. pharm.-chym.*, 75 : « Colofonia dicitur, quod ex Colophone urbe olim advehebatur, est substantia oleaginosa, flavescens, arida ac friabilis, residua ex resinis; abietina strobilinaque coctione dum purgantur vel destillantur, inspissatis ac frigore induratis. Est etiam istud residuum, quod post destillationem terebinthinae remanet, dicitur et pix graeca seu Brutia. » 17 τζαπάρικον ' sal ammoniacum ' cf. Berthelot, *Alch. gr.*, 323, 16; 325, 16; 329, 4; 446, 12. Lippmann, *Alchemie*, 117, putat vocem esse cognatam cum σάπωνον ' sapo', sed iniuria, quia inter se multum discrepant. 20 ἀρχαλή, cuius alterum exemplum graecum non novi, est arab. *al-kali* cf. Rulandus, *Lex. alch.*, 125 : « Cali id est cinis clavellatus, Weydäschen, item alumen Iameni »; 26 : « Alcali ... est sal ex omnium rerum cineribus sive calcibus corporum extractum. » Qua via vox ad Byzantinos pervenerit, incertum videtur. Quamobrem nondum est operae pretium in formam graecam inquirere. Lego τὸ ὕδωρ <τοῦ ἅλας> τὸ ἀρχαλή ut infra 23 τὸ ὕδωρ τοῦ ἅλας ἀρχαλή, quia credo coniunctionem ἅλας τὸ ἀρχαλή a scriptore nostro existimari indeclinabilem. 21 l. ἢ εἰς τὸ τοῦ βλάχικου πλυμμένου καὶ τριμμένου. 23 ἔσβησα aor. a byz. ngr. σβήνω ' exstinguo '.

P24-27 Alia purgatio stanni.

P24 θεος ν ἁγι, σοσι in margine dextro alia manu additum. 25 ἀνελύσας pro ἀνελῦσαι, quia et inf. et partic. aoristi Byzantinis obsolescebant. 27 καλλα ... ἀσβέστης in margine imo alia manu additum.

Q1-7 De purgatione plumbi.

Q2 εἰς τὸ <ὕδωρ τοῦ> ἅ(λατος) cf. infra 4 εἰς αὐτὸ τὸ ὕδωρ. δριμαίου est alia orthographia ngr. δριμειοῦ, gen. adiectivi δριμύς, quia αι ante vocales in ι transierat. 3 οὕτως ἔστι τὸ ἅλας να ἕνε etc. ' hic est modus, quo sal debet esse paulum praeparatum '. 6 l. ὀπτῶνται οἱ ἄρτοι.

Q7-13 De tartaro.

Cur hoc capitulum in libro nostro insit, intelligitur ex P5. Nonnulla sunt communia cum R9-13. Q7 De origine vocis τάρταρος disputat Lippmann, *Alchemie*, 112. 8 ἤγουν βουτζίου ὕλην ' sive faecem dolii ' contendo quondam supra τάρταρον scriptum sed a scriba incurioso in iniustum locum protractum esse. βουτζί byz. ngr. ' dolium ' vox latina (G. Meyer, *Ngr. St.*, 3, 17). αὐγότζεφλον byz. ngr. ' ovi putamen '. 11 l. ὠφελεῖ. εἰς τὸ σὺ ποιεῖς ἀπ' αὐτὸ οἷον βούλῃ ' usque eo, ut ex eo sc. tartaro fabrices quale vis sc. argentum ', ubi τό idem atque ὅ cf. ad L17. 12 κρατυντικόν ' medicamentum firmandi vim habens, fixativum '.

Q13-14 Expositio de fimis.

Q13 ἵνα consecutivum ut ngr. (Thumb, *Hb.*², 187). 14 πηόρσι sive πιόρσι errore scribae pro πυρώσῃ. εἰς τι κοπρίαν in margine sinistro scriptum.

Q14-19 Aliud fimum.

Q15 κοσκινήσας errore scribae pro κοσκινίσῃς. 16 θερμὸν βραστὸν sc. τὸ ὑαλί ' vas fervidum bullitum '. 18 καὶ τό<τε> θερμόν ut supra 16 τότε ἔχε θερμόν.

Q19-23 Aliud fimum.

Q20 πάτον ἄχυρον καὶ πάτον ἀσβέστη ' statum paleae et statum calcis ' cf. Berthelot, *Alch. gr.*, 321, 7 πάτον ἅλας καὶ πάτον χρυσάφην ' alternativement une couche de sel et une couche d'or '. πάτος ἄχυρον cf. ad C3.

Q23-26 Aliud fimum.

Q23 μαντζάνα ' placenta ' sc. fimi cf. byz. ματζάνα ' libum ', byz. ngr. μαντζοῦνι ' massula salgamaria '. 25 ἤλλασσον imper. praes. cf. E13 ἄλλασσον et B4 ἠβρίσκεις.

Q26-33 Alia compositio cupri in argentum.

Q27 λεπτά scriptum est supra signum. Ut iam in praefatione dixi, in signo vis λεπτά mihi videtur inesse. 29 τῷ θερμάνας pro τῷ

θερμᾶναι cf. P25 μετὰ τὸ ἀνελύσας. αυτονε ησαιως in margine sinistro scriptum, l. αὔτωνε (sive alia orthographia ἅπτωνε) ἰσαίως ‘ fac ignem aequalem ’. Formatum est ἁπτώνω ad ἅπτω ut λυώνω cf. C1 λύωσον ad λύω. πάττε, quae forma est attica cf. Q13 κρεῖττον. Acc. αὐτήν et acc. ἅλας cum πάσσω ut hodie. παρπαράτος ‘ σκευασμένος ’ credo esse lat. *praeparatus*. ὑψηλότατον cf. ad N27. l. γινομένον cf. ad P19. l. τάρταρον T καί cf. ad Q8. 30 De σαρὺ ζιρνάκ dixi in praefatione. ἀνακάμπτων sc. τὴν αὐτὴν τὴν ἀφροδίτην. τίθη pro τίθε cf. ad C15. 33 ιὸ supra lineam.

R1-8 Ad dandum pondus cuique metallo.

Hoc capitulum fere idem est atque Berthelot, *Alch. gr.*,332, 1-11 ἄλλη μέθοδος μυστική· λαβὼν ἄσβεστον ἄβροχον καὶ μίξον καὶ ἔλαιον μετὰ τῆς ἀσβέστου καὶ πότισον καλῶς μίαν καὶ β̅ φοράς· καὶ τότε βάλε ἐν τῷ ἀμβίκῳ, ἐπίβαλον δὲ καὶ ἐν τῷ φουρνελλίῳ στάκτην ἔχων κύκλωθεν καὶ ἐπάνω δακτύλων β̅· καὶ ἐξήβαλον τὸ θεῖον ὕδωρ ἐν ἑτέρᾳ φιάλῃ· καὶ τότε λαβὼν πανὴν λινὸν καὶ βρέξον αὐτὸ ἐν τῷ ὕδατι τούτῳ· καὶ τίθες ἐν τῷ πυρὶ καὶ εἰ μὲν ἅψει τὸ πανῆ, ἴσθι ὅτι οὐκ ὠφελεῖ. καὶ πάλιν ἔπαρον τὸ ἔλαιον τῆς ἀσβέστου· καὶ βαλὼν αὐτὸ εἰς ἑτέραν ἄσβεστον καὶ ποίησον αὐτὸ ὡς τὸ πρότερον, ἕως οὗ εὐτυχῆσαι αὐτὸ, ἤγουν ἕως οὗ μὴ καῆναι τὸ πανῆ ἐν τῷ πυρί. καὶ τότε λαβὼν ἐκ τὸ ἔλαιον καὶ θὲς κασσίτερον ἐν τῷ χωνίῳ καὶ γίνεται χρυσός.

R9-13 <De tartaro>.

Nonnulla huius capituli sunt communia cum Q7-13. R10 ἢ εἰς πανίν discrepare videtur a καῦσε cf. Q9 εἶτα βάλε αὐτὸ εἰς πανὶν λινόν.

R14-17 De fixationeargenti vivi.

R14 Utrum κράτυνσις an κράτυσις scribatur, non multum interest, quia iam mature ν ante σ elidilur. Quid sibi velit fixatio, apparet ex Berthelot, *Alch. gr.*, 334, 15-17 τὸ ποῦ σταματίσις ὑδράργυρον ‘ fixation du mercure ’. θὲς ὑδράργυρον ὅσον θέλεις καὶ μόλυβδον ἄλλον τόσον καὶ θές τα ἐν κλάσματι χύτρας ἐν καμίνῳ· καὶ θὲς λουμπάρδιν ὀλίγην καὶ γίνεται ἄσημος ἔκλεκτος. 15 λιβάς v. gr. ‘ latex, aqua ’. γιαλός byz. ngr. ‘ litus ’ ex αἰγιαλός. στριδίου cf. ngr. ὀστρίδι ‘ ostrea ’. 16 αὐτά i. e. aquam marinam et testam ostreae.

R18-26 De fixatione argenti rivi.

R18 ἤγουν ... σοσι fortasse alia manu scriptum. 19 l. ποίησις κάλλιας sc. κρατύσεως cf. ngr. κάλλιος m., κάλλια f. ‘ melior ’. 20 De nomine herbae restant solae litterae initii υσ, ceterae erasae. Pro his tum, fortasse eadem manu qua 18 ἤγουν ... σοσι, scriptum σ αι θν i. e. εἰς ἅγιον θεόν ‘ apud sanctum Deum sc. est nomen herbae ’, cf. ngr. σ’ iuxta εἰς et ngr. Ἅγια ante nomina propria indeclinabile. κάμε a byz. ngr. κάμω, κάμνω ‘ facio, conficio ’. 28 χωνέψῃ est alia orthographia χωνεύσῃ. 25 ἀπ’ αὐτὸ ὕδωρ = ὕδωρ ἀπ’ αὐτό:

R27-32 <De purgatione cupri.>

R27 σαλνίτρου est fortasse legendum propter στύψεως. 30 το bis i. e. aquam et tartarum.

R33-44 Alia compositio argenti vivi.

R34 αὐτήν sc. τὴν διάργυρον. καλάμι χλοερόν ‘ tubulus novus ’ vix alio genere quam is qui imponitur phialae cf. ad C14. 37 μετὰ τὸ χρίσας ut P25 μετὰ τὸ ἀνελύσας, ubi χρίσας sc. interiorem partem tubuli, ut credo propter 39 φιμώσας. l. πηλὸν ἔντεχνον. 40 ἄνθρακα αὐτόμενα et acc. n. pl., quia menti scriptoris obversatur κάρβουνα.

S1-29 Alia compositio alchimiae.

S4 αὐτά sc. τὰ λεπτά. ὄξος δριμέως cf. ad P7. 10 σουλιμᾶς est forma nominativi neograeca. Vox, quae ad lat. *sublimatum* redit, est masculina : 11 ὁ δὲ φίνος. Cf. Berthelot, *Alch. gr.*, 392, 11 φάρμακον λευκὸν ἤγουν σουλιμά. 11 φίνος byz. ngr. ‘ excellens, praestans ’ ex it. *fino* (G. Meyer, *Ngr. St.*, 4, 96). 13 ἄσπρον byz. ngr. ‘ nummus argenteus ’. 16 τηρίαν pro τρηίαν i. e. τρυγίαν. Μονοβασία sive Μονεμβασία, de quibus formis Hatzidakis, *Ig. Forsch.*, 2, 375, oppidum cum castello Laconiae, quod a 13. ad 15. saec. variis dominis obediens laude vini florebat (Baedeker, *Grèce*, 370) cf. Berthelot, *Alch. gr.*, 329, 16, τρυγίαν καθαρὰν ἀπὸ Μονοβασίας. 19 τῷ pro ᾧ att. δσῳ cf. ad L17. 20 l. ἀνελύῃ κρειττότερον. 24 ἀπ’ αὐτὴν τὴν σελήνην credo scriptorem a principio habuisse et tum, fortasse supra lineam, explicationem τοῦ

διαργύρου <καὶ> χαλκωμάτου addidisse. Gen. χαλκωμάτου a χάλκωμα ut Dieterich, *Pap. mag.*, X, 18 πνευμάτου (Dieterich, *Unters.*, 163).

T1-38 Alia compositio.

Hoc capitulum iam habuimus B6-19, sed ibi argentum vivum pro sulfure. T2 λ supra κε scriptum. 5 κ supra ε̄ scriptum. 9 ἠβρίσκεις τὸ ὅτι τρίβεται 'invenis quid teri possit' cf. *Ev. Luc.*, 19, 48 οὐχ εὕρισκον τὸ τί ποιήσωσιν, ngr. ἐρώταγα τὸ ποῦ νὰ εἶν' ἡ μάννα σου 'interrogabam ubi crederes tuam matrem esse'. 31 ψιλούτζικην: B16 ψιλήν. Terminatio -ούτζικος est it. *-uccio* cum -ικος (G. Meyer, *Ngr. St.*, 4, 100). 34 βάλεται fortasse pro βάλε τα, sed etiam βάλλεται tolerari potest ut P. Holm. α5 χωνεύεται, de quo Diels, *Alkohol*, 16.

Collegae J. Bidez benevolentia adeptus imagines photographicas partis codicis Parisini 2419 (= R), singulis textibus quod mihi inspiciendos esse collega animadverterat summatim perlustratis. moneo ei esse cum nostro libro communia haec capitula:

Cod. Holkhamicus 290	Cod. Paris. 2419 (= R)
C5-D21 ποίησις ☾ ἀπὸ ἑρμοῦ	= F. 289^{v} 37-290^{r} 17 σκευασία ὕδατος εἰς τὸ ἀναλῦσαι τὸν ☿ εἰς ὑγρὸν ἔκλαμπρον θαυμαστόν
D21-F17 δεύτερον νερὸν τῆς ἀδελφῆς	= F. 290^{r} 17-290^{v} 11 ὕδωρ τὸ αὐτὸ ἀναλύοντα τὸν αὐτὸν ☿
F16-I15 ἕτερον κέφαλαιον ὕδατος ἐπάνω εἰς τὸν κρόνον ♄	= F. 290^{v} 11-291^{r} 25 ἕτερον κεφάλαιον ἐπάνω εἰς τὸν ♄
L11-M14 μέθοδος ἢ ☉ ἢ ☾· ὅταν θέλῃς να ποιήσῃς ἢ ☉ ἤτοι ☾	= F. 289^{v} 18-37 ἡ πρᾶξις τῆς ἐπάνω γραφῆς
M14-16 περὶ τοῦ ποιῆσαι τήν ☾ να δέχεται τὸν ἄρη	= F. 289^{v} 1-3 περὶ τοῦ ποιῆσαι τὴν ☾ ἵνα δέχηται τὸν ♂
M16-20 περὶ τὸν ἥλιον ☉ ὁμοίως	= F. 289^{v} 3-6 περὶ τοῦ ☉
P4-11 λαγάρισις ἀφροδίτης ♀	= F. 288^{v} 34-38 περὶ λαγαρίσεως ♀
P11-24 περὶ λαγαρίσεως τοῦ ♃ ἤγουν τοῦ κασσιτέρου	= F. 289^{r} 1-8 περὶ λαγαρίσεως τοῦ ♃
P24-27 ἑτέρα λαγάρισις ♃	= F. 289^{r} 36-289^{v} 1 περὶ λαγαρίσεως τοῦ ♃
Q1-7 περὶ λαγαρίσεως τοῦ ♄ ἤγουν μολίβι	= F. 289^{r} 8-13 περὶ λαγαρίσεως τοῦ ♄
Q7-13 περὶ ταρτόρου	= F. 289^{r} 13-18 περὶ τοῦ ταρτάρου

Ad extremum mihi liceat editionis meae summam breviter comprehendere.

Alchimiae scriptores nemo ignorat esse insignes obscuritate et praetermissione rerum gravissimarum. Sed in libro nostro Holkhamico non possum non laudare, quod diligenter exponuntur fere omnia lectoresque adducuntur saepenumero tamquam in rem praesentem. His virtutibus me iudice minus valent capitula quae praebet Parisinus gr. 2419 communia. Etsi nescio, quantum veri habeant praescripta libri nostri aut quatenus usui ut nunc est artis chimicae consentiant, at sperare mihi videor, fore ut viae rationesque alchimistarum melius quam adhuc appareant.

INDEX VOCUM

in annotatione critica laudatarum.

INDEX CODICUM

INDEX PERSONARUM ET LOCORUM

Numerus primus ad codicem (cf. index codicum) et secundus ad folium vel paginam eius pertinet.

TABULA ARGUMENTI

CATALOGUS CODICUM

Appendix I

Appendix II

Appendix III

INDICES